

**PATRIARHIA ROMÂNĂ
MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI**

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

**GHID PRACTIC
PENTRU EXAMENUL DE
CAPACITATE PREOTEASCĂ**

BUCUREȘTI, 2009

CUPRINS

Partea I

1. Administrativ-bisericesc	3
2. Învățământ și activități cu tineretul	25
3. Cultural și relații cu mass-media	41
4. Social-filantropic și misionar.....	45
a. Asistența socială	45
b. Asistența social-medicală	55
5. Economic-financiar	60
6. Monumente istorice și construcții bisericesti	66
7. Patrimoniu și pictură bisericească	73
8. Juridic	77
9. Bunuri imobile bisericesti	82
10. Exarhatul mănăstirilor	84
11. Agricol, viticol și silvic	94

Partea a II-a

12. Liturgică și tipic	99
13. Pastorală	107
14. Omiletică	110
15. Drept canonic	114

Partea I

ADMINISTRATIV-BISERICESC

Tema 1:

Parohul: numire/revocare, atribuții statutare.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 49-51 și 64-65:

Art. 49 - (1) Preotul paroh, ca delegat al chiriarhului, este păstorul sufletesc al credincioșilor dintr-o parohie, iar în activitatea administrativă este conducătorul administrației parohiale și președinte al Adunării parohiale, al Consiliului parohial și al Comitetului parohial.

(2) Numirea sau revocarea din oficiul de paroh se face de către chiriarh într-o ședință a Permanenței Consiliului eparhial, având în vedere calitatea activității desfășurate.

(3) Din motive administrative, misionare sau disciplinare, oficiul parohial se poate încredința de către chiriarh și celorlalți preoți slujitori, într-o ședință a Permanenței Consiliului eparhial.

Art. 50 - În cadrul întreitei slujiri preoțești, învățătoarească, sfințitoare și pastoral-misionară, parohul exercită următoarele atribuții:

a) săvârșește Sfânta Liturghie și Laudele bisericesti în duminici, sărbători și în alte zile ale săptămânii, cu rostirea cuvântului de învățătură; săvârșește Sfinte Taine și ierurgii; catehizează copiii, tinerii și adulții conform îndrumărilor Centrului eparhial și asigură accesul zilnic în locașul de cult, conform programului afișat la intrarea în biserică;

b) duce la îndeplinire toate dispozițiile prezentului statut, ale regulamentelor bisericesti și ale organismelor bisericesti centrale în ceea ce privește parohia;

c) duce la îndeplinire hotărârile organismelor eparhiale și dispozițiile autorității superioare bisericesti (protopop, episcop sau arhiepiscop) referitoare la viața parohială;

d) întocmește și duce la îndeplinire prevederile programului anual al activităților pastoral-misionare, social-filantropice și administrativ-gospodărești ale parohiei, încunoștințând Centrul eparhial și pe credincioși de rezultatele acțiunilor întreprinse în acest sens;

e) cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriarhului, reprezintă parohia în justiție, în fața autorităților locale și față de terți, personal sau prin delegați. În aceeași măsură, clericii din parohii, în virtutea jurământului de ascultare (subordonare) față de chiriarh după la hirotonie, și, respectiv, monahii, în virtutea votului monahal al ascultării, pot să compare în fața instanțelor judecătorești numai cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriarhului, inclusiv în cauze de interes personal;

f) convoacă și prezidează Adunarea parohială, Consiliul parohial și Comitetul parohial;

g) duce la îndeplinire hotărârile Adunării parohiale și ale Consiliului parohial;

h) ține registrul cu evidența tuturor parohienilor;

i) ține la zi evidența botezaților, cununaților și decedaților din parohie în registrele speciale (mitricale) și emite certificate de botez și de cununie;

j) administrează patrimoniul parohiei în conformitate cu hotărârile Adunării parohiale și ale Consiliului parohial și controlează modul de administrare a bunurilor instituțiilor culturale, social-filantropice și fundaționale bisericesti din parohie;

k) întocmește și ține la zi inventarul bunurilor parohiei de orice natură, biblioteca, precum și arhiva parohiei. Deține sigiliul parohiei pe durata oficiului de paroh.

Art. 51 - (2) Parohul, preoții și diaconii slujitori, precum și personalul bisericesc neclerical sunt datori să locuiască în parohie.

Art. 64 - (1) Parohul este administratorul întregii averi parohiale mobile și imobile împreună cu Consiliul parohial, sub controlul Centrului eparhial, și răspunde canonic-disciplinar și administrativ-bisericesc în fața acestuia, iar pentru administrarea și gestionarea defectuoasă a averii bisericești răspunde în fața instanțelor civile, în baza legislației civile și penale.

(2) Când unele atribuții gestionare au fost delegate altui preot sau unui diacon slujitor de la parohie, potrivit prevederilor art. 61 lit. i) din prezentul statut, acesta răspunde canonic-disciplinar, administrativ-bisericesc, civil și penal pentru gestionarea bunurilor încredințate.

(3) Aprobarea anuală a gestiunii nu îl exonerează de răspundere pe paroh, pe preotul sau diaconul gestionar pentru neregulile descoperite ulterior.

Art. 65 - Preotul paroh, ca administrator al bunurilor parohiale, are următoarele îndatoriri:

a) să administreze corect bunurile mobile și imobile ale parohiei, instituțiilor culturale, sociale și fundaționale, precum și fondurile parohiale, pe baza registrelor de evidență financiar-contabilă, de gestiune și inventar;

b) să ia măsuri pentru păstrarea în siguranță a bunurilor și a documentelor de valoare ale parohiei;

c) să țină registrul de venituri și cheltuieli;

d) să prezinte Consiliului parohial, la sfârșitul anului, un raport asupra veniturilor și cheltuielilor bisericești, culturale, sociale și fundaționale;

e) să se îngrijească, împreună cu ceilalți preoți slujitori și cu epitropii, de luarea măsurilor pentru întreținerea, repararea și restaurarea edificiilor bisericești parohiale, ale instituțiilor culturale, social-filantropice și fundaționale, a casei parohiale, a curții și cimitirului parohial, precum și a altor bunuri bisericești parohiale; să construiască sau să cumpere o casă parohială, acolo unde nu există;

f) să se îngrijească, împreună cu ceilalți preoți slujitori și cu epitropii, de înscrierea în evidențele parohiale și ale autorităților centrale și locale competente a bunurilor mobile și imobile ale parohiei, de buna administrare a acestora, precum și de întocmirea și buna păstrare a actelor de proprietate, potrivit prevederilor statutare, regulamentare bisericești, hotărârilor organelor bisericești centrale și eparhiale. Câte o copie legalizată a actelor de proprietate a bunurilor parohiei se păstrează la protopopiat și la Centrul eparhial;

g) să încaseze sumele convenite parohiei potrivit hotărârilor Adunării parohiale și să facă la timp plățile curente.

Tema a 2-a:

Preoții și diaconii slujitori la o parohie: număr, numire, drepturi și îndatoriri.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 51-52:

Art. 51 - (1) Pe lângă preotul paroh, într-o parohie pot fi unul sau mai mulți preoți și diaconi slujitori numiți de chiriarh într-o ședință a Permanenței Consiliului eparhial. Numărul slujitorilor la parohie se stabilește în funcție de cerințele misionar-pastorale locale constatate de conducerea eparhiei.

(2) Parohul, preoții și diaconii slujitori, precum și personalul bisericesc neclerical sunt datori să locuiască în parohie.

Art. 52 - (1) La parohiile cu mai mulți preoți slujitori, aceștia sunt egali în drepturile și îndatoririle sacramentale, învățătorești și pastoral-misionare. Dintre aceștia, celor mai harnici și conștiincioși li se poate încredința, de către chiriarh, oficiul de paroh, pentru intensificarea activității parohiale.

(2) Fiecare preot slujitor are în cuprinsul parohiei un sector bine delimitat și aprobat de chiriarh, pe baza raportului întocmit de către delegații Centrului eparhial.

(3) Preoții și diaconii, personalul didactic din învățământul teologic și cel care predă religia, studenții în teologie, precum și dascălii (cateheții) care au absolvit școala de cântăreți bisericești au îndatorirea pastorală și misionară de a face catehizare în parohiile la care slujesc sau în care locuiesc, în acord cu preotul paroh, conform normelor stabilite de către Sfântul Sinod și centrele eparhiale.

(4) Preoții, diaconii și cântăreții bisericești au drepturile și îndatoririle prevăzute de Sfintele canoane, prezentul statut, regulamentele bisericești și hotărârile Centrului eparhial.

Tema a 3-a:

Adunarea parohială: definiție, componență, atribuții.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 54-55:

Art. 54 - (1) Parohia are ca organism deliberativ Adunarea parohială.

(2) Adunarea parohială este compusă din credincioșii majori ai parohiei, bărbați și femei, care mărturisesc prin credința, faptele și ținuta lor morală atașamentul față de Biserica Ortodoxă, de învățătura ei de credință și de instituțiile ei.

(3) Președintele Adunării parohiale este preotul paroh, iar în lipsa acestuia, preotul delegat de protopop dintre slujitorii parohiei sau de la o altă parohie învecinată. În cazul în care la Adunarea parohială ia parte și protopopul sau un preot delegat de către Centrul eparhial, acesta prezidează ședința.

(4) Preoții și diaconii slujitori activi ai unei parohii, precum și preoții pensionari care au domiciliul stabil pe teritoriul parohiei respective sunt membri de drept ai Adunării parohiale.

Art. 55 - (1) Adunarea parohială exercită următoarele atribuții:

a) alege membrii Consiliului parohial și pe cei ai Comitetului parohial;

b) aprobă raportul de activitate al Consiliului parohial;

c) aprobă raportul de activitate al Comitetului parohial;

d) aprobă bugetul anual al parohiei;

e) ia hotărâri cu privire la zidirea, repararea, restaurarea și întreținerea bisericii, a casei parohiale și a altor clădiri ale parohiei;

f) hotărăște înființarea de fonduri cu scop bisericesc, cultural sau social-filantropic și stabilește normele pentru completarea resurselor financiare necesare parohiei;

g) la propunerea Consiliului parohial, fixează cuantumul contribuțiilor benevole de cult, potrivit nevoilor parohiei;

h) examinează și completează raportul anual despre mersul tuturor activităților parohiei;

i) aprobă anual contul de execuție și bilanțul financiar-contabil ale parohiei;

j) face propuneri, spre aprobarea Consiliului eparhial, cu privire la transmiterea cu orice titlu a folosinței sau proprietății asupra bunurilor imobile parohiale (vânzare, cumpărare,

închiriere, schimb etc.), precum și asupra grevării cu sarcini sau afectării de servituți a bunurilor parohiale, cu excepția bunurilor sacre, care nu pot fi înstrăinate;

k) aprobă măsuri pentru administrarea proprietăților mobile și imobile ale parohiei, supraveghind buna întreținere a edificiilor bisericesti, culturale, social-filantropice și fundamentale.

(2) Hotărârile Adunării parohiale cu privire la atribuțiile menționate la alin. (1) lit. d), e), i) și j) devin valabile numai după verificarea și aprobarea lor de către Consiliul eparhial.

Tema a 4-a:

Adunarea parohială: cine, cum și când o convoacă.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 56-57:

Art. 56 - (1) Adunarea parohială se întrunește în ședință ordinară o dată pe an, și anume în primul trimestru al anului, iar în ședințe extraordinare, ori de câte ori este nevoie.

(2) Adunarea parohială este convocată de președinte, cu cel puțin o săptămână înainte de data fixată pentru întrunire, înștiințând despre aceasta pe protopop. În caz de neputință sau reavoință a parohului, Adunarea parohială este convocată și prezidată de protopop, din încredințarea chiriarhului.

(3) Convocarea va cuprinde locul, data și ora Adunării parohiale, precum și problemele ce se vor discuta, va fi citită de preotul paroh în biserică, îndată după terminarea Sfintei Liturghii și va fi afișată la ușa bisericii.

Art. 57 - (1) Adunarea parohială este valabil constituită în prezența preotului paroh sau a preotului delegat de către Centrul eparhial și a cel puțin o zecime din totalul membrilor înscriși în lista membrilor Adunării parohiale.

(2) Dacă la data fixată pentru Adunarea parohială nu se întrunește numărul necesar de membri, Adunarea parohială are loc, fără vreo altă convocare, în duminica următoare, în același loc și la aceeași oră, când aceasta este valabil constituită cu numărul de membri prezenți, dintre care nu pot lipsi două treimi dintre membrii Consiliului parohial.

Tema a 5-a:

Consiliul parohial: definiție, componență, atribuții.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 59-61:

Art. 59 - (1) Consiliul parohial este organismul executiv al Adunării parohiale. Adunarea parohială este cea care alege din sânul ei pe membrii Consiliului parohial, în număr de 7, 9 sau 12 membri, în funcție de categoria parohiei, precum și 2-4 membri supleanți.

(2) Membrii Consiliului parohial și supleanții, persoane majore, se aleg pe termen de 4 ani, activează benevol și pot fi realeși.

(3) Membrii aceleiași familii, precum și rudeniile spirituale (nașii și finii) nu pot fi în același timp membri ai Consiliului parohial.

(4) Sunt membri de drept în Consiliul parohial, cu vot deliberativ, preotul paroh, ca președinte, ceilalți preoți și diaconi slujitori activi ai parohiei, precum și primul cântăreț (cantor, dascăl) al bisericii parohiale.

Art. 60 - Pentru activitate potrivnică Bisericii, membrii Consiliului parohial pot fi revocați de Permanența Consiliului eparhial, la cererea motivată a parohului, avizată de protopop, sau în urma constatării de către autoritatea superioară bisericească. Membrii revocați nu pot fi realeși timp de 5 ani în Consiliul parohial.

Art. 61 - (1) În afara atribuțiilor prevăzute la art. 55 lit. a), b), c), d), e), i) și j), Consiliul parohial exercită toate atribuțiile Adunării parohiale, când aceasta nu este întrunită, precum și următoarele atribuții:

a) desemnează dintre membrii Adunării parohiale un delegat pentru alegerea membrilor mireni ai Adunării eparhiale din circumscripția respectivă;

b) întocmește bugetul parohial și urmărește modul de chivernisire al acestuia;

c) întocmește raportul privind contul de execuție și bilanțul financiar-contabil ale parohiei;

d) elaborează raportul anual privind activitatea Consiliului parohial, pe care îl prezintă spre aprobare Adunării parohiale;

e) desemnează 2 cenzori pentru controlul financiar al Comitetului parohial;

f) primește și verifică justificarea financiară anuală a gestiunii Comitetului parohial;

g) aprobă propunerile preotului paroh privind înzestrarea bisericii cu veșminte, icoane, obiecte și cărți de cult, cele necesare pentru serviciul religios și a instituțiilor parohiale (culturale, sociale, fundaționale), precum și alocarea fondurilor corespunzătoare;

h) veghează ca aprovizionarea pangarului parohiei cu lumânări, calendare, obiecte și cărți de cult, precum și tipărituri de zidire duhovnicească să se facă numai de la Centrul eparhial, pentru susținerea activităților misionare ale eparhiei respective;

i) unde sunt mai mulți slujitori ai altarului, încredințează, cu proces-verbal, pangarul unui alt slujitor decât parohul, cu asumarea întregii răspunderi materiale și gestionare de către acesta.

(2) Hotărârile în legătură cu prevederile alin. (1) lit. a), e) și i) ale prezentului articol se comunică protopopului pentru aprobare.

Tema a 6-a:

Epitropul: alegere și atribuții.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 63, 65 lit. e) și 187 alin. 1 și 2:

Art. 63 - Consiliul parohial delegă unul sau 2 membri care, în calitate de epitropi, sprijină parohul în administrarea corectă și eficientă a bunurilor parohiale. Numele epitropilor se comunică protopopiatului pentru aprobare într-o ședință de lucru a acestuia.

Art. 65 - Preotul paroh, ca administrator al bunurilor parohiale, are următoarele îndatoriri:

e) să se îngrijească, împreună cu ceilalți preoți slujitori și cu epitropii, de luarea măsurilor pentru întreținerea, repararea și restaurarea edificiilor bisericești parohiale, ale instituțiilor culturale, social-filantropice și fundaționale, a casei parohiale, a curții și cimitirului parohial, precum și a altor bunuri bisericești parohiale; să construiască sau să cumpere o casă parohială, acolo unde nu există;

f) să se îngrijească, împreună cu ceilalți preoți slujitori și cu *epitropii*, de înscrierea în evidențele parohiale și ale autorităților centrale și locale competente a bunurilor mobile și imobile ale parohiei, de buna administrare a acestora, precum și de întocmirea și buna păstrare a actelor de proprietate, potrivit prevederilor statutare, regulamentare bisericești, hotărârilor organelor

bisericești centrale și eparhiale. Câte o copie legalizată a actelor de proprietate a bunurilor parohiei se păstrează la protopopiat și la Centrul eparhial;

Art. 187 - (1) Cimitirul se administrează de către Consiliul parohial, Consiliul mănăstiresc sau protopopiat, sub controlul periodic al Centrului eparhial.

(2) La parohie, cimitirul stă sub supravegherea preotului paroh, a episcopului și a Consiliului parohial, iar la mănăstire, a stareșului (stareței), care sunt datori a se îngriji de întreținerea și întreținerea lui.

Tema a 7-a:

Comitetul parohial: definiție, componență, atribuții.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 66-67:

Art. 66 - (1) Comitetul parohial este organismul bisericesc parohial care funcționează sub președinția de drept a preotului paroh. Membrii Comitetului parohial sunt aleși de Adunarea parohială. Comitetul parohial are un număr dublu de membri față de cel al Consiliului parohial.

(2) Comitetul parohial este alcătuit din persoane majore ale comunității parohiale, pe principiul voluntariatului.

(3) Comitetul parohial este prezidat de paroh, ajutat de un birou de conducere compus din: coordonator de programe, secretar și casier.

(4) Comitetul parohial are prevederi și evidență gestionară proprie în cadrul bugetului parohial pentru activitățile desfășurate, utilizând, sub controlul preotului paroh, același cont bancar, și face justificarea financiară anuală față de Consiliul parohial. Pentru controlul financiar al Comitetului parohial sunt desemnați 2 cenzori de către Consiliul parohial.

(5) Revocarea membrilor Comitetului parohial se face potrivit procedurii prevăzute pentru membrii Consiliului parohial la art. 60 din prezentul statut.

Art. 67 - (1) Comitetul parohial are 5 servicii, fiecare fiind condus de un coordonator numit de către biroul de conducere.

(2) Serviciile Comitetului parohial au următoarele atribuții:

a. Serviciul social:

1. cooperează permanent cu asistenții sociali ai parohiei, protopopiatului și Centrului eparhial;

2. cooptează în Comitetul parohial, pentru colaborare, pe asistentul social ori lucrătorul social de la primăria locală sau, după caz, îl invită la ședințele Comitetului parohial;

3. colaborează cu unitățile medicale și sprijină diferite programe de sănătate;

4. se ocupă cu ajutorarea săracilor, orfanilor, văduvelor și a vârstnicilor;

5. sprijină integrarea socială a deținuților eliberați din penitenciare;

6. sprijină reinsertia socială a tinerilor instituționalizați care, după împlinirea vârstei de 18 ani, au părăsit centrele de plasament;

7. cooperează cu organizații neguvernamentale, în condițiile legislației bisericești în vigoare;

8. sprijină programul de asistență maternală și adopțiile naționale;

9. promovează și susține programe social-filantropice ale parohiei; sprijină și întreține cantina socială a parohiei;

10. cooperează în permanență cu preoții misionari din sistemul de sănătate, penitenciare și armată, aziluri, orfelinate etc.;

11. cu acordul autorității bisericești superioare, colectează ajutoare în situații de urgență și sprijină constituirea unui fond financiar pentru astfel de situații;

12. sprijină programele de prevenire și eradicare a violenței în familie, de combatere a traficului de ființe umane, a drogurilor și altele, precum și acordarea asistenței spirituale și materiale familiilor din care părinții au plecat la muncă sau studii în străinătate ori au emigrat definitiv.

b. Serviciul misionar:

1. cooperează cu alte parohii, cu mănăstiri și cu duhovnici din zonă;

2. promovează difuzarea și citirea Sfintei Scripturi și a cărților duhovnicești, cu recomandarea preotului paroh;

3. îl sprijină pe preotul paroh în organizarea unor activități misionare, pentru o mai bună cunoaștere, păstrare și consolidare a credinței ortodoxe;

4. ajută la organizarea hramului bisericii, a întrunirilor duhovnicești și a altor manifestări religioase și sprijină achiziționarea de material audiovizual cu caracter religios;

5. organizează vizite misionare în spitale, în penitenciare, în centre pentru ocrotirea copiilor și a vârstnicilor și în familii aflate în dificultate;

6. menține în permanență legătura cu asociațiile bisericești ortodoxe de pe teritoriul parohiei și al eparhiei;

7. identifică și sprijină persoanele indecise și oscilante din punct de vedere religios, pentru întărirea lor în credință și participarea la viața Bisericii;

8. ajută Consiliul parohial la colectarea Fondului central misionar, a Fondului Filantropia și a unor fonduri speciale în situații de urgență.

c. Serviciul cultural:

1. inițiază și sprijină achiziționarea și distribuirea cărților de cult, icoanelor, cruciulițelor și a cărților de zidire sufletească pentru credincioși și pentru biblioteca parohială;

2. încurajează în comunitate citirea cărților și a revistelor din biblioteca parohială, audierea programelor radiofonice ortodoxe și vizionarea programelor ortodoxe de televiziune;

3. împreună cu profesorii de religie, încurajează participarea elevilor la Sfânta Liturghie și la alte slujbe bisericești, precum și la activități cultural-educative care promovează credința creștină ortodoxă;

4. sprijină înființarea de capele sau paraclise în școlile din cuprinsul parohiei;

5. organizează festivități legate de marile sărbători bisericești și naționale menționate în calendarul bisericesc anual;

6. susține cântarea omofonă și a corului bisericii;

7. organizează acțiuni privind păstrarea și promovarea tradițiilor, a folclorului și a specificului cultural local și național;

8. înființează și acordă burse de studiu și ajutoare pentru elevii merituoși și pentru cei din familii cu posibilități materiale modeste;

9. organizează, cu sprijinul profesorilor și donatorilor, meditații gratuite pentru elevii săraci din parohie;

10. antrenează intelectualii din parohie în activități de promovare a credinței ortodoxe și a culturii românești.

d. Serviciul pentru tineret:

1. promovează cartea religioasă în rândul tinerilor și încurajează publicarea unei foi parohiale;

2. invită personalități culturale pentru conferințe adresate tinerilor;

3. organizează întâlniri cu tineri, la care sunt invitați ierarhi, preoți, profesori de teologie;

4. acordă premii în cărți elevilor merituoși din comunitate proveniți din instituții de ocrotire socială sau din familii și medii sociale defavorizate;

5. sprijină preotul paroh în ducerea la îndeplinire a deciziilor Sfântului Sinod sau ale chiriarhului locului în probleme de educație a tineretului școlar de toate vârstele;

6. organizează pelerinaje, excursii și tabere de tineret cu caracter creștin.

e. Serviciul administrativ-gospodăresc:

1. se îngrijește de înzestrarea și înfrumusețarea bisericii, precum și de cimitirul parohial;

2. se îngrijește de întreținerea monumentelor eroilor și a troițelor de pe teritoriul parohiei;

3. are grijă de întreținerea curții bisericii, a spațiilor verzi și a incintei (casa parohială, casa de prăznuire, clopotnița, capela, muzeul etc.).

Tema a 8-a:

Protopopul: atribuții, relația cu preoții parohi din protopopiat.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 70 alin. 1, 71-72:

Art. 70 - (1) Protopopul (protoiereul) este preotul conducător al protopopiatului și al cancelariei administrative a protopopiatului, în numele chiriarhului.

Art. 71 - Protopopul are următoarele atribuții exercitate prin mandat, în numele chiriarhului:

a) îndrumă, coordonează și supraveghează activitatea bisericească a parohiilor și filiilor din protopopiat;

b) inspectează, cel puțin o dată pe an, parohiile, filiile și așezămintele sociale din protopopiat, constatând calitatea vieții religioase, morale și sociale a parohienilor; verifică registrele contabile, arhiva și biblioteca, starea bisericii, a clădirilor bisericești, a cimitirelor, precum și a altor bunuri bisericești;

c) înscrie în registrul de inspecție al parohiei procesul-verbal amănunțit privind constatările făcute. O copie a acestuia se înaintează Centrului eparhial, cu raport și propuneri, iar al treilea exemplar rămâne la protopopiat;

d) supraveghează și îndrumă activitatea catehetică, misionar-pastorală, culturală și social-filantropică a preoțimii, astfel încât aceasta să se desfășoare în conformitate cu prevederile statutare și regulamentare bisericești, cu hotărârile Sfântului Sinod și ale organismelor eparhiale;

e) întocmește și prezintă anual Permanenței Consiliului eparhial situația privind bunurile mobile și imobile proprietăți ale parohiilor și filiilor din cuprinsul protopopiatului;

f) urmărește ca ordinele și dispozițiile autorităților superioare bisericești să fie transmise la timp unităților și personalului bisericesc din protopopiat și să fie aduse la îndeplinire;

g) face propuneri chiriarhului cu privire la suplinirea posturilor vacante de preoți, diaconi și cântăreți bisericești;

h) aprobă preoților și diaconilor din protopopiat până la 8 zile pe an din concediul legal de odihnă, asigurând suplinirea parohiei cu un alt preot și informând despre aceasta Centrul eparhial;

i) aprobă concediul de odihnă personalului neclerical de la parohii și protopopiat, iar pentru personalul clerical înaintează Centrului eparhial spre aprobare planificarea concediului anual de odihnă;

j) întocmește un raport anual general despre întreaga viață bisericească din protopopiat, pe care îl înaintează chiriarhului și îl face cunoscut preoților din protopopiat la prima conferință administrativă din fiecare an;

k) avizează asupra tuturor lucrărilor organismelor parohiale care urmează a fi supuse aprobării organismelor eparhiale;

l) susține acuzarea în cauzele aflate pe rolul Consistoriului disciplinar protopopesec;

m) coordonează, supraveghează și răspunde de activitatea Cancelariei administrative a protopopiatului, în conformitate cu prevederile statutare și regulamentare, cu dispozițiile date de conducerea eparhială și cu normele legislației civile în vigoare;

n) întocmește trimestrial un raport pastoral-misionar și financiar privind activitatea protopopiatului, pe care îl înaintează pentru aprobare către Permanența Consiliului eparhial;

o) întocmește bugetul anual al protopopiatului și îl prezintă spre aprobare Permanenței Consiliului eparhial;

p) propune chiriarhului acordarea de ranguri și distincții de vrednicie clericilor și credincioșilor meritoși;

q) îndeplinește orice alte atribuții date de organismele eparhiale sau de chiriarh pentru bunul mers al vieții bisericești.

Art. 72 - Protopopul este pe teritoriul protopopiatului său reprezentantul oficial al Centrului eparhial față de autoritățile publice locale și față de terți și îndeplinește sarcinile ce îi sunt atribuite prin prezentul statut, prin regulamentele bisericești și prin alte dispoziții în vigoare. În această calitate lucrează cu încuviințarea chiriarhului, pe care îl informează, în prealabil, asupra problemelor respective.

Tema a 9-a:

Cercurile misionare: constituire, coordonare.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 53:

Art. 53 - (1) Mai multe parohii (10–15) din cadrul unui protopopiat se constituie într-un cerc misionar pentru desfășurarea de activități bisericești, misionar-pastorale, culturale și sociale.

(2) Chiriarhul delegă pe unul din preoți drept coordonator al cercului misionar.

Tema a 10-a:

Disciplina clerului: abaterile.

Răspuns:

În Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, art. 2:

Art. 2 - Sunt considerate abateri disciplinare și sancționate ca atare:

a. Neglijența sau neascultarea întru îndeplinirea datoriilor bisericești;

b. Căutarea de certuri și provocare de neînțelegeri în sânul Bisericii sau impunerea cu sila a plății serviciilor religioase;

c. Executarea înainte de a fi dobândit aprobarea organelor superioare a acelor hotărâri ce trebuie să fie în prealabil aprobate de autoritățile superioare;

d. Săvârșirea celor sfinte într-o altă parohie sau biserică, fără aprobarea Chiriarhului sau fără consimțământul preotului locului;

e. Părăsirea parohiei, fie ca locuință, fie ca serviciu, șederea mai multă vreme afară din parohie, fără voia și fără știrea Episcopului respectiv.

De asemenea, se consideră abateri disciplinare și faptele constatate și sancționate de autoritățile judecătorești, ele putând fi sancționate și pe cale bisericească, cum ar fi:

- a. Incorectitudini săvârșite în afaceri oficiale;
- b. Faptele mai puțin grave, săvârșite contra ordinii și buneii cuviințe.

Tema a 11-a:

Disciplina clerului: *delictele*.

Răspuns:

În *Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române*, art. 3:

Art. 3 - Sunt considerate ca delikte disciplinare și sancționate ca atare:

a. Săvârșirea cu de la sine putere a lucrărilor sfinte de un preot sau diacon, suspendat sau deus legal;

b. Părăsirea cu de la sine putere a locului său de serviciu și îndeplinirea serviciilor preoțești în altă parohie, fără știrea și consimțământul autorității bisericești competente;

c. Neglijarea ritualului prescris la săvârșirea lucrărilor sfinte;

d. Violarea secretului mărturisirii;

e. Îndeletnicirea cu afaceri potrivnice chemării preoțești;

f. Sperjurul;

g. Sacrilegiul sau ierosilia;

h. Blasfemia;

i. Calomnierea și acuzarea neîntemeiată de fapte necinstite față de orice cleric, față de căpeteniile și superiorii Bisericii, precum și față de corporațiile, instituțiile și organele bisericești;

k. Adulterul;

l. Curvia;

m. Beția;

n. Jocul de noroc;

o. Apostazia;

p. Erezia;

q. Schisma;

r. Simonia;

s. Neglijarea, neîndeplinirea sau îndeplinirea cu rea credință a îndatoririlor impuse de *Statutul de organizare și funcționare a B.O.R.* și de regulamentele lui de aplicare, cum și de toate ordinele și dispozițiile autorităților bisericești;

t. Administrarea incorectă a bunurilor bisericești, însușirea sau întrebuințarea lor în alte scopuri.

De asemenea, se consideră delikte disciplinare și faptele constatate și pedepsite de către instanțele judecătorești, fapte urmărind a fi sancționate și pe cale bisericească, luându-se ca temei procedura și sentințele aplicate. Asemenea delikte sunt:

ț. Furtul;

u. Camăta;

v. Bătaia;

w. Omorul;

x. Condamnarea definitivă de către instanțele judecătorești din România pentru orice alte crime și delikte.

Tema a 12-a:

Disciplina clerului: pedepse aplicabile pentru abaterile și delictele bisericesti.

Răspuns:

În Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, art. 4:

Art. 4 - Chiriarhul și instanțele de judecată bisericească aplică persoanelor supuse judecării, după gravitatea cazului, în conformitate cu dispozițiile canonice și ale prezentului Regulament, următoarele pedepse:

A. Pedepse vremelnice

- a. Avertismentul sau dojana duhovnicească;
- b. Pierderea oficiului de paroh pe timp limitat sau definitiv, când are preot co-slujitor;
- c. Oprirea de la a săvârși anumite lucrări sfinte;
- d. Oprirea totală de la săvârșirea lucrărilor sfinte pe un anumit timp;
- e. Canonisirea la sfintele mănăstiri sau la catedrala episcopală, până la o lună de fiecare dată, cu obligația de a lua parte activ la toate actele religioase;
- f. Transferarea.

B. Pedepse definitive

- a. Degradarea definitivă a vinovatului din rangurile bisericesti și onorifice ce posedă;
- b. Pierderea pentru totdeauna a dreptului de a fi ridicat la un grad ierarhic superior sau administrativ;
- c. Depunerea sau pierderea dreptului pentru totdeauna de a săvârși vreo lucrare sacră, fără pierderea calității de preot, cu puțința de a fi întrebuințat în administrația bisericească;
- d. Caterisirea;
- e. Destituirea (pentru cântăreți și paracliseri);
- f. Excluderea din monahism (pentru monahi și monahii).

Tema a 13-a:

Instanțele și procedura de judecată în Biserica Ortodoxă Română.

Răspuns:

A. În Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, art. 49-53:

Art. 49 - Organele îndreptățite a aplica pedepsele sunt: Chiriarhul și Consistoriile de judecată.

Art. 50 - Chiriarhul, pe baza unei anchete regulamentare, sau a unui raport sau referat al organelor administrative în subordine, are dreptul să aplice direct și fără drept de recurs din partea celui sancționat, următoarele pedepse disciplinare, prevăzute în art. 4 din Regulament:

- a. Avertismentul și dojana arhierescă;
- b. Pierderea oficiului de paroh;
- c. Oprirea de a săvârși anumite lucrări sfinte, până la 90 zile într-un an;
- d. Oprirea totală de la săvârșirea lucrărilor sfinte, până la 30 zile într-un an;
- e. Canonisirea la o Sfântă Mănăstire sau la Catedrală, până la 30 zile într-un an.

Art. 51 - Toate celelalte pedepse se aplică de Consistorii, în condițiile prevăzute în Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române.

Când pedepsele sunt aplicate direct de Chiriarh, acestea rămân definitive îndată după pronunțarea lor, fără nici un drept de recurs.

Art. 52 - Oricare pedeapsă rămasă definitivă, va fi trecută în foaia calificativă, fișa personală a celui pedepsit.

Art. 53 - Organele disciplinare și de judecată pentru clericii de mir, preoți, diaconi și cântăreți, în chestiunile administrative și bisericești sunt:

- a. Consistoriul Disciplinar Protopopesc;
- b. Consistoriul Eparhial.

Organele de recurs sunt:

- a. Sinodul Mitropolitan, pentru cazurile de depunere din treaptă;
- b. Sfântul Sinod, pentru cazurile de caterisire.

B. În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 14 lit. p)-q), 113 lit. f)-h), 148-160:

Art. 14 - Atribuțiile Sfântului Sinod sunt:

p) hotărăște, cu o majoritate de două treimi din totalul membrilor săi, cu privire la trimiterea în judecată canonică a acelor dintre membrii săi care sunt învinuiți de abateri de la învățătura și disciplina Bisericii;

q) aprobă sau respinge, în principiu, recursurile clericilor în materie de caterisire și se pronunță asupra cererilor de iertare ale acestora, cu avizul prealabil al chiriarhului locului.

Art. 113 - Pe lângă atribuțiile enumerate mai sus, Sinodul mitropolitan are și următoarele atribuții:

f) primește și examinează recursurile clericilor depuși din treapta preoției de către un consistoriu eparhial din cuprinsul mitropoliei;

g) admite sau respinge, în principiu, cererile de recurs, pe baza referatului și propunerilor motivate canonic și juridic ale consilierului administrativ-bisericesc de la centrul mitropolitan;

h) în caz de admitere, în principiu, a recursului, trimite cauza pentru judecare în fond Consistoriului mitropolitan.

Art. 148 - (1) Instanțele disciplinare și de judecată bisericească pentru clericii de mir, preoți și diaconi în funcțiune și pensionari, precum și pentru cântăreți, în probleme doctrinare, morale, canonice și disciplinare sunt:

A. De judecare în fond:

- a) Consistoriul disciplinar protopopesc;
- b) Consistoriul eparhial.

B. De judecare în recurs:

Consistoriul mitropolitan, pentru cererile de recurs admise, în principiu, de Sinodul mitropolitan și de Sfântul Sinod.

(2) Organismele care se pronunță asupra admisibilității cererilor de recurs sunt:

a) Sinodul mitropolitan, care poate admite sau respinge, în principiu, recursurile pentru cazurile de depunerea din treaptă, pronunțate de un consistoriu eparhial;

b) Sfântul Sinod, care admite sau respinge, în principiu, recursurile pentru cazurile de caterisire, pronunțate de un consistoriu eparhial.

Art. 149 - (1) Pe lângă fiecare protopopiat funcționează Consistoriul disciplinar protopopesc.

(2) Consistoriul disciplinar protopopesc are un președinte cleric și 3 membri, dintre care 2 membri clerici, numiți pe termen de 4 ani, de către chiriarh, dintre preoții din protopopiat, doctori, absolvenți de masterat sau licențiați în teologie, care au cel puțin gradul II și cunoștințe canonice, precum și un membru din rândurile cântăreților bisericești.

(3) Când se judecă numai cazuri ale preoților, reprezentantul cântăreț nu participă.

Art. 150 - (1) Consistoriul disciplinar protopopesc funcționează ca instanță disciplinară și de judecată pentru cântăreții bisericești și ca organism de împăcare pentru neînțelegerile ivite în rândul personalului bisericesc, precum și între parohieni și preot.

(2) Dacă părțile nu s-au declarat împăcate prin hotărârea dată de Consistoriul disciplinar protopopesc, cazul se transferă, în ultimă instanță, la Consistoriul eparhial.

(3) Hotărârile Consistoriului disciplinar protopopesc privind cântăreții bisericești sunt definitive, după aprobarea lor de către chiriarh și nu pot fi atacate în recurs la Consistoriul eparhial, cu excepția celor care prevăd pedeapsa destituirii acestora.

Art. 151 - (1) Consistoriul eparhial funcționează la fiecare episcopie și arhiepiscopie și este format din 3 membri titulari și 2 membri supleanți. Membrii Consistoriului eparhial sunt preoți cu cel puțin gradul II, doctori, absolvenți de masterat sau licențiați în teologie, cu cunoștințe canonice și juridice.

(2) Membrii Consistoriului eparhial se aleg, la propunerea chiriarhului, de către Adunarea eparhială, pe termen de 4 ani.

(3) Președintele Consistoriului eparhial se numește de către Chiriarh dintre membrii titulari ai acestuia.

(4) Consistoriul are un grefier numit de chiriarh, la propunerea președintelui.

(5) La fiecare eparhie funcționează Consistoriul monahal eparhial, compus din 3-5 membri numiți de chiriarh, pentru judecarea cauzelor personalului monahal, primite de la chiriarh sau de la consiliile de judecată ale mănăstirilor, cu aprobarea chiriarhului.

Art. 152 - Hotărârile Consistoriului eparhial aprobate de către chiriarh devin definitive și executorii.

Art. 153 - (1) Pe lângă fiecare mitropolie funcționează Consistoriul mitropolitan ca instanță de judecare a recursurilor admise, în principiu, de Sinodul mitropolitan sau de Sfântul Sinod.

(2) Consistoriul mitropolitan se compune din 3-5 membri titulari și 2 supleanți, preoți numiți de mitropolit dintre preoții desemnați de adunările eparhiale ale eparhiilor sufragane, alții decât cei desemnați în consistoriile eparhiale, cu îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 151 alin. (1) din prezentul statut.

(3) Președintele Consistoriului mitropolitan este numit de mitropolit dintre membrii acestuia, grefierul fiind desemnat tot de mitropolit dintre clericii din administrația eparhiei de scaun a acestuia.

(4) Consistoriul mitropolitan dă hotărâri definitive și executorii, prin aprobarea lor de către mitropolitul locului.

Art. 154 - (1) Sinodul mitropolitan, ca organism care se pronunță asupra admisibilității cererilor de recurs, deliberază sub președinția mitropolitului locului.

(2) Sinodul mitropolitan primește și examinează recursurile clericilor depuși din treapta preoției de către un consistoriu eparhial din cadrul mitropoliei. Recursurile admise, în principiu, de Sinodul mitropolitan sunt trimise Consistoriului mitropolitan spre judecare asupra fondului, iar sentința se aprobă de către mitropolit.

Art. 155 - Sfântul Sinod, ca organism care se pronunță asupra admisibilității cererilor de recurs, primește și examinează recursurile clericilor caterisiți de către un consistoriu eparhial. Recursurile admise, în principiu, de Sfântul Sinod sunt trimise Consistoriului mitropolitan spre judecare asupra fondului, iar sentința se aprobă de Patriarh.

Art. 156 - (1) Hotărârile instanțelor disciplinare și de judecată eparhiale devin executorii numai după învestirea lor cu formulă executorie de către chiriarh.

(2) Hotărârile instanțelor de recurs devin executorii după aprobarea lor de către mitropolit sau Patriarh, după caz.

(3) Sfântul Sinod, cu avizul chiriarhului locului, aprobă sau respinge cererile de iertare ale preoților sancționați cu pedeapsa caterisirii care, după recurs, a rămas definitivă.

(4) Sinodul mitropolitan, cu avizul chiriarhului locului, aprobă sau respinge cererile de iertare ale preoților sancționați cu pedeapsa depunerii din treapta preoției care, după recurs, a rămas definitivă.

(5) Hotărârile instanțelor disciplinare și de judecată se pun în aplicare de către autoritățile bisericești învestite în acest scop.

(6) În virtutea autonomiei cultelor, prevăzută de lege, și a competențelor specifice lor, instanțele de judecată bisericească soluționează probleme de disciplină internă, iar hotărârile instanțelor bisericești la toate nivelurile nu sunt atacabile în fața instanțelor civile.

Art. 157 - Sfântul Sinod este unica instanță de judecată canonică a membrilor săi pentru orice fel de abateri de la învățătura și disciplina Bisericii.

Art. 158 - În caz de urgență pastorală, potrivit prevederilor Sfintelor canoane, chiriarhul poate hotărî singur sancționa disciplinare pentru personalul bisericesc din eparhie.

Art. 159 - Personalul bisericesc trimis în fața instanțelor disciplinare și de judecată bisericească în calitate de acuzat poate fi asistat în fața tuturor instanțelor bisericești de un apărător bisericesc acreditat, ales de acuzat.

Art. 160 - Cererile de revizuire a sentințelor de caterisire, bine motivate, însoțite de actele necesare, vor fi adresate Patriarhului, ca președinte al Sfântului Sinod, care le va trimite spre judecare Consistoriului mitropolitan competent.

Tema a 14-a:

Cimitirele parohiale și mănăstirești: organizare și funcționare.

Răspuns:

În Regulamentul pentru organizarea și funcționarea cimitirelor parohiale și mănăstirești din cuprinsul eparhiilor Bisericii Ortodoxe Române (art. 1-46):

Capitolul I Dispoziții generale

Art. 1 - Parohiile și mănăstirile din cuprinsul eparhiilor Bisericii Ortodoxe Române pot avea și întreține cimitire proprii, potrivit prevederilor art. 9 din *Decretul nr. 177/1948 pentru regimul general al cultelor religioase*¹ și ale art. 181-185 din *Statutul pentru organizarea și*

¹ Actualmente *Legea 489/28.12.2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor*, publicată în *M.Of. nr. 11/08 ian. 2007*.

*funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*². Aceste cimitire au caracter de bunuri sacre și sunt proprietatea parohiilor sau mănăstirilor, ca unități locale de cult cu personalitate juridică.

Art. 2 - În virtutea aceluiași dispoziții, parohiile și mănăstirile din cuprinsul Eparhiilor Bisericii Ortodoxe Române pot primi, organiza și administra - în condițiile prezentului Regulament - și cimitire atribuite de organele administrative locale.

Art. 3 - Înființarea, funcționarea, extinderea și desființarea cimitirelor parohiale sau mănăstirești se face potrivit dispozițiilor legale în vigoare, de conducerea eparhiei respective, cu avizul organelor administrative și sanitare locale, precum și cu acordul Departamentului Cultelor³.

Art. 4 - Consiliul parohial și Consiliul economic la mănăstiri sunt organele statutare competente în ceea ce privește organizarea și administrarea cimitirelor, în condițiile prezentului Regulament.

Art. 5 - Cimitirul parohial este destinat înmormântării enoriașilor decedați din acea parohie. În cazuri speciale, cu aprobarea Consiliului parohial, se permite înmormântarea oricăror alte persoane decedate.

În cimitirele mănăstirilor pot fi înmormântați - pe lângă viețuitorii decedați ai acestora - și alte persoane decedate din ierarhia bisericească, precum și alți credincioși decedați care au avut legături spirituale cu mănăstirea, obținându-se în acest sens aprobarea Consiliului economic al mănăstirii.

Capitolul al II-lea **Principiile de organizare și administrare**

Art. 6 - Cimitirele sunt administrate de parohie, prin Consiliul parohial ori de mănăstire, prin Consiliul economic al mănăstirii.

Aceste organe se îngrijesc de întreținerea terenului, de buna gospodărire și conservare a bunurilor cimitirului, precum și de aplicarea întocmai a prevederilor prezentului regulament. De asemenea, se vor preocupa de construirea, în incinta cimitirelor, a unor capele sau camere mortuare, cu autorizația organelor de stat locale.

Art. 7 - Pentru buna întreținere și administrare a cimitirelor, organele parohiale și mănăstirești pot încadra personalul necesar: administrator, gropari etc.

Atribuțiile acestora se vor stabili în scris de către Consiliul parohial sau Consiliul economic al mănăstirii, cu ocazia încheierii contractelor de muncă.

Art. 8 - Cimitirele nou înființate, vor fi împărțite în parcele (figuri), rânduri și locuri de înmormântare, care vor fi numerotate prin cifre și litere.

În scopul arătat în alineatul precedent, parohiile și mănăstirile vor întocmi, pentru cimitirele (nou înființate) pe care le administrează, câte un plan de sistematizare în care vor fi indicate parcelele (figurile), rândurile, locurile de înmormântare - numerotate prin cifre și litere - precum și căile de acces, aleile dintre parcele, amplasarea capelei sau camerei mortuare, clopotniței etc.

Aceste planuri vor fi înaintate spre aprobare Centrului Eparhial în termen de 6 luni de la data înființării cimitirului respectiv.

Art. 9 - Locurile de înmormântare sunt de două categorii:

- a) locuri în folosință veșnică și
- b) locuri în folosință temporară, pe 7 ani.

² Actualele art. 186-188.

³ Departamentul Cultelor este fosta denumire a actualului Secretariat de Stat pentru Culte din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor și Patrimoniului Național.

Locurile în folosință veșnică pot fi de 1-3 morminte, fiecare mormânt având dimensiunile de 1,20 x 2,50 m.

Locurile în folosință temporară sunt de un singur mormânt, cu dimensiunile de 1 x 2,50 m și vor face parte din parcele rezervate numai acestora.

Între locurile de morminte se va păstra o distanță de cel puțin 0,50 m, necesară pentru circulație și îngrijirea mormintelor.

Art. 10 - Parohiile și mănăstirile vor ține un registru special de evidență a locurilor de înmormântare, menționând: parcela, rândul și locul de înmormântare, numele și prenumele concesionarului, numărul și data actului de concesiune, evenimente ulterioare (schimbarea concesionarului, înmormântări, deshumări, construcții etc.), precum și orice alte date necesare unei bune evidențe.

Art. 11 - Prin organizarea și amenajarea cimitirului se va urmări obținerea și păstrarea unui aspect cu specific românesc, care se va realiza prin forma și amplasarea monumentelor funerare și a celorlalte lucrări, precum și prin plantarea de arbuști și copaci ornamentali.

Art. 12 - Persoanele cărora li s-au atribuit locuri de înmormântare sunt datorate să respecte alinierea și planurile de sistematizare a cimitirului, să amenajeze mormintele, să le împodobească cu flori și verdeță și să achite taxele datorate. De asemenea, vor întreține în perfectă stare construcțiile funerare și amenajările făcute pe locul de înmormântare.

Lăsarea în părăsire a locurilor de înmormântare, atrage anularea actului de concesiune, potrivit prevederilor art. 35-38 și respectiv 40 din prezentul Regulament.

Capitolul al III-lea **Atribuirea locurilor de înmormântare**

Art. 13 - Locurile de înmormântare din cimitirele parohiale sau mănăstirești se atribuie prin eliberarea unui act de concesiune. Actul de concesiune dă titularului numai dreptul la folosința locului atribuit, care nu poate fi înstrăinat decât în condițiile prezentului Regulament.

Se interzice vânzarea locurilor concesionate.

Este nulă orice convenție privind transmiterea, cu încălcarea prezentului Regulament, a locurilor concesionate.

Art. 14 - Locurile de înmormântare în folosință temporară se atribuie de Consiliul parohial sau Consiliul economic al mănăstirii la rând, în ordinea cererilor și numai la decesul persoanelor care vor fi înhumate în ele.

Locurile în folosință temporară nu pot fi înstrăinate în nici un fel.

Dreptul de folosință a acestor locuri poate fi prelungit pe un nou termen, în cazuri excepționale, dacă cimitirul dispune de locuri de înmormântare suficiente.

Art. 15 - Atribuirea locurilor de înmormântare în folosință veșnică se aprobă de Consiliul parohial sau Consiliul economic al mănăstirii, la cererea solicitanților, în limita locurilor disponibile în cimitire.

Dreptul de concesiune asupra locurilor atribuite în folosință veșnică se poate transmite prin donație și succesiune legală sau testamentară. Acolo unde locurile de înmormântare nu formează obiect de procedură succesorală, se va respecta tradiția locală.

Donația locurilor de înmormântare se poate face numai între soți sau către rudele până la gradul IV.

Locurile de înmormântare transmise prin donație sau succesiune sunt indivizibile

Art. 16 - Actul de concesiune a locurilor de înmormântare se eliberează pe numele titularului sau - în cazul dobândirii prin donație sau succesiune - pe numele dobânditorilor, la cererea lor sau a reprezentantului autorizat al acestora.

Art. 17 - Concesionarea locurilor de înmormântare se face fie cu plată, fie gratuit.

Art. 18 - Tarifele pentru atribuirea locurilor de înmormântare se vor stabili de Consiliul parohial sau de Consiliu, economic al mănăstiri, și se vor aproba de Eparhie.

Taxele pentru operațiile de înhumare, deshumare, de întreținere a cimitirului, și pentru orice alte prestări de servicii în cimitir, se vor stabili de eparhia respectivă.

La cimitirele parohiale și mănăstirești, tarifele și taxele nu vor putea depăși tarifele și taxele corespunzătoare ce se percep la cimitirele locale de stat de aceeași categorie.

Art. 19 - Persoanelor lipsite de posibilități materiale li se pot atribui gratuit locuri de înmormântare în folosință temporară de 7 ani.

Art. 20 - La dobândirea locurilor de înmormântare prin succesiune, soțul supraviețuitor și rudele până la gradul IV inclusiv, sunt scutite de plata oricăror tarife și taxe către parohie sau mănăstire. Ceilalți dobânditori vor achita parohiilor sau mănăstirilor tarifele corespunzătoare unei noi concesionări a locurilor de înmormântare ce au moștenit sau au primit prin donație.

Capitolul al IV-lea Dispoziții privind ordinea în cimitir

Art. 21 - Persoanele care vizitează cimitirele sunt obligate să păstreze liniștea, ordinea și curățenia.

Profanarea de morminte, distrugerea, însușirea și înstrăinarea oricăror obiecte sau materiale (flori, vase, cruci etc.), se pedepsesc conform dispozițiilor legale în vigoare⁴.

Art. 22 - Administratorii cimitirelor vor lua toate măsurile necesare păstrării respectului cuvenit celor decedați.

Capitolul al V-lea Despre înmormântări și deshumări

Art. 23 - Orice înmormântare se face numai pe baza adevărinței de înhumare eliberată de primăria locală.

Art. 24 - Slujba înmormântării se poate face în casa decedatului, în biserica parohială sau la capela din cimitir.

Depunerea decedaților se poate face în capelă sau în biserică cu excepția cazurilor interzise de legile sanitare.

Art. 25 - În mormântările se pot face în gropi simple, în gropi zidite, cripte și cavouri. Gropile simple se execută la cel puțin 2 m adâncime.

Art. 26 - Mormintele pot fi deschise numai după ce au trecut cel puțin 7 ani de la data ultimei înhumări.

Deschiderea mormintelor înainte de împlinirea termenului de 7 ani se va putea face numai cu autorizația organelor competente, potrivit prevederilor legii și numai în perioada de la 1 noiembrie la 31 martie.

Deshumările ordonate de procuratură sau de instanța judecătorească vor avea loc la data fixată de aceste organe, caz în care nu mai este necesară îndeplinirea condițiilor de timp prevăzute în alineatele precedente.

Art. 27 - Toate deshumările și reînhumările se vor efectua sub supravegherea unui delegat al parohiei sau mănăstirii.

⁴ În legătură cu aceste fapte a se vedea și *Codul Penal*: Profanarea de morminte (**Art. 247** - Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument sau a unei urne funerare ori a unui cadavru, se pedepsește cu închisoare strictă de la unu la 5 ani sau cu zile-amendă).

La deshumările ce se fac din inițiativa parohiei ori mănăstirii, sau a organelor de stat competente, este necesar ca familia decedatului (soț supraviețuitor, descendenți, sau, când aceștia nu există, ascendenți, în ordinea stabilită de legiuitor), să fie încunoștințată în prealabil pentru a trimite un reprezentant al său. Încunoștințarea familiei se face, cu cel puțin 30 de zile înainte, prin scrisoare recomandată adresată unuia dintre membrii acesteia, la ultimul său domiciliu cunoscut, prin publicarea într-un ziar cotidian și prin afișare cu cel puțin 90 de zile înainte, la sediu cimitirului și la cancelaria parohiei sau mănăstirii. Pentru deshumările ce se fac din ordinul procuraturii sau instanței judecătorești, încunoștințarea familiei se face doar prin scrisoare recomandată, cu cel puțin 3 zile înainte de data fixată pentru deshumare.

Toate deshumările și reînhumările vor fi consemnate de către delegatul parohiei sau mănăstirii în registrul de evidență al cimitirului, unde, pe lângă acesta, va semna reprezentantul organului de stat care a efectuat deshumarea. Dacă familia decedatului a fost încunoștințată regulamentar, dar nu s-a prezentat la deshumare nici un reprezentant al acesteia, delegatul parohiei sau mănăstirii va menționa în registru și lipsa acestui reprezentant.

Art. 28 - Potrivit tradiției ortodoxe, osemintele deshumate vor fi re-înhumate în același loc de înmormântare din care au provenit.

În cazul osemintelor deshumate pentru înmormântarea unui alt decedat în acel loc, reînhumarea lor se va face deodată cu noua înmormântare.

Dacă cimitirul are amenajate osuare sau cavouri comune, osemintele deshumate dintr-un loc de înmormântare a cărui folosință a încetat, vor fi depuse în acestea.

Capitolul al VI-lea

Dispoziții cu privire la construcții, alte lucrări sau plantații

Art. 29 - În cimitirele parohiale sau mănăstirești, orice construcție funerară (cavouri, cripte etc.), se va putea executa numai după obținerea aprobării eliberată în acest scop de Consiliul parohial s-au Consiliul economic al mănăstirii, precum și a autorizației organului competent de stat, cu excepția așezării pe morminte a crucilor simple și a oricăror semne funerare din lemn, pentru care este suficient a se încunoștința dinainte administrația cimitirului.

Pe locurile de înmormântare în folosință temporară este permisă numai amplasarea crucilor și a altor însemne funerare din lemn, precum și executarea de borduri simple.

Construcțiile funerare trebuie să respecte întocmai condițiile prevăzute în documentația tehnică, autorizația de construcție și aprobarea de executare a lucrării.

Art.30 - La executarea lucrărilor de construcție în cimitire, se vor proteja mormintele și construcțiile învecinate, spațiile verzi și căile de acces.

La locul construcției se va aduce material pregătit și numai în cantitățile necesare executării lucrării în acea zi.

Transportarea materialelor de construcție în cimitir se va face cu grijă, spre a nu deteriora mormintele sau aleile.

Orice stricăciune va fi suportată de beneficiarul lucrării.

Art. 31 - Construcțiile care prezintă valoare istorică sau arhitectonică nu pot fi demolate, transformate, reparate etc., decât cu aprobarea Eparhiei și cu avizul prealabil al organului de Stat competent.

Art. 32 - Persoana al cărei drept de folosință a locului de înmormântare a încetat, are dreptul să-și ridice de pe locul respectiv, după ce a înștiințat parohia sau mănăstirea, toate construcțiile și bunurile ce-i aparțin.

Dacă în termen de 90 de zile de la încetarea dreptului de folosință, construcțiile și bunurile existente pe acel loc de înmormântare nu au fost ridicate de către fostul titular sau moștenitorii săi, acestea devin bunuri părăsite și trec ca atare în proprietatea parohiei sau mănăstirii.

Art. 33 - Consiliul parohial și Consiliul economic la mănăstiri au dreptul ca - pe cheltuiela celor în culpă - să demoleze orice construcție funerară sau să desființeze orice plantație, dacă acestea au fost executate cu încălcarea dispozițiilor prezentului regulament.

Capitolul al VII-lea

Încetarea dreptului de folosință a locurilor de înmormântare

Art. 34 - Concesionarea locurilor de înmormântare în folosință temporară încetează:

- a) la împlinirea perioadei de 7 ani ce se socotesc:
 - de la data emiterii actului de atribuire;
 - de la data decesului ultimului dintre soții ce vor fi înhumați în acel loc - dacă așa s-a stabilit în înțelegerea scrisă făcută în prealabil cu parohia sau mănăstirea;
- b) la expirarea termenului de prelungire a folosinței, ce a fost acordat în condițiile art.14, al. 3.

Concesiunea locurilor de înmormântare în folosință pe perioadă veșnică încetează la anularea actului de concesiune potrivit art. 35-38 și 40 din prezentul Regulament.

Art. 35 - Menținerea în stare de neîngrijire a construcțiilor funerare, împrejmuirilor și mormintelor, dovedește lăsarea în părăsire a locurilor de înmormântare și poate atrage anularea actului de concesiune.

La aceleași efecte juridice conduc și următoarele situații:

- a) titularul a renunțat în scris la dreptul său de concesiune;
- b) parohia sau mănăstirea a acceptat donația făcută lor de către titularul dreptului de concesiune;
- c) titularul a decedat fără a avea moștenitori;
- d) titularii sau dobândirii prin moștenire ori donație a dreptului de concesiune nu au voit să achite tarifele și taxele la care erau obligați potrivit art.18 și 20.

Art. 36 - Starea de părăsire sau degradare se stabilește de către Consiliul parohial sau Consiliul economic al mănăstirii, care verifică anual starea locurilor de înmormântare și încheie un proces-verbal de constatare ce se înscrie în registrul de evidență al cimitirului

Pe baza acestor constatări se va întocmi anual tabelul concesionarilor care au lăsat în părăsire locurile de înmormântare și care vor cuprinde: numele, prenumele și domiciliu, concesionarului, parcela, rândul și numărul locului și anul din care a început perioada de lăsare în părăsire. În tabel se va indica și data la care s-a făcut cunoscut concesionarilor de a-și respecta obligațiile ce le revin potrivit prezentului Regulament, atrăgându-li-se atenția că nerespectarea obligațiilor regulamentare poate atrage anularea actului de concesiune.

Tabelul va fi afișat timp de 30 de zile la sediul cimitirului și Cancelariei parohiei sau mănăstirii, făcându-se mențiune despre aceasta în registrul de evidență al cimitirului.

Art. 37 - La începutul fiecărui an se va întocmi, separat, lista locurilor de înmormântare a căror concesiune urmează să se anuleze, deoarece concesionarii le-au lăsat în părăsire o perioadă mai mare de 7 ani consecutiv. Lista va conține parcela, rândul și numărul locului de înmormântare, numărul și data actului de concesiune ce urmează a fi anulat, precum și numele și prenumele concesionarului. În final, concesionarii vor fi invitați să se prezinte de îndată la administrația cimitirului pentru clarificarea situației locurilor de înmormântare ce posedă.

Această listă se va afișa timp de 90 de zile la sediul cimitirului și la Cancelaria parohiei sau mănăstirii, întocmindu-se procese-verbale care vor fi înscrise în registrul de evidență al cimitirului.

După afișare, parohia sau mănăstirea are obligația să înștiințeze pe concesionari prin scrisoare recomandată, la ultimul domiciliu cunoscut, despre situația locurilor lor și să publice într-un ziar cotidian lista locurilor de înmormântare a căror concesiune urmează să se anuleze.

Art. 38 - În cazul când titularul concesiunii nu se prezintă la administrația cimitirului în termen de 90 de zile de la data afișării și încunoștințării prin scrisoare recomandată și prin publicare în ziar, sau - în același termen - nu va clarifica situația locului său de înmormântare, actul de concesiune va fi anulat de către Consiliul parohial sau Consiliul economic al mănăstirii, după verificarea dovezilor de îndeplinire a formalităților prevăzute mai sus.

Capitolul al VIII-lea Reglementarea unor situații speciale

Art. 39 - În cimitirele parohiale ortodoxe pot fi înmormântați și decedați neortodocși dacă, cultul de care au aparținut nu are cimitir propriu și dacă nu există cimitir comunal. Înhumarea acestora se va face în parcele separate, stabilite de Consiliul parohial.

Cu prilejul înmormântării decedaților neortodocși este interzisă, în incinta cimitirului, orice manifestare de prozelitism.

Tarifele și taxele datorate de beneficiarii neortodocși vor fi aceleași cu cele ce se achită de către ortodocși.

Art. 40 - Datorită caracterului de bunuri sacre ale cimitirelor parohiale și mănăstirești, precum și destinației lor arătată în art.5, dacă unul dintre concesionarii unui loc a trecut de la cultul creștin ortodox la un alt cult, nu mai poate fi înmormântat între decedații ortodocși și pierde dreptul său de concesiune asupra acelui loc de înmormântare, iar la decesul său se va proceda potrivit art. 39.

Dacă concesionarul unic sau totalitatea concesionarilor unui loc de înmormântare renunță la confesiunea ortodoxă prin trecerea la alt cult, dreptul de concesiune încetează. În acest caz, la cimitirele parohiale ei pot primi în schimb - dacă există posibilități - un alt loc de înmormântare din parcelele rezervate înmormântării decedaților neortodocși.

Art. 41 - Parohiile și mănăstirile sunt obligate să îngrijească mormintele personalităților reprezentative și ale ostașilor căzuți pentru patrie - existente în cimitirul parohiei sau mănăstirii.

Art. 42 - Parohiile și mănăstirile sunt obligate să îngrijească și să nu înstrăineze mormintele decedaților care nu au urmași, arunci când acestea au lucrări importante de artă, sau sunt executate cu materiale de valoare mare.

Art. 43 - Acolo unde există biserici sau capele cu caracter de monument istoric sau de arhitectură, amplasarea față de acestea a mormintelor noi va respecta distanța minimă prevăzută ca zonă de protecție a acestor monumente prin dispozițiile legale în vigoare.

Art. 44 - În administrarea cimitirelor din mediul rural se va tine seama și de tradițiile și specificul locului.

La aceste cimitire terenurile libere, neocupate încă de morminte, vor fi cultivate cu plante potrivite cu sobrietatea locului și a căror îngrijire nu necesită lucrări sau îngrășăminte ce ar aduce atingere respectului datorat morților.

Veniturile ce se vor obține din aceste culturi vor fi destinate întreținerii cimitirelor și pentru nevoile parohiei.

Capitolul al IX-lea Dispoziții finale

Art. 45 - Consiliul parohial și Consiliul economic la mănăstiri, au obligația de a încerca rezolvarea prin bună înțelegere a litigiilor ivite în legătură cu concesiunea și folosirea locurilor de înmormântare. În caz de nereușită, părțile vor fi îndrumate să se adreseze Consiliului eparhial.

Art. 46 - Prezentul Regulament, votat de Adunarea Națională Bisericească în ședința din 11 decembrie 1977, intră în vigoare pe data aprobării lui de către Departamentul Cultelor.

Pe aceeași dată se abrogă toate Regulamentele cimitirelor parohiilor și mănăstirilor ortodoxe, precum și orice alte dispoziții contrarii.

Tema a 15-a:

Administrația eparhială și cancelaria eparhială: structură și atribuții.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 103 și 106-109:

Art.103 - În exercitarea atribuțiilor sale, chiriarhul este ajutat de episcopul-vicar sau arhiepiscopul-vicar, Administrația eparhială și Cancelaria eparhială.

Art. 106 - (1) Administrația eparhială aduce la îndeplinire hotărârile organismelor deliberative și executive centrale și eparhiale, prin următoarele sectoare de activitate:

- a. Sectorul administrativ-bisericesc;
- b. Sectorul învățământ și activități cu tineretul;
- c. Sectorul cultural și comunicații media;
- d. Sectorul social-filantropic și misionar;
- e. Sectorul economic-financiar;
- f. Sectorul patrimoniu și construcții bisericești;
- g. Sectorul Exarhatul mănăstirilor.

(2) În funcție de cerințele pastorale și administrative locale, Permanența Consiliului eparhial poate înființa și alte sectoare de activitate.

(3) În cadrul sectoarelor Administrației eparhiale pot funcționa următoarele servicii și compartimente: bibliotecă; muzeu; personal-resurse umane; contabilitate; tehnic; editură; tipografie; ateliere, precum și altele, potrivit cerințelor locale specifice.

(4) Administrația eparhială este condusă de chiriarh, ajutat de episcopul-vicar sau Arhiepiscopul-vicar, împreună cu vicarul administrativ eparhial și consilierii eparhiali.

Art.107 - (1) Cancelaria Eparhială pregătește împreună cu sectoarele Administrației eparhiale lucrările organismelor deliberative și executive eparhiale și aduce la îndeplinire hotărârile acestora.

(2) Cancelaria Eparhială are următoarele servicii și compartimente: cabinetul chiriarhului; secretariat; registratură; arhivă; oficiul canonic-juridic; corpul de inspecție și control; biroul comunicații și relații cu publicul.

Art. 108 - (1) În Administrația și Cancelaria eparhială este încadrat, pe funcții de execuție, personal de specialitate, clerical și neclerical. Acesta este numit, transferat și revocat de chiriarh în ședința a Permanenței Consiliului eparhial.

(2) Consilierii eparhiali împreună cu personalul de specialitate studiază și întocmesc referate asupra problemelor ce urmează a fi dezbătute de organismele deliberative eparhiale sau a fi rezolvate de chiriarh.

Art.109 - (1) Corpul de inspecție și control al chiriarhului este încadrat cu următorul personal, numit de chiriarh, într-o ședință de lucru a Permanenței Consiliului eparhial:

a. Un inspector eparhial bisericesc, numit în condițiile art.105, alin. 1 din prezentul Statut, cu atribuții generale de control și de acuzator la Consistoriul Eparhial;

b. Exarhul mănăstirilor numit dintre arhimandriți sau protosingheli, cu atribuții generale de îndrumare, de inspecție, de control la mănăstiri și de referent pentru problemele mănăstirești. Acesta poate conduce și Sectorul Exarhatul mănăstirilor;

c. Inspectori pentru controlul financiar și gestionar (audit), dintre care unul cu pregătire juridică.

(2) Membrii Corpului de inspecție și control al chiriarhului își desfășoară activitatea din dispoziția acestuia, potrivit atribuțiilor stabilite în statut, în regulamentele bisericești și în legislația în vigoare.

Tema a 16-a:

Administrația eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor: structură⁵.

Răspuns:

A se consulta *Almanahul bisericesc* sau *Calendarul agendă* pentru anul în curs.

⁵ Temă adaptabilă la realitatea fiecărei eparhii, de către comisiile de examen.

ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI ACTIVITĂȚI CU TINERETUL

Tema 1:

Religia în planurile de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional: actele normative care reglementează introducerea acesteia ca disciplină școlară și predarea acesteia de către preoți.

Răspuns:

După evenimentele din decembrie 1989, una dintre preocupările Bisericii Ortodoxe Române, ale Ministerului Învățământului⁶ și ale Secretariatului de Stat pentru Culte a fost reintroducerea Religiei ca disciplină de studiu în învățământul preuniversitar. Acest deziderat s-a realizat prin inițierea unor măsuri adecvate.

Astfel, după 45 de ani de comunism, perioadă în care, pe nedrept, a fost alungată din școli, fiind interzisă prin *Decretul 175/1948 pentru reforma învățământului*⁷, Religia își recapătă dreptul de a fi reasezată în rândul disciplinelor școlare.

De altfel, disciplina Religie a fost o prezență constantă în legislația școlară, de la primele legi ale învățământului, din perioada de constituire a sistemului de învățământ modern, până la *Decretul din anul 1948. Legea Instrucțiunii Publice din anul 1869* prevedea că „toți copiii de orice religie sau rit ar fi, vor trebui să primească instrucțiune religioasă”. Cu toate acestea, reintroducerea Religiei în școală a provocat controverse, rețineri, critici, puncte de vedere diverse, atât din partea unor oameni politici, a unor intelectuali, a mass-mediei, cât și din partea unor reprezentanți ai cultelor, ai părinților și ai elevilor.

Trecând peste toate aceste obstacole, la insistențele repetate ale Bisericii Ortodoxe Române, astăzi Religia se predă în întreg învățământul preuniversitar.

Documentele care reglementează în prezent predarea Religiei sunt:

I. Constituția României, revizuită și republicată în anul 2003:

Art. 29 - (1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbiere religioasă.

⁶ Din ianuarie 2009 titulatura oficială a devenit Ministerul Educației, Cercetării și Inovării.

⁷ Decretul a fost abrogat de *Legea 7/1998*.

(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în aziluri și în orfelinate.

(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.

Art. 30 - (1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile...

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

Art. 32 - (1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare...

(7) Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege.

II. Legea învățământului (nr. 84/1995), republicată în *M.Of. nr. 606/10 dec. 1999*:

Art. 9 - (1) Planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ Religia ca disciplină școlară. Elevul, cu acordul părintelui sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea.

III. Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic:

Art. 136 - (1) Disciplina Religie poate fi predată numai de personalul abilitat, în baza protocoalelor încheiate între Ministerul Învățământului și cultele religioase recunoscute oficial de stat.

(2) Personalul de cult, absolvent al învățământului superior ori al seminarului teologic, cu o vechime de cel puțin 5 ani în profesie, care predă în învățământul preuniversitar disciplina religie, este salarizat la nivelul studiilor de profesor, respectiv de învățător, categoria personalului didactic definitiv, cu obligația ca în termen de 3 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi să promoveze examenul de definitivare în învățământ și să parcurgă pregătirea prevăzută la art. 68 din Legea Învățământului nr. 84/1995⁸.

IV. Legea 489/28.12.2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, publicată în *M.Of. nr. 11/08 ian. 2007*:

Art. 32 - (1) În învățământul de stat și particular, predarea religiei este asigurată prin lege cultelor recunoscute.

⁸ Art. 68 - (1) Studenții și absolvenții care optează pentru profesiunea didactică au obligația să aprobe cursurile organizate de Departamentul pentru pregătirea personalului didactic.

(2) Departamentele pentru pregătirea personalului didactic funcționează în instituțiile de învățământ superior, pe bază de regulament, și au planuri de învățământ distincte, aprobate de senatul universității.

(3) Pregătirea studenților, prevăzută la alin. (1) și (2), se realizează în regimul activităților didactice opționale. Planurile de învățământ ale departamentului sunt integrate în planurile de învățământ ale facultăților de profil.

(4) Absolvenților Departamentului pentru pregătirea personalului didactic li se eliberează certificate de absolvire, pe baza cărora sunt abilitați să funcționeze în calitate de cadre didactice.

(5) Absolvenții învățământului universitar pot profesa în învățământ numai dacă au obținut certificatul de absolvire menționat la alin. (4) sau dacă efectuează pregătirea prevăzută la alin. (1) în primii 3 ani de la angajare.

(2) Personalul didactic care predă religia în școlile de stat se numește cu acordul cultului pe care îl reprezintă, în condițiile legii.

(3) În cazul în care un cadru didactic săvârșește abateri grave de la doctrina sau morala cultului, cultul îi poate retrage acordul de a preda religia, fapt ce duce la desfacerea contractului individual de muncă.

V. Precizări privind predarea Religiei în învățământul preuniversitar, nr. 9715/ 10.04.1996, Ministerul Învățământului și nr. S/159/11.04.1996, Secretariatul de Stat pentru Culte:

Pct. 11 - Religia va fi predată de preoți, învățători care au atestat pentru predarea religiei (la clasele I-IV) ori de absolvenți ai învățământului superior teologic, care îndeplinesc condițiile prevăzute de art. 68, alin. 5 din *Legea Învățământului*, alte cadre didactice din învățământul preuniversitar atestate de culte.

Încadrarea persoanelor care urmează să predea Religia, corespunzător cultului respectiv, se va face numai cu acordul cultelor recunoscute oficial de stat.

Pct. 12 - Cadrele didactice pentru predarea Religiei vor fi încadrate prin concurs organizat de inspectoratele școlare județene (al municipiului București), în perioadele legal constituite pentru aceasta, conform metodologiei elaborate de Ministerul Învățământului. Pentru prezentarea la concurs candidații trebuie să prezinte și recomandarea din partea cultului. Scoaterea posturilor la concurs se face cu acordul cultului respectiv.

VI. Pe lângă acestea trebuie amintite *Protocolul nr. 4529-10480/1990* încheiat între Ministerul Cultelor și Ministerul Învățământului privind înființarea seminariilor liceale; *Protocolul nr. 9870-4318-124/1991* încheiat între Ministerul Învățământului și Științei, Secretariatul de Stat pentru Culte și Patriarhia Română privind includerea învățământului teologic superior în cadrul universităților de stat; *Protocolul nr. 1044-7093/1992*, încheiat între Ministerul Învățământului și Științei și Secretariatul de Stat pentru Culte, privind învățământul religios în școlile de stat și *Protocolul nr. 9484-1859/1993*, încheiat între Ministerul Învățământului și Secretariatul de Stat pentru Culte, privind învățământul preuniversitar teologic.

Tema a 2-a:

Gradele profesionale în preoție: documente care le reglementează și modalitatea obținerii lor.

Răspuns: Metodologia pentru obținerea gradelor profesionale în preoție de către personalul clerical⁹

Debutant - studii medii

1. Personalul clerical își începe activitatea prin titularizarea pe post, care devine efectivă la data hirotoniei.

2. Pentru candidații care doresc numirea într-un post clerical, titularizarea pe posturile scoase la concurs de centrul eparhial este obligatorie și se face în baza examenului de capacitate preoțească prevăzut de *Regulamentul de numiri și transferări*. În acest scop, eparhiile sunt

⁹ Revizuită în cadrul lucrărilor Comisiei speciale de la Patriarhia Română - 1 aprilie 2008 și aprobată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în sesiunea Sa din 9-10 iulie 2008 prin *Hotărârea de pe Temei nr. 1199/2008*. Prezenta *Metodologie* pentru categoria "studii medii" se aplica în mod excepțional doar în situația în care centrul eparhial are nevoie de personal clerical cu studii medii, conform cu prevederile art. 124 alin. 3) din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*. În cazul în care vor exista candidați care au absolvit seminarul înainte de 1989, media se împarte la doi, întrucât atunci nu exista atestat.

îndatorate să publice posturile vacante în vederea organizării examenului de titularizare (capacitate preoțească).

3. Numirea pe post ca titular în vederea hirotoniei se face în limita posturilor publicate și în ordinea mediilor generale de titularizare.

4. Înscrierea pentru titularizare se face la centrul eparhial prin depunerea unui dosar care va cuprinde:

- copia diplomei de absolvire a seminarului sau copia diplomei de bacalaureat și copia certificatului de atestare a competențelor profesionale;

- Curriculum Vitae;

- dovada de la centrul eparhial că nu are impedimente canonice la hirotonie.

5. Examenul de capacitate preoțească se organizează anual în două sesiuni (septembrie și martie) și este valabil timp de un an de zile.

6. Media generală de titularizare rezultă din: media de absolvire a seminarului sau media de bacalaureat, media de atestare a competențelor profesionale și media examenului de capacitate preoțească, împărțite la trei .

7. Candidații care nu au promovat examenul de capacitate preoțească se pot prezenta la un nou examen în sesiunea următoare, în aceleași condiții amintite mai sus. Media de promovare a examenului de capacitate este minimum 7 (șapte).

8. În răstimpul dintre sesiunile examenului de capacitate preoțească, numirea în posturile vacante (titularizarea) se face, la cerere, în ordinea mediilor, dintre candidații reușiți în anul în care este valabil examenul de capacitate.

9. Comisia examenului de capacitate se propune aprobării chiriarhului de către Sectorul Învățământ și activități cu tineretul. Ea este alcătuită din profesori de la facultățile de teologie sau de la seminariile teologice, sub președinția chiriarhului.

10. Programa pentru examenul de capacitate va fi axată pe probleme actuale: pastoral-liturgice, cultural-misionare, social-filantropice, educative și alte probleme specifice eparhiilor.

Examenul va consta dintr-o probă scrisă și una orală.

11. Condițiile menționate amendează și întregesc Regulamentul de numire și transferare a clerului.

12. Centrul eparhial eliberează, la cerere, *Certificat de titularizare (capacitate preoțească)*, în care se înscrie rezultatul obținut.

Definitiv – studii medii

1. Pentru personalul clerical, definitivarea pe post este obligatorie și se obține prin cursuri și examene speciale de definitivare la minimum 2 ani și cel mult 5 ani de la titularizarea pe post, prin hirotonie.

2. Înscrierea preoților la cursurile de definitivare se face la centrul eparhial, cu cel puțin 30 de zile înainte de începerea cursurilor, prin depunerea unui dosar care va cuprinde:

- copie după diploma de absolvire a seminarului sau copie după diploma de bacalaureat, copie după certificatul de atestare a competențelor profesionale și adeverința de capacitate preoțească;

- adeverința care să ateste cel puțin 2 ani de vechime în preoție;

- memoriu de activitate avizat de protopop;

- raportul protopopului în legătură cu inspecțiile anuale;

- Media notarilor administrative pe ultimii 2 ani, stabilită potrivit Regulamentului de numiri și transferări, având calificativul cel puțin "Bine".

3. Lista cu numele candidaților care au primit aprobarea chiriarhului pentru înscrierea la cursurile de definitivare se comunică centrului teritorial de cursuri, cu 15 zile înainte de începerea cursurilor.

4. Cursurile pentru definitivare, cu o durată de 2 săptămâni și frecvență obligatorie, se organizează la cele 6 centre teritoriale în perioada iulie – septembrie, pe baza tematicii aprobate de Sinodul mitropolitan, desfășurându-se în cel mai adecvat spațiu de studiu (mănăstire) de pe raza centrului teritorial.

5. Cursurile se finalizează cu examenul de definitivare constând în două probe scrise (o probă de cunoștințe teologice inter-disciplinare și o probă de cunoștințe pastoral-misionare, pe baza tematicii aprobate de Sinodul mitropolitan și a bibliografiei recomandate) și o probă orală din omiletică sau catehetică, liturgică și administrație parohială.

6. Media de promovare a examenului de definitivare este minimum 7 (șapte), cu nicio notare parțială sub 6 (șase), calculându-se ca medie aritmetică a celor trei probe.

7. Candidații care nu au promovat examenul de definitivare se pot prezenta la un nou examen în anul următor, în aceleași condiții amintite mai sus.

8. Centrul eparhial, pe baza cataloagelor comunicate de centrele teritoriale de cursuri, înscrie în fișa personală a fiecărui preot rezultatul obținut și eliberează, la cerere, *Certificat de acordare a definitivării*.

Gradul II – studii medii

1. Gradul II se obține, la cerere, după cel puțin 4 ani de la examenul de definitivare.

2. Înscrierea preoților la cursurile pentru gradul II se face la centrul eparhial, cu cel puțin 30 de zile înainte de începerea cursurilor, prin depunerea unui dosar care va cuprinde:

- copia diplomei de absolvire a seminarului sau copia diplomei de bacalaureat, copia certificatului de atestare a competențelor profesionale, adeverința de capacitate preoțească și copia certificatului de acordare a definitivării;

- adeverință care să ateste cel puțin 6 ani de vechime în preoție;

- memoriu de activitate avizat de protopop, având calificativul cel puțin “*Bine*”;

- dovada cu notările administrative de la centrul eparhial pe ultimii 4 ani;

- dovada privind elaborarea sau susținerea unei conferințe preoțești ori a unei teme în cadrul Cercului pastoral, în ultimii 4 ani;

- atestarea privind organizarea unei vizite arhieresti în parohie, precum și a realizărilor semnificative pe plan pastoral-liturgic, cultural-misionar, social-filantropic și administrativ-gospodăresc, în ultimii 4 ani.

3. Pentru înscriere, precum și pentru organizarea cursurilor și a examenelor pentru gradul II sunt valabile aceleași criterii menționate la definitivare.

Cursurile se finalizează cu examen constând în două probe scrise:

- o probă de cunoștințe teologice inter-disciplinare și

- o probă de cunoștințe pastoral-misionare, pe baza tematicii aprobate de Sinodul mitropolitan și a bibliografiei recomandate;

Media de promovare a examenului pentru gradul II este minimum 7 (șapte) și nicio notare parțială sub 6 (șase).

4. Candidații care nu au promovat examenul de gradul II se pot prezenta la un nou examen în anul următor, în aceleași condiții amintite mai sus.

5. Centrul eparhial, pe baza cataloagelor comunicate de centrele teritoriale de cursuri, înscrie în fișa personală a fiecărui preot rezultatul obținut și eliberează, la cerere, *Certificat de acordare a gradului II*.

Gradul I – studii medii

1. Gradul I se obține, la cerere, după cel puțin 4 ani de la promovarea examenului pentru gradul II.

2. Centrele de perfecționare pentru obținerea gradului I sunt cele aprobate de Sfântul Sinod, la Facultățile de Teologie Ortodoxa din: București, Iași, Sibiu, Craiova, Timișoara și Cluj-Napoca.

3. Dosarul de înscriere pentru obținerea gradului I se întocmește în aceleași condiții ca la gradul II, și va cuprinde în plus:

- adeverința care sa ateste cel puțin 10 ani de vechime în preoție;
- dovada privind elaborarea sau susținerea unei conferințe preoțești ori a unei teme în cadrul cercului pastoral, în ultimii 4 ani;
- dovada privind publicarea unor materiale de interes bisericesc (studii, articole, predici, cateheze etc.).

4. Perioada de depunere și aprobare a dosarelor de înscriere la gradul I este cea prevăzută pentru definitivare și gradul II.

5. Pentru examenul de gradul I, centrele de perfecționare în colaborare cu centrele eparhiale alcătuiesc programa însoțită de bibliografia orientativă care va cuprinde teme de interes pentru preoțime cu conținut: teologic, pastoral-liturgic, cultural-misionar, social-filantropic și administrativ-gospodăresc, de drept bisericesc, administrație parohială și legislație.

6. Programa însoțită de bibliografia orientativă se aproba de sinoadele mitropolitane și se comunica la Cancelaria Sfântului Sinod și la centrele eparhiale sufragane care au îndatorirea sa le publice și pe baza căreia se vor solicita subiecte pentru lucrările de grad.

7. Subiectul pentru lucrarea de grad se alege de către candidat dintre cele publicate cu acordul profesorului coordonator și cu aprobarea chiriarhului locului, cu cel mult un an înainte de împlinirea termenului de înscriere la grad.

8. După primirea dosarelor de înscriere, centrul eparhial stabilește o dată comună pentru susținerea colocviului în vederea admiterii la grad.

9. Colocviul de admitere se susține pe baza programei orientative aprobate, în fața unei comisii prezidată de chiriarhul locului sau a delegatului său, alcătuită din cadre didactice universitare (profesor sau conferențiar) și 1 – 2 consilieri administrativi de la centrul eparhial, cu gradul I sau doctori în teologie. Rezultatul colocviului de admitere se consemnează prin calificativele “Admis” sau “Respins”.

10. Pentru gradul I, se efectuează o inspecție specială la parohia în care activează candidatul, în primul trimestru al anului, de către un cadru didactic universitar, aparținând centrului de perfecționare, sau, în lipsa lui, de un preot profesor din învățământul preuniversitar teologic (seminar teologic), care are gradul I sau este doctor în teologie, sau de un consilier administrativ de la centrul eparhial, cu gradul I sau doctor în teologie, ori de un preot de parohie, cu gradul I sau doctor în teologie, delegat de chiriarhul locului.

11. Obiectivele inspecției speciale se stabilesc de către chiriarh în corelare cu prevederile punctului 5, iar rezultatele acesteia și calificativul obținut, cel puțin “bine”, se consemnează într-un proces verbal și se depun la dosarul candidatului.

12. Lucrarea de grad se depune la Centrul de perfecționare până la 31 august, în vederea recenzării de către profesorul coordonator în cel mult 30 de zile și pentru stabilirea datei la care va avea loc colocviul pentru susținerea lucrării de grad, în trimestrul IV.

13. Colocviul pentru susținerea lucrării de grad se organizează, pe eparhii, la centrul de perfecționare la care s-a înscris candidatul, în fața unei comisii prezidate de chiriarhul locului sau a delegatului sau (profesor sau conferențiar), alcătuită din: profesorul coordonator, un cadru

didactic din secția în care se înscrie subiectul lucrării de grad și delegatul centrului eparhial de care aparține candidatul, în condițiile articolului 10.

14. Nota minimă de admitere a lucrării și de promovare a colocviului este 8 (opt).

15. Candidații care nu au promovat colocviul pentru gradul I se pot prezenta la un nou examen în anul următor, în aceleași condiții amintite mai sus.

16. Centrul Eparhial, pe baza cataloagelor comunicate de centrul de perfecționare, înscrie în fișa personală a fiecărui preot rezultatul obținut și eliberează, la cerere, *Certificat de acordare a gradului I*.

Debutant – studii superioare

1. Personalul clerical își începe activitatea prin titularizarea pe post, care devine efectivă la data hirotoniei.

2. Pentru candidații care doresc numirea într-un post clerical, titularizarea pe posturile scoase la concurs de centrul eparhial este obligatorie și se face în baza examenului de capacitate preoțească prevăzut de *Regulamentul de numiri și transferări*. În acest scop, eparhiile sunt îndatorate să publice posturile vacante în vederea organizării examenului de titularizare (capacitate preoțească).

3. Numirea pe post ca titular în vederea hirotoniei se face în limita posturilor publicate și în ordinea mediilor obținute de candidați la examenul de capacitate.

4. Înscrierea pentru titularizare se face la centrul eparhial prin depunerea unui dosar care va cuprinde:

- copii după actele de studii: diploma de licențiat în teologie, master, doctorat și foile matricole;

- Curriculum Vitae;

- dovada de la centrul eparhial că nu are impedimente canonice la hirotonie.

5. Examenul de capacitate preoțească se ține în două sesiuni (septembrie și martie) și este valabil timp de un an de zile.

6. Media generală de titularizare rezultă din media examenului de licență, media celor patru ani de studii și media examenului de capacitate preoțească, împărțite la trei.

7. Candidații care nu au promovat examenul de capacitate preoțească se pot prezenta la un nou examen în sesiunea următoare, în aceleași condiții amintite mai sus.

8. În răstimpul dintre sesiunile examenului de capacitate preoțească, numirea în posturile vacante (titularizarea) se face, la cerere, în ordinea mediilor, dintre candidații reușiți în anul în care este valabil examenul de capacitate.

9. Comisia examenului de capacitate se propune aprobării chiriarhului de către Sectorul *Învățământ și activități cu tineretul*. Ea este alcătuită din profesori de la facultățile de teologie sau de la seminariile teologice, sub președinția chiriarhului.

10. Programa pentru examenul de capacitate va fi axată pe probleme actuale: pastoral-liturgice, cultural-misionare, social-filantropice, educative și alte probleme specifice eparhiilor. Examenul va consta dintr-o probă scrisă și una orală.

11. Centrul eparhial eliberează, la cerere, *Certificat de titularizare (capacitate preoțească)*, în care se înscrie rezultatul obținut.

12. Condițiile menționate amendează și întregesc *Regulamentul de numire și transferare a clerului*.

Definitiv – studii superioare

1. Pentru personalul clerical, definitivarea pe post este obligatorie și se obține prin cursuri și examene speciale de definitivare la minimum 2 ani și cel mult 5 ani de la titularizarea pe post, prin hirotonie.

2. Înscrierea preoților la cursurile de definitivare se face la centrul eparhial, cu cel puțin 30 de zile înainte de începerea cursurilor, prin depunerea unui dosar care va cuprinde:

- copiile actelor de studii: diploma de licență în teologie, master, doctorat și foile matricole;
- adeverință care să ateste cel puțin 2 ani de vechime în preoție;
- memoriu de activitate avizat de protopop;
- Raportul protopopului în legătura cu inspecțiile anuale;
- Media notărilor administrative pe ultimii 2 ani, stabilită potrivit Regulamentului de numiri și transferări, având calificativul cel puțin "Bine".

3. Lista cu numele candidaților care au primit aprobarea chiriarhului pentru înscrierea la cursurile de definitivare se comunică centrului teritorial de cursuri, cu 15 zile înainte de începerea cursurilor.

4. Cursurile pentru definitivare cu o durată de 2 săptămâni și frecvență obligatorie, se organizează la cele 6 centre teritoriale, în perioada iulie – septembrie, pe baza tematicii aprobate de Sinodul mitropolitan.

5. Cursurile se finalizează cu examenul de definitivare constând în două probe scrise (o probă de cunoștințe teologice inter-disciplinare și o probă de cunoștințe pastoral-misionare, pe baza tematicii aprobate de Sinodul mitropolitan și a bibliografiei recomandate) și o probă orală din predică sau cateheză, liturgica și administrație parohială.

6. Media de promovare a examenului de definitivare este minimum 7 (șapte), cu nicio notare parțială sub 6 (șase), calculându-se ca medie aritmetica a celor trei probe.

7. Candidații care nu au promovat examenul de definitivare se pot prezenta la un nou examen în anul următor, în aceleași condiții amintite mai sus.

8. Centrul eparhial, pe baza cataloagelor comunicate de centrele teritoriale de cursuri, înscrie în fișa personală a fiecărui preot rezultatul obținut și eliberează, la cerere, *Certificat de acordare a definitivării*.

9. Absolvenții de masterat și asistenții universitari, după promovarea examenului de titularizare (capacitate preoțească), primesc *Certificat de acordare a definitivării*.

Gradul II - studii superioare

1. Gradul II se obține, la cerere, după cel puțin 4 ani de la promovarea examenului de definitivare.

2. Înscrierea preoților licențiați în teologie la cursurile pentru gradul II se face la centrul eparhial, cu cel puțin 30 de zile înainte de începerea cursurilor, prin depunerea unui dosar care va cuprinde:

- copie după Diploma de licențiat în teologie;
- adeverința care să ateste cel puțin 6 ani de vechime în preoție;
- memoriu de activitate avizat de protopop, având calificativul cel puțin "Bine";
- dovada privind publicarea unor cărți, studii, articole, predici, cateheze, conferințe, alte materiale de interes bisericesc (cel puțin 5 materiale);
- dovada privind elaborarea sau susținerea unei conferințe preoțești ori a unei teme în cadrul cercului pastoral, în ultimii 4 ani;
- Atestarea privind organizarea unei vizite arhieresti în parohie, precum și a realizărilor semnificative pe plan pastoral-liturgic, cultural-misionar, social-filantropic și administrativ-gospodăresc, în ultimii 4 ani.

3. Absolvenții cursurilor de doctorat și cei cu diploma de masterat în teologie sunt încadrați la gradul II, la cerere, pe baza unui dosar cuprinzând:

- copie după actul de absolvire a cursurilor de doctorat sau după diploma de masterat;
- adeverința care să ateste cel puțin 6 ani de vechime în preoție (la parohie sau în învățământul teologic);
- memoriu de activitate avizat de protopop sau de conducătorul instituției de învățământ teologic;
- dovada privind publicarea unor studii, articole, predici, cateheze, conferințe, alte materiale de interes bisericesc (cel puțin 5 materiale);
- adeverința privind titularizarea prin examen de capacitate preoțească sau numire pe post, iar în cazul cadrelor didactice din învățământul teologic, adeverința de titularizare sau numire pe post.

4. Pentru înscriere, precum și pentru organizarea cursurilor și a examenelor pentru gradul II sunt valabile aceleași criterii menționate la definitivare.

Cursurile se finalizează cu examen constând în două probe scrise:

- o probă de cunoștințe teologice inter-disciplinare și
- o probă de cunoștințe pastoral-misionare, pe baza tematicii aprobate de Sinodul mitropolitan și a bibliografiei recomandate;

Media de promovare a examenului pentru gradul II este minimum 7 (șapte) și nicio notare parțială sub 6 (șase).

5. Candidații care nu au promovat examenul de gradul II se pot prezenta la un nou examen în anul următor, în aceleași condiții amintite mai sus.

6. Centrul eparhial, pe baza cataloagelor comunicate de centrele teritoriale de cursuri, înscrie în fișa personală a fiecărui preot rezultatul obținut și eliberează, la cerere, *Certificat de acordare a gradului II*.

Gradul I – studii superioare

1. Gradul I se obține, la cerere, după cel puțin 4 ani de la promovarea examenului pentru gradul II.

2. Centrele de perfecționare pentru obținerea gradului I sunt cele aprobate de Sfântul Sinod, la Facultățile de Teologie Ortodoxa din: București, Iași, Sibiu, Craiova, Timișoara și Cluj-Napoca.

3. Dosarul de înscriere a licențiaților în teologie pentru obținerea gradului I se întocmește în aceleași condiții ca la gradul II și va cuprinde în plus:

- adeverința care să ateste cel puțin 10 ani de vechime în preoție;
- dovada privind publicarea unor cărți, studii, articole, predici, cateheze, conferințe, alte materiale de interes bisericesc (cel puțin 10 materiale);
- participări la emisiuni radio și TV, cu binecuvântarea chiriarhului.

4. Absolvenții cursurilor de doctorat cu examen de admisibilitate sunt încadrați la gradul I, la cerere, pe baza unui dosar cuprinzând:

- adeverința din care sa reiasă promovarea examenului de admisibilitate;
- adeverința care sa ateste cel puțin 6 ani de vechime în preoție;
- adeverința privind titularizarea prin examen de capacitate preoțească sau numire pe post;
- memoriu de activitate cuprinzând lucrările publicate, avizat de protopop.

5. Doctorii în teologie sunt încadrați la gradul I, la cerere, pe baza unui dosar cuprinzând:

- copia diplomei de doctor în teologie;
- adeverința privind titularizarea prin examen de capacitate preoțească sau numire pe post;

- memoriu de activitate cuprinzând lucrările publicate, avizat de protopop sau de conducătorul instituției de învățământ teologic.

6. Perioada de depunere și aprobare a dosarelor de înscriere la gradul I este cea prevăzută pentru definitivare și gradul II.

7. Pentru examenul de gradul I, centrele de perfecționare în colaborare cu centrele eparhiale alcătuiesc programa însoțită de bibliografia orientativă care va cuprinde teme de interes pentru preoțime cu conținut teologic: pastoral-liturgic, cultural-misionar, social-filantropic și administrativ-gospodăresc, de drept bisericesc, administrație parohială și legislație.

8. Programa însoțită de bibliografia orientativă se aprobă de sinoadele mitropolitane și se comunică la Cancelaria Sfântului Sinod și la centrele eparhiale sufragane care au îndatorirea să le publice și pe baza căreia se vor solicita subiecte pentru lucrările de grad.

9. Subiectul pentru lucrarea de grad se alege de către candidat dintre cele publicate cu acordul profesorului coordonator și cu aprobarea chiriarhului locului, cu cel mult un an înainte de împlinirea termenului de înscriere la grad.

10. După primirea dosarelor de înscriere, centrul eparhial stabilește o dată comună pentru susținerea colocviului în vederea admiterii la grad.

11. Colocviul de admitere se susține pe baza programei orientative aprobate, în fața unei comisii prezidată de chiriarhul locului sau a delegatului său, alcătuită din cadre didactice universitare (profesor sau conferențiar) și 1 – 2 consilieri administrativi de la centrul eparhial, cu gradul I sau doctori în teologie. Rezultatul colocviului de admitere se consemnează prin calificativele “Admis” sau “Respins”.

12. Pentru gradul I, se efectuează o inspecție specială la parohia în care activează candidatul, în primul trimestru al anului, de către un cadru didactic universitar, aparținând centrului de perfecționare, sau, în lipsa lui, de un preot profesor din învățământul preuniversitar teologic (seminar teologic), care are gradul I sau este doctor în teologie, sau de un consilier administrativ de la centrul eparhial, cu gradul I sau doctor în teologie, ori de un preot de parohie, cu gradul I sau doctor în teologie, delegat de chiriarhul locului.

13. Obiectivele inspecției speciale se stabilesc de către chiriarh în corelare cu prevederile punctului 5, iar rezultatele acesteia și calificativul obținut, cel puțin “bine”, se consemnează într-un proces verbal și se depun la dosarul candidatului.

14. Lucrarea de grad se depune la centrul de perfecționare până la 31 august, în vederea recenzării de către profesorul coordonator în cel mult 30 de zile și pentru stabilirea datei la care va avea loc colocviul pentru susținerea lucrării de grad, în trimestrul IV.

15. Colocviul pentru susținerea lucrării de grad se organizează, pe eparhii, la centrul de perfecționare la care s-a înscris candidatul, în fața unei comisii prezidate de chiriarhul locului sau a delegatului său (profesor sau conferențiar), alcătuită din: profesorul coordonator, un cadru didactic din secția în care se înscrie subiectul lucrării de grad și delegatul centrului eparhial de care aparține candidatul, în condițiile articolului 10.

16. Nota minimă de admitere a lucrării și de promovare a colocviului este 8 (opt).

17. Candidații care nu au promovat colocviul pentru gradul I se pot prezenta la un nou examen în anul următor, în aceleași condiții amintite mai sus.

18. Centrul eparhial, pe baza cataloagelor comunicate de centrul de perfecționare, înscrie în fișa personală a fiecărui preot rezultatul obținut și eliberează, la cerere, *Certificat de acordare a gradului I*.

PRECIZĂRI ADIȚIONALE **(comune pentru personalul clerical cu studii medii și studii superioare)**

a. Personalului didactic licențiat la specializarea Teologie Pastorală din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă, care predă discipline de specialitate teologică în învățământul preuniversitar teologic sau care predă disciplina *Religie* în învățământul de stat, i se echivalează, pe baza de acte justificative, gradele didactice obținute în învățământul de stat cu gradele profesionale pentru personalul clerical, cu obligația susținerii examenului de titularizare (capacitate preoțească), înaintea hirotoniei.

b. Cu binecuvântarea chiriarhului, personalul clerical monahal poate obține grade profesionale în aceleași condiții prevăzute pentru clerul de mir.

c. În vederea hirotoniei, personalul monahal este îndatorat să promoveze examenul de titularizare (capacitate preoțească). În vederea înscrierii, personalul monahal va prezenta dosar de acte cuprinzând și recomandarea starețului, precum și aprobarea chiriarhului.

d. Nu se acordă dispense pentru reducerea vechimii în preoție și a stagiilor dintre grade pentru personalul clerical.

e. Preoții care depășesc limita maximă de 5 ani de la titularizare vor fi menținuți pe post, dar vor fi penalizați prin încadrarea la salarizare ca debutanți, până când vor susține examenul de definitivare.

f. Preoților aflați sub sancțiune administrativă sau disciplinar-bisericească nu li se aprobă înscrierea la definitivare, gradul II și gradul I, până la ridicarea sancțiunii.

g. Preoții care au obținut definitivarea și gradul II cu media 10 sau au o activitate misionară cu totul deosebită (construcții de biserici, activitate filantropică, culturală), se pot prezenta, după caz, la examenele pentru gradul următor, cu un an mai devreme față de perioada prevăzută.

h. Certificatele de acordare a gradelor profesionale se aprobă de Sfântul Sinod pe formulare tipizate.

i. Centrele de perfecționare la care sunt arondate mai multe eparhii pot organiza, anual, serii suplimentare de cursuri, potrivit cu cerințele locale.

j. Arondarea eparhiilor la Centrele de perfecționare pentru gradele profesionale, aprobate de Sfântul Sinod, este următoarea:

- **Facultatea de Teologie Ortodoxă Patriarhul Justinian a Universității din București:**

Arhiepiscopia Bucureștilor, Arhiepiscopia Tomisului, Arhiepiscopia Târgoviștei, Episcopia Argeșului și Mușcelului, Episcopia Buzăului și Vrancei, Episcopia Dunării de Jos, Episcopia Sloboziei și Călărașilor, Episcopia Alexandriei și Teleormanului, Episcopia Giurgiului și Episcopia Tulcii;

- **Facultatea de Teologie Ortodoxă Dumitru Stăniloae a Universității din Iași:**

Arhiepiscopia Iașilor, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Episcopia Romanului și Episcopia Hușilor;

- **Facultatea de Teologie Ortodoxă Andrei Șaguna a Universității din Sibiu:**

Arhiepiscopia Sibiului și Episcopia Covasnei și Harghitei;

- **Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Cluj-Napoca:** Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Ortodoxa Româna a Oradiei, Episcopia Ortodoxa Româna a Maramureșului și Sătmăruului, precum și Episcopia Sălajului;

- **Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Craiova:** Arhiepiscopia Craiovei, Episcopia Râmnicului, Episcopia Severinului și Strehăiei, precum și Episcopia Slatinei;

- **Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Timișoara:** Arhiepiscopia Timișoarei, Episcopia Aradului, Ienopolei, Hălmeagului și Hunedoarei, precum și Episcopia Caransebeșului.

k. Prezenta Metodologie pentru obținerea gradelor profesionale și Precizările adiționale (comune pentru personalul clerical cu studii medii și studii superioare) intră în vigoare după aprobarea lor de către Sfântul Sinod.

1. Tematicile pentru pregătirea personalului clerical în vederea obținerii gradelor profesionale se aprobă de către sinoadele mitropolitane pe baza Programei-cadru aprobate de Sfântul Sinod, la care se pot adăuga teme de interes local.

PROGRAMA-CADRU PENTRU CURSURILE ÎN VEDEREA OBȚINERII GRADELOR PROFESIONALE

I. Probleme actuale în Biserica Ortodoxă Română

1. Ora de religie: scopuri și obiective în educația religioasă în contextul actual.
2. Atitudinea Bisericii față de avort, divorț, abandonul de copii, homosexualitate etc.
3. Probleme morale ale tineretului de azi și soluțiile lor din perspectiva creștină.
4. Atitudinea Bisericii față de problemele sociale actuale: integrare, globalizare, secularizare, ateism, terorism, trafic de persoane.
5. Ortodoxia și ecumenismul contemporan. Evaluarea dialogurilor în contextul Uniunii Europene.
6. Coordonatele teologiei ortodoxe românești. Răspunsuri la problemele contemporane.
7. Structura actuala organizatoric-administrativa a Bisericii Ortodoxe Române.

II. Viața liturgică în Biserica Ortodoxă Română

8. Rolul și importanța Sfintei Liturghii în viața credincioșilor - cler și credincioși.
9. Uniformizarea liturgică – scop al activității misionare a preotului și de păstrare a unității de credință.
10. Grija Bisericii pentru păstrarea formelor tradiționale în arhitectura și pictura bisericească.

III. Activități misionar-pastorale

11. Probleme, metode și mijloace pastorale în societatea actuală: parohia din mediul urban și rural.
12. Importanța predicii și catehezei pentru pastorație.
13. Rolul cântării bisericești în activitatea misionară a Bisericii. Combaterea tendințelor de îndepărtare de la spiritul muzicii tradiționale.
14. Necesitatea cunoașterii canoanelor și a legiurilor bisericești pentru viața religioasă.
15. Atitudinea Bisericii față de manifestările oculte: vrăjitorie, magie, superstiție.
16. Prozelitismul contra-mărturie creștină. Principii, metode și mijloace de prozelitism sectar și combaterea lor.
17. Biserica Ortodoxă Română, diaspora românească și fenomenul migrației.
18. Provocările lumii contemporane privind darul sacru al vieții: avortul, clonarea, ingineria genetică, eutanasia.

IV. Activități filantropice

19. Misiunea social-filantropică a Bisericii în trecut și astăzi.

Tema a 3-a:

Recomandarea dată de preotul paroh unui profesor de religie care solicită binecuvântarea Chiriarhului pentru a participa la un concurs didactic (titularizare, transfer, detașare, suplinire): ce precizări trebuie să cuprindă.

Răspuns:

Recomandarea dată de preotul paroh unui profesor de religie care solicită binecuvântarea Chiriarhului pentru a participa la un concurs didactic, va ține cont de următoarele aspecte:

Preoții sunt obligați să manifeste responsabilitate pastoral-misionară și să dea profesorilor de Religie recomandări conforme cu realitatea; să dea recomandări numai profesorilor care au funcționat la școlile din parohiile păstorite de ei. Preoții care vor elibera recomandări fictive riscă să fie sancționați pe linie administrativă, după gravitatea faptei.

În vederea menținerii binecuvântării acordate persoanelor care predau Religia, precum și în vederea obținerii binecuvântării pentru participarea la diferite concursuri didactice (titularizare, transfer, detașări etc.), este necesar ca aceste persoane să țină o strânsă legătură cu parohia și protopopiatul pe raza cărora își desfășoară activitatea, să cunoască activitățile pastorale, culturale și filantropice ale parohiei, protopopiatului și eparhiei, în general.

De asemenea, este necesar ca profesorii de Religie să contribuie la intensificarea vieții filantropice și sacramentale (spovedanie, împărtășanie și celelalte activități liturgice) a elevilor cărora le predau ora de Religie, să prezinte preotului paroh și protopopiatului propuneri de activități pedagogice, spirituale, culturale și filantropice, implicându-se direct și în organizarea acestor activități, care ar putea fi organizate împreună cu elevii, ca mărturie a credinței și vieții ortodoxe în societatea de astăzi.

În recomandările date, preoții vor menționa în mod concret activitățile (literare, culturale, filantropice, administrative etc.) în care s-au implicat persoanele recomandate, datele sau perioadele în care s-au desfășurat, frecvența participării – împreună cu elevii – la Sfânta Biserică etc.

De această evaluare va depinde obținerea binecuvântării (acordului) Chiriarhului pentru continuarea predării Religiei sau pentru participarea la concursurile menționate.

Trebuie precizat că nici un preot nu poate preda într-o școală de pe teritoriul altei parohii, decât cu acordul scris al preotului paroh din parohia respectivă și cu binecuvântarea Chiriarhului.

Tema a 4-a:

Legea privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor: promulgare, publicare și care sunt capitolele pe care le cuprinde.

Răspuns:

Legea nr. 489/28.12.2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor a fost publicată în Monitorul oficial al României, anul 175 (XIX) – nr. 11, Partea I, Legi, decrete și alte acte, luni, 8 ianuarie 2007. Ea cuprinde următoarele subtitluri: Capitolul I: Dispoziții generale; Capitolul II: Cultele; Secțiunea 1: Relațiile dintre stat și culte; Secțiunea a 2-a: Recunoașterea calității de cult; Secțiunea a 3-a: Personalul cultelor; Secțiunea a 4-a: Patrimoniul cultelor; Secțiunea a 5-a: Învățământul organizat de culte; Capitolul III: Asociațiile religioase; Capitolul IV: Dispoziții tranzitorii și finale.

Tema a 5-a:

Instituțiile de învățământ teologic care funcționează în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor: denumirea și nivelul studiilor¹⁰.

Răspuns:

Învățământul teologic din Arhiepiscopia Bucureștilor este structurat astfel:

a. Învățământ teologic de nivel liceal, Seminarii Teologice Ortodoxe:

¹⁰ Temă adaptabilă la realitatea fiecărei eparhii, de către comisiile de examen.

- **Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Nifon Mitropolitul” din București**, cu profilul **teologie**;
 - **Seminarul Teologic Liceal Ortodox "Sfânta Filofteia" – Pasărea, din Brănești**, cu profilul **teologie** (numai pentru fete și monahii);
- b. **Învățământ postliceal:**
- **Școala Postliceală Sanitară din București.**
- c. **Învățământ universitar:**
- **Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din cadrul Universității din București**
 - Ciclul I – Studii universitare de licență cu specializările:
 - Teologie Ortodoxă Pastorală
 - Teologie Ortodoxă Didactică
 - Teologie Socială
 - Artă sacră
 - Ciclul II - Studii universitare de Masterat, 2 ani cu specializările:
 - Doctrină și Cultură (Teologie Sistematică)
 - Istorie și Tradiție (Teologie Istorică)
 - Pastorație și viață liturgică (Teologie Practică)
 - Exegeză și Ermineutică (Teologie Biblică)
 - Arta Sacră în contemporaneitate (Artă Sacră)
 - Studii religioase și Educație creștină (Teologie Didactică) – program acreditat începând din anul universitar 2008-2009
 - Comunicare (program în curs de acreditare)
 - Ciclul III - Studii universitare de doctorat, domeniul Teologie – Teologie Ortodoxă

NOTĂ: Cursurile sunt la forma de învățământ zi. Numai ciclul III are și cursuri la forma frecvență redusă.

Tema a 6-a:

Asociații de tineri creștini ortodocși patronate de Arhiepiscopia Bucureștilor: numele lor și ce activități desfășoară fiecare dintre ele¹¹.

Răspuns:

1. Asociația Studenților Creștin-Ortodocși din România, filiala București (A.S.C.O.R.);

La 14 iunie 1990 s-a înființat la București, cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Asociația Studenților Creștin-Ortodocși din România, la inițiativa unor studenți și doctoranzi la diferite facultăți.

A.S.C.O.R. are un caracter național, cu filiale în toate centrele universitare din țară: Sibiu, Craiova, Alba-Iulia, Oradea, Timișoara, Baia-Mare, Iași, Suceava, Bacău, Galați, Constanța, Tulcea etc.

Activități culturale:

- conferințe și mese rotunde pe teme culturale și religioase, cu invitați din țară și din străinătate;
- expoziții de icoane pe sticlă și lemn;
- proiecte de film;
- concerte de muzică psaltică.

¹¹ Temă adaptabilă la realitatea fiecărei eparhii, de către comisiile de examen.

Activități social-filantropice:

- implicarea în diverse activități educaționale și recreative a copiilor instituționalizați în școli speciale;
- vizite la căminele de bătrâni;
- concerte de colinde în spitale, cămine studențești, cămine de bătrâni.

Activități de formare duhovnicească:

- pelerinaje la mănăstirile ortodoxe din țară și străinătate;
- tabere cu specific divers: iconografie, etnografie și folclor, de muncă, cercetare socio-umană;
- simpozionul *Serile filocalice*, desfășurat în fiecare toamnă;
- organizarea sfințirii căminelor studențești la început de an universitar.

2. Liga Tineretului Creștin-Ortodox din România (L.T.C.O.R.) a fost înființată pentru tinerii creștin-ortodocși care nu sunt încă studenți sau care și-au finalizat studiile universitare și post-universitare, având aceleași obiective și activități ca și A.S.C.O.R.

Activități desfășurate:

- promovarea credinței în mediile școlare și universitare;
- proiecte de asistență socială prin voluntariat pentru copii instituționalizați, bătrâni și deținuți din penitenciare;
- proiecte comunitare în mediul rural;
- programe cultural-misionare.
- promovarea credinței și moralei creștine ortodoxe în rândul tinerilor și contracararea prozelitismului sectar;
- organizarea de activități caritabile.

Tema a 7-a:

Biroul eparhial de catehizare a tineretului. Înființare, funcționare, obiective și activități.

Răspuns:

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa din 29 octombrie 2008, a luat în dezbatere referatul Sectorului Teologic-Educațional al Patriarhiei Române cu privire la lucrările Seminarului Național cu tema: *Programul catehetic „Hristos împărtășit copiilor”*, desfășurat în perioada 27-28 august 2008 la Seminarul Teologic Liceal Ortodox din București. La această întrunire s-a propus înființarea unui birou de catehizare a tineretului la nivelul fiecărei eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române. În Arhiepiscopia Bucureștilor, Biroul de catehizare a tineretului funcționează în cadrul Sectorului Învățământ și Activități cu Tineretul.

Programul catehetic *Hristos împărtășit copiilor* presupune o metodă nouă de catehizare a copiilor, cu vârste cuprinse între 6-17 ani. Lecțiile sunt concepute într-o manieră care asigură interactivitatea în cadrul catehezei. Predarea este concentrată asupra persoanei copilului; lecțiile aduc cuvântul lui Dumnezeu la nivel personal, asociindu-l întotdeauna cu experiențele de viață personale ale copilului.

Programul se desfășoară cu copiii din fiecare parohie, în bisericile parohiale sau în așezăminte parohiale, o dată pe săptămână. Preoții au la dispoziție un set de instrumente (Ghiduri de cateheză biblică) pentru a le transmite copiilor, încă de la cele mai fragede vârste, învățăturile biblice.

Programul *catehetic Hristos împărtășit copiilor* nu înlocuiește ora de Religie din Școală, ci este complementar acesteia, ambele sprijinindu-se reciproc. De aceea, un rol important în

derularea programului îl pot avea profesorii de Religie din școli și licee, precum și familiile copiilor implicați în proiect.

Programul *Nu abandona Școala!* finanțat de Uniunea Europeană are ca obiectiv catehizarea copiilor și prevenirea abandonului școlar prin implicarea directă a preoților din parohii.

Programul *Serile catehetice* se adresează adolescenților, în majoritate elevi de liceu din anii terminali, având ca scop apropierea tinerilor de valorile religios-morale ale Bisericii Ortodoxe. Necesitatea acestui program este dată și de faptul că la finalizarea studiilor medii (liceale și profesionale), tinerii pierd relația cu ora de Religie din școală. Tematica acestui proiect educațional este variată și de multe ori lăsată la libera alegere a adolescenților participanți, cuprinzând subiecte precum: *Tinerii și curajul Spovedaniei; Dovezi despre existența lui Dumnezeu; Iubirea – temelia vieții creștine; Duhovnicul – călăuză spre Hristos; Cum să fii un bun creștin; Însemnătatea Postului Mare în viața creștinului; Bucuria Învierii ș.a.*

CULTURAL și RELAȚII CU MASS-MEDIA

Tema 1:

Realizarea monografiei parohiei și a pliantului de prezentare: pașii de urmat (pentru parohie sau doar pentru biserica parohială).

Răspuns:

- a. Realizarea planului monografiei sau a pliantului și consultarea unor alte lucrări asemănătoare;
- b. Alcătuirea unei bibliografii minimale, consultarea arhivelor, documentarea și obținerea de imagini;
- c. Scrierea textului și asocierea de imagini care să ilustreze textul;
- d. Planificarea editării și tipărirea lucrării.

Un pliant bine realizat poate constitui și nucleul pentru pagina *web* a parohiei.

Tema a 2-a:

Publicarea diferitelor articole pe marginea unor evenimente, studii sau alte materiale în revistele eparhiale: tipuri de subiecte și pași de urmat.

Răspuns:

Sunt evenimente sau activități din viața parohiei care trebuie mediatizate, fie printr-un articol în presa scrisă (bisericească sau laică), fie printr-o relatare la radio sau un documentar video.

Înainte de a alcătui un articol pentru presa scrisă, autorul se va întreba pe sine mai întâi: Ce este nou? Ce este interesant? Ce este util pentru cititori? De asemenea, nu trebuie să uite că orice articol trebuie să respecte unele cerințe minime: Cine? Când? Unde? Cum? De ce?

Cuvântul, fraza, modul de redactare, planul textului, titlul articolului, atitudinea autorului sunt la fel de importante în scrierea unui articol.

Înainte de a trimite articolul către redacție, se recomandă o revizuire a textului și, dacă este posibil, consultarea unei persoane avizate în domeniu.

Manuscrisul și documentul pe suport electronic se aduc în formă îngrijită la Editură și se înmânează secretarului de redacție, urmând ca ulterior să se decidă publicarea sau nepublicarea sa.

Tema a 3-a:

Activități și evenimente din viața parohiei: cum le prezentăm la Radio, Televiziune și Ziarul Lumina (Centrul de Presă Basilica al Patriarhiei Române).

Răspuns:

A. Evenimente ce trebuie mediatizate:

- hramul parohiei;
- momente aniversare;
- sfințirea sau resfințirea bisericii;
- evenimente pastoral-misionare: vizite arhieresti, cercuri pastorale, conferințe, colecte pentru biserică;
- acțiuni care privesc patrimoniul cultural și religios al parohiei (expoziții, organizarea unui muzeu al parohiei, activități privind restaurarea monumentelor istorice din cuprinsul parohiei);
- activități culturale distincte ale parohiei (publicarea unui buletin parohial, a unei monografii, a unei cărți cu caracter teologic, a unui pliant, a unui C.D.-rom etc.);
- alte evenimente speciale din viața parohiei (campanii de restaurare, proiecte de colaborare cu alte parohii, cu instituții publice ș.a.).

B. Modalități de mediatizare:

- telefonic (se va lua legătura cu **Televiziunea Trinitas**: Aleea Dealul Mitropoliei nr. 25, Sector 4, București, Telefon: 021.406.82. 62, Fax: 021.406.82.66, E-mail: trinitastv@yahoo.com);
- **Radio Trinitas**: www.trinitas.ro;
- **Ziarul Lumina**: tel. 0314100125 (secretariat); 0314100180 (redacție); E-mail: ziarullumina@yahoo.ro;
- preotul paroh poate solicita deplasarea unei echipe a posturilor de televiziune și radio ale Patriarhiei Române pentru transmisiuni în direct sau reportaje cu aspecte din viața parohiei; pentru aceasta, va întocmi o cerere, adresată Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, prin Sectorul Cultural și Relații cu Mass-media, în care va expune motivele pentru care solicită acest lucru.

C. Modul de realizare a intervențiilor privind subiectele amintite anterior:

- preotul paroh va prezenta istoricul parohiei, date privind înființarea acesteia, construirea bisericii, istoricul lăcașului de cult, activitatea misionară, pastorală, culturală și filantropică din parohie, relațiile cu parohiile învecinate, proiecte de viitor etc.;
- preotul va redacta toate aceste informații într-un format clar, scurt, la obiect, fără a introduce date suplimentare care să îngreuneze lecturarea pe post a textului respectiv;
- vor fi oferite ascultătorilor informații legate de așezarea geografică a parohiei sau mănăstirii respective, astfel încât ea să poată fi ușor reperată și vizitată;
- va fi adresată o invitație explicită ascultătorilor și telespectatorilor, de a participa la evenimentul care face subiectul emisiunii;
- vor fi oferite detalii despre parohie și programele misionar-pastorale ale acesteia, despre programul evenimentului mediatizat, participanți etc.;
- se va reveni cu detalii despre desfășurarea evenimentului atât pe parcursul acestuia, cât și după încheierea manifestărilor.

Tema a 4-a:

Filmele documentare privind aspecte din viața parohiei: cum se realizează.

Răspuns:

În vederea realizării de filme documentare despre istoria și viața parohiei, se va ține cont de următoarele principii:

1. **Filmul documentar sau de prezentare trebuie să aibă o importantă componentă misionară.** Conținutul lui nu trebuie să fie axat pe aspectele spectaculoase de ordin secular, ci mai ales pe aspectele ziditoare de suflet;

2. În alegerea studioului de producție care să realizeze acest film se va ține cont de dotarea tehnică a studioului. **Se recomandă colaborarea cu studioul de televiziune *Trinitas TV*.**

Suportul pe care va fi comercializat filmul poate fi DVD video sau CD video, în funcție de dotarea tehnică estimată a potențialilor clienți.

3. **Realizarea unui film documentar începe cu o temeinică cercetare a subiectului în bibliotecă și la fața locului.** Elaborarea scenariului este sarcina studioului producător, dar fiind o etapă foarte importantă, trebuie supravegheată de către beneficiar. Scenariul este structura propriu-zisă a viitorului film, prin acest *script* putând fi anticipată forma finală a filmului. Aici este notată succesiunea cadrelor filmate, tipurile de încadrare ce vor fi folosite, textul ce urmează să fie citit de către *voice-over* (prezentator), interviurile ce vor fi inserate (conținutul, succesiunea și durata lor), muzica ce va fi utilizată ca ilustrație sonoră. Beneficiarul trebuie să furnizeze producătorului toate elementele necesare pentru realizarea scenariului. Din acest motiv, în multe cazuri producătorul îi cere beneficiarului să-i descrie în amănunt cum își imaginează filmul, în varianta sa finală. Beneficiarul trebuie să înțeleagă că intervențiile ulterioare în scenariu vor determina nevoia de a realiza filmări suplimentare, ceea ce va crește costurile de producție.

4. **Structurarea conținutului unui astfel de film trebuie să fie determinată și de gradul de interes al subiectelor abordate.** Un film trebuie să fie ușor de privit și de înțeles. Termenii de specialitate trebuie evitați sau explicați. Trebuie evitate textele greoaie, frazele lungi și complicate. Va fi folosit un limbaj accesibil, descriptiv sau narativ, nu eseistic. Se va ține cont de principiul binecunoscut în audiovizual, conform căruia „o imagine este mai sugestivă decât o mie de cuvinte”.

5. **În orice parohie există o multitudine de evenimente, personaje, locuri, monumente care pot fi prezentate într-un film documentar.** Biserica parohială, chiar dacă nu este foarte veche sau importantă din punct de vedere artistic, prezintă un înalt grad de interes ca spațiu sacru, ca spațiu al comuniunii dintre oameni, ca loc al înnoirii duhovnicești și al punerii în scenă a lucrării pastorale. La o biserică nou construită vor fi evidențiate eforturile depuse pentru realizarea lăcașului - iar pe lângă aspectele oficiale, obiective, pot fi amintite și mărturiile ale unor oameni care s-au dedicat acestui scop (exemplu: o bătrână care și-a vândut animalele pentru a dona bani pentru construcție; un tânăr muncitor care s-a întors din străinătate special pentru a ajuta la lucrări; un fiu al satului care a vrut să doneze policandrele pentru „a avea lumină pe lumea cealaltă” ș.a.m.d.).

6. **Preotul paroh poate folosi momentul realizării unui astfel de film pentru a întări comuniunea dintre membrii parohiei.** El va trebui să evite să fie singurul personaj al filmului. Înainte de redactarea finală, materialul va fi prezentat Sectorului Cultural și relații cu mass-media pentru vizionare și *Trinitas TV*.

Tema a 5-a:

Publicațiile periodice editate în cadrul Editurii Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei: specificul fiecăreia și posibilități de abonare¹².

Răspuns:

¹² Temă adaptabilă la realitatea fiecărei eparhii, de către comisiile de examen.

Publicația periodică editată de Mitropolia Munteniei și Dobrogei este *Glasul Bisericii* - *buletinul oficial de informare al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei*. Cele patru numere care apar anual conțin reportaje privind activitatea pastorală, misionar-culturală și social-filantropică din toate Eparhiile Mitropoliei Muntenie și Dobrogei. Revista *Glasul Bisericii* mai conține articole, studii, documentare, prezentări de carte, traduceri, hotărâri oficiale ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, predici, cateheze etc.

Abonamentele se fac prin intermediul protopopiatelor, la începutul anului.

Tema a 6-a:

Tipuri de lucrări care se editează în cadrul Editurii mitropolitane Cuvântul Vieții. Exemplificări¹³.

Răspuns:

Cartea a fost și rămâne o sursă de cultivare personală pentru preot, dar și un mijloc important în misiunea sa prin cultură. Se publică mult în domeniul cărții religioase, atât de către editurile bisericești, cât și de către unele edituri laice.

Pentru a fi la curent cu activitatea editorială și pentru a îmbogăți fondurile bibliotecii parohiale cu lucrări valoroase, preotul paroh trebuie să cunoască în primul rând activitatea Editurii mitropolitane *Cuvântul Vieții*.

În cadrul Editurii mitropolitane *Cuvântul Vieții* se editează următoarele colecții:

- Colecția *Lumina credinței* - **lucrări cu caracter misionar-apologetic** (*Almanahul Bisericesc*);
- Colecția *Bucuria credinței* - **lucrări cu caracter catehetic** (cateheze);
- Colecția *Vieți de sfinți* - **lucrări cu caracter aghiografic** (vieți de sfinți, icoane);
- Colecția *Vita Aeterna* - **lucrări cu caracter istoric** (monografii, pliante, documentare, albume, cărți poștale);
- Colecția *Păstorul cel Bun* - **lucrări cu caracter pastoral-duhovnicesc** (cărți de predici, cărți de rugăciuni, meditații).

Consultarea noilor apariții editoriale se poate face prin intermediul revistei mitropolitane *Glasul Bisericii* sau direct la magazinele de cărți și obiecte bisericești din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

¹³ Temă adaptabilă la realitatea fiecărei eparhii, de către comisiile de examen.

SOCIAL-FILANTROPIC și MISIONAR

a. ASISTENȚA SOCIALĂ

Tema 1:

Sistemul național de asistență socială: reglementare legală.

Răspuns:

*Legea nr. 47 din 8 martie 2006 privind sistemul național de asistență socială (intrată în vigoare la data de 19 martie 2006, dată la care se abrogă *Legea nr. 705* din 3 decembrie 2001).*

Tema a 2-a:

Sistemul de asistență socială: reglementare internă în B.O.R..

Răspuns:

- a. *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române – Partea a II-a, capitolul III, secțiunea a II-a: Asistența socială în Biserica Ortodoxă Română (art. 137-139):*

Art. 137 - (1) Sistemul de asistență socială al Bisericii Ortodoxe Române este integrat și funcționează în cadrul structurilor sale administrative-organizatorice sau în organizații social-filantropice patronate de ea.

(2) Biserica Ortodoxă Română, prin unitățile sale componente locale și centrale (parohia, mănăstirea, protopopiatul, vicariatul, eparhia, mitropolia și patriarhia), precum și prin organizațiile neguvernamentale care funcționează cu aprobarea autorităților bisericești competente, asigură servicii sociale, acreditate conform legislației în vigoare.

(3) Personalul care își desfășoară activitatea în așezămintele de asistență socială ale Bisericii se recrutează, în primul rând, dintre absolvenții facultăților de teologie, specializarea teologie socială.

- b. *Regulamentul de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială în Biserica Ortodoxă Română*¹⁴:

¹⁴ Textul în vigoare a fost actualizat și adoptat de Sfântul Sinod în ședința din 5-6 iulie 2005.

Art. 1 - Sistemul de asistență socială în Biserica Ortodoxă Română este determinat de slujirea misionară și pastorală a Bisericii și are profil social și filantropic. Activitatea de asistență socială se desfășoară în conformitate cu prevederile *Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* (art. 53 lit. c, d, g; art. 69, 70, 72; art. 94 lit. f; art. 100, 170)¹⁵, precum și ale legislației în vigoare referitoare la furnizorii de servicii sociale¹⁶.

Art. 2 - Sistemul de asistență socială este integrat și organizat profesional în cadrul structurilor administrativ-organizatorice ale Bisericii Ortodoxe Române. Asociațiile și fundațiile cu scop social și filantropic care funcționează sub patronajul structurilor administrative organizatorice ale Bisericii au personalitate juridică conform legislației referitoare la organizațiile non-guvernamentale¹⁷.

Tema a 3-a:

Sistemul de asistență socială: obiective.

Răspuns:

Regulamentul de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială în Biserica Ortodoxă Română

Art. 3. Obiectivele rețelei de asistență socială sunt:

1. Aducerea la îndeplinire a misiunii pe care o are Biserica pentru cei aflați în situații de dificultate, în conformitate cu învățătura de credință;
2. Furnizarea de servicii sociale primare și specializate, precum și servicii de îngrijire social-medicală conform prevederilor legale în vigoare;
3. Crearea și menținerea unor rețele de suport, la nivel comunitar, pentru persoanele sau grupurile sociale care se află în situații de dificultate;
4. Înființarea și administrarea de instituții de asistență socială și medico-socială proprii sau în parteneriat cu organisme publice și/sau private;
5. Efectuarea de studii și cercetări sociale referitoare la diferite problematice și fenomene sociale;
6. Participarea activă la elaborarea și aplicarea politicilor sociale, strategiilor și planurilor de acțiune la nivel național, județean și local;
7. Colaborarea și dezvoltarea de parteneriate cu serviciile publice descentralizate ale ministerelor, organisme ale administrației publice centrale și locale, precum și alte instituții de stat sau private care desfășoară activități în domeniu;
8. Informarea opiniei publice cu privire la problematica socială, în scopul educării și sensibilizării acesteia, prin: organizarea de conferințe, seminarii, mese rotunde, dezbateri etc; editarea de publicații (reviste, broșuri, pliante), materiale audio-video, materiale în format electronic; desfășurarea de campanii publice în vederea implicării comunității în rezolvarea unor probleme sociale.

¹⁵ Trimiterile vizau *vechiul Statut*; în *actualul Statut*, dispoziții similare se regăsesc în art. 55, 66-68, 71, 92 lit. 1, 95, 98, 173-174. Alte referiri la sistemul de asistență socială se găsesc în *actualul Statut* în art. 14 lit. e, 136 alin. 2, art. 177 lit. i, art. 183 alin. 2.

¹⁶ **O.G. 68/2003** privind serviciile sociale, modificată și completată prin **Legea 515/2003** pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale și **OG. 86/2004** pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale.

¹⁷ **O.G. 26/2000** cu privire la asociații și fundații, modificată și completată prin **OG. 37/2003** pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, prin **Legea 246/2005** pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații și prin **Legea 305/2008** pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații.

Tema a 4-a:

Sistemul de asistență socială: strategia.

Răspuns:

Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române – Partea a II-a, Capitolul III, secțiunea a II-a: Asistența socială în Biserica Ortodoxă Română:

Art. 138 - (1) Strategia și planurile de acțiune în domeniul asistenței sociale bisericești se aprobă de către Sfântul Sinod, iar la nivelul eparhiilor, de către Consiliile eparhiale.

(2) Elaborarea strategiei și a planurilor de acțiune în domeniul asistenței sociale bisericești se realizează de către Sectorul social-filantropic care funcționează atât la nivelul Administrației Patriarhale, cât și la cel al eparhiilor.

Tema a 5-a:

Sistemul de asistență socială: principii generale.

Răspuns:

Legea nr. 47 din 8 martie 2006 privind sistemul național de asistență socială:

Art. 4 – În vederea garantării accesului egal la drepturile prevăzute de legislația în vigoare, sistemul de asistență socială se întemeiază pe următoarele principii generale:

a) *universalitatea*, potrivit căruia fiecare persoană are dreptul la asistență socială, în condițiile prevăzute de lege;

b) *respectarea demnității umane*, potrivit căruia fiecărei persoane îi este garantată dezvoltarea liberă și deplină a personalității;

c) *solidaritatea socială*, potrivit căruia comunitatea participă la sprijinirea persoanelor care nu își pot asigura nevoile sociale, pentru menținerea și întărirea coeziunii sociale;

d) *parteneriatul*, potrivit căruia autoritățile administrației publice centrale și locale, instituțiile de drept public și privat, structurile asociative, precum și instituțiile de cult recunoscute de lege cooperează în vederea acordării serviciilor sociale;

e) *subsidiaritatea*, potrivit căruia, în situația în care persoana sau familia nu-și poate asigura integral nevoile sociale, intervine colectivitatea locală și structurile ei asociative și, complementar, statul;

f) *participarea beneficiarilor*, potrivit căruia beneficiarii măsurilor și acțiunilor de asistență socială contribuie activ la procesul de decizie și de acordare a acestora;

g) *transparența*, potrivit căruia se asigură creșterea gradului de responsabilitate a administrației publice centrale și locale față de cetățean, precum și stimularea participării active a beneficiarilor la procesul de luare a deciziilor;

h) *nediscriminarea*, potrivit căruia accesul la drepturile de asistență socială se realizează fără restricție sau preferință față de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, categorie socială, opinie, sex sau orientare sexuală, vârstă, apartenență politică, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectare HIV ori apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Tema a 6-a:

Sistemul de asistență socială: definirea unor termeni și expresii.

Răspuns:

Legea nr. 47 din 8 martie 2006 privind sistemul național de asistență socială:

Art. 5 - În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos se definesc după cum urmează:

a) *procesul de incluziune socială* reprezintă setul de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sănătății, informării-comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, destinate combaterii excluziunii sociale;

b) *nevoia socială* reprezintă ansamblul de cerințe indispensabile fiecărei persoane pentru asigurarea condițiilor de viață, în vederea integrării sociale;

c) *prestațiile sociale* sunt măsuri de redistribuție financiară destinate persoanelor sau familiilor care întrunesc condițiile de eligibilitate prevăzute de lege;

d) *serviciile sociale* reprezintă ansamblul complex de măsuri și acțiuni realizate pentru a răspunde nevoilor sociale ale persoanelor, familiilor, grupurilor sau comunităților, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență, pentru creșterea calității vieții și promovarea coeziunii sociale; serviciile sociale se pot organiza în forme diverse, stabilite prin nomenclatorul serviciilor sociale;

e) *furnizorii de servicii sociale* sunt persoanele fizice sau juridice, de drept public sau privat, care acordă servicii sociale, în condițiile prevăzute de lege;

f) *așezământul* reprezintă amplasamentul social organizat pentru desfășurarea serviciilor sociale și a altor activități de interes obștesc;

g) *colectivitatea locală* reprezintă totalitatea locuitorilor dintr-o unitate administrativ-teritorială cu interese, credințe sau norme de viață comune;

h) *comunitatea locală* reprezintă membrii organizați ai colectivității locale, formele de asociere a acestora, instituțiile administrației publice locale, precum și alte instituții publice sau private din domeniul educației, sănătății sau altele asemenea;

i) *acreditarea* reprezintă procesul prin care furnizorul de servicii sociale demonstrează propria capacitate funcțională, organizațională și administrativă în acordarea serviciilor sociale, sub condiția respectării standardelor de calitate în vigoare, iar statul recunoaște competența acestuia de a acorda servicii sociale;

j) *standardele generale și specifice de calitate* reprezintă ansamblul de norme pe baza cărora este evaluată și monitorizată activitatea furnizorilor și calitatea serviciilor sociale acordate;

k) *ancheta socială* este o metodă de investigație întemeiată pe diferite tehnici de culegere și de prelucrare a informației, în scopul analizei situației sociale și economice a persoanelor, familiilor, grupurilor sau comunităților, având rol de diagnostic social;

l) *dezvoltarea comunitară* reprezintă procesul prin care o comunitate își identifică anumite probleme prioritare, se implică și cooperează în rezolvarea lor, folosind preponderent resurse interne;

m) *societatea civilă* este formată din persoane asociate sub diferite forme, pe baza unor interese comune și care își dedică timpul, cunoștințele și experiența pentru a-și promova și apăra drepturile și interesele; formele asociative pot fi, în principal, asociații și fundații, organizații sindicale și patronale, organizații culturale și de cult, precum și grupuri comunitare informale.

Tema a 7-a:

Serviciile sociale: beneficiari.

Răspuns:

Ordonanța nr. 68 din 28 august 2003 privind serviciile sociale:

Art. 23 - Beneficiarii de servicii sociale sunt persoane, precum și grupuri sociale, care la un moment dat se pot afla într-o situație de dificultate generatoare de marginalizare sau excluziune socială în lipsa suportului acordat de familie sau comunitate.

Art. 24 - (1) Beneficiază de prevederile prezentei ordonanțe cetățenii români care au domiciliul ori reședința în România, precum și cetățenii români fără domiciliu.

(2) Cetățenii altor state, precum și apatrizii beneficiază de servicii sociale, în conformitate cu prevederile tratatelor și acordurilor la care România este parte, dacă au domiciliul sau reședința în România.

(3) Beneficiază de prevederile prezentei ordonanțe și cetățenii străini sau apatrizii care au permisiunea de ședere în România, cei împotriva cărora s-a dispus măsura luării în custodie publică, precum și cei aflați în centrele de cazare din zona de tranzit a României.

Art. 25 - Beneficiarii de servicii sociale pot fi copii, familii, persoane vârstnice, persoane cu handicap, persoane dependente de consumul de droguri, alcool sau alte substanțe toxice, persoane infectate sau bolnave HIV/SIDA, fără venituri sau cu venituri mici, persoane fără adăpost, bolnavi cronici și persoane care suferă de boli incurabile, precum și alte persoane aflate în situații de nevoie socială.

Tema a 8-a:

Serviciile sociale: furnizorii de servicii.

Răspuns:

a. Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române – Partea a II-a, Capitolul III, secțiunea a II-a: ***Asistența socială în Biserica Ortodoxă Română:***

Art. 137 - (5) Furnizorii de servicii sociale din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, prevăzuți la **alin.2¹⁸**, își desfășoară activitatea socială, în nume propriu sau prin parteneriate cu instituțiile specializate ale statului, ale administrației locale sau ale organizațiilor neguvernamentale.

b. Legea nr. 47 din 8 martie 2006 privind sistemul național de asistență socială:

Art. 12. - (1) Furnizorii de servicii sociale pot organiza și acorda servicii sociale, cu sau fără găzduire, după cum urmează:

- a) în comunitate;
- b) la domiciliul beneficiarului;
- c) în centre de zi și centre rezidențiale, publice sau private.

Art. 13. - (1) Serviciile sociale sunt acordate de furnizori de servicii sociale care sunt persoane fizice sau juridice, de drept public sau privat.

(2) Furnizorii de servicii sociale și serviciile sociale acordate se acreditează în condițiile prevăzute de lege.

(3) Furnizorii de servicii sociale acreditați, precum și serviciile sociale acordate de aceștia se înregistrează în registrul electronic unic, organizat la nivel național pe baza ordinului ministrului muncii, solidarității sociale și familiei.

¹⁸ (2) Biserica Ortodoxă Română, prin unitățile sale componente locale și centrale (parohia, mănăstirea, protopopiatul, vicariatul, eparhia, mitropolia și patriarhia), precum și prin organizațiile neguvernamentale care funcționează cu aprobarea autorităților bisericești competente, asigură servicii sociale, acreditate conform legislației în vigoare.

Tema a 9-a:

Serviciile sociale: servicii sociale cu caracter primar și servicii specializate.

Răspuns:

Ordonanța nr. 68 din 28 august 2003 privind serviciile sociale:

Art. 7 - (1) Serviciile cu caracter primar au drept scop prevenirea sau limitarea unor situații de dificultate ori vulnerabilitate, care pot duce la marginalizare sau excluziune socială.

(2) Serviciile definite la alin. (1) pot fi următoarele:

- a) identificarea nevoilor individuale și de grup, precum și a principalelor categorii de beneficiari de servicii sociale;
- b) informarea asupra situațiilor de risc, precum și asupra drepturilor sociale ale persoanei;
- c) măsuri educative și de supraveghere destinate prevenirii comportamentelor deviante;
- d) consiliere pentru persoane vârstnice, persoane cu handicap, persoane cu patologie cronică, persoane dependente de consumul de alcool, droguri sau alte substanțe toxice, persoane infectate sau bolnave HIV/SIDA, pentru familiile acestora, precum și pentru alte persoane din grupul social cu care s-au aflat în contact permanent sau incidental;
- e) consiliere pentru persoanele și familiile care adoptă copii sau care au minori în plasament ori încredințare;
- f) consiliere pentru tinerii care părăsesc instituțiile pentru protecția copilului;
- g) consiliere și susținere pentru persoanele neglijate, abuzate, victime ale violenței în familie ori ale traficului de persoane;
- h) sprijin material și financiar acordat persoanelor și familiilor cu venituri insuficiente pentru acoperirea nevoilor minime, prevăzute de ansamblul dispozițiilor legale în vigoare;
- i) măsuri de urgență pentru următoarele persoane: fără adăpost, victime ale traficului de persoane, ale violenței în familie, precum și pentru orice persoană aflată în dificultate;
- j) orice alte măsuri de protecție socială.

Art. 8 - (1) Serviciile specializate au drept scop menținerea, refacerea sau dezvoltarea capacităților individuale pentru depășirea unei situații de nevoie socială.

(2) Serviciile definite la alin. (1), precum și instituțiile care le acordă au drept obiectiv:

- a) găzduirea, îngrijirea, recuperarea, reabilitarea și reinserția socială a persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, bolnavilor cronici, persoanelor dependente de alcool sau de droguri, persoanelor victime ale violenței în familie sau ale traficului de persoane;
- b) suport și asistență pentru copiii și familiile în dificultate;
- c) găzduirea și educația specială pentru copiii sau tinerii cu handicap sau care prezintă dificultăți de adaptare;
- d) găzduirea tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului pe o perioadă determinată, în conformitate cu legislația în vigoare;
- e) inserția socială și profesională a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului;
- f) găzduirea pe perioadă determinată a persoanelor fără adăpost;
- g) asistență și suport pentru asigurarea unei vieți autonome și active persoanelor de vârstă a treia, precum și servicii de îngrijire acordate vârstnicilor aflați într-o situație de dependență;
- h) acordarea de măsuri de suport pentru integrarea în muncă, altele decât cele prevăzute de Codul muncii, inclusiv atelierile protejate;
- i) acordarea de măsuri de readaptare, de orientare și de reeducare profesională stabilite prin legislația în vigoare;

j) primirea și îngrijirea în situații de urgență, cu sau fără găzduire, acordarea de sprijin sau acompaniament social, adaptarea la o viață activă sau inserția socială și profesională a persoanelor sau familiilor în dificultate ori în situații de risc;

k) acțiuni de identificare, ajutor, susținere, formare sau informare, consiliere, expertiză ori coordonare în vederea prevenirii oricărei forme de dependență;

l) activități, măsuri și servicii sociale tip pilot;

m) orice alte măsuri de intervenție socială.

Tema a 10-a:

Serviciile sociale: procedură de acordare.

Răspuns:

Ordonanța nr. 68 din 28 august 2003 privind serviciile sociale:

Art. 29. - Procesul de acordare a serviciilor sociale are următoarele etape principale:

a) evaluarea inițială;

b) elaborarea planului de intervenție;

c) evaluarea complexă;

d) elaborarea planului individualizat de asistență și îngrijire;

e) implementarea măsurilor prevăzute în planul de intervenție și în planul individualizat;

f) monitorizarea;

g) reevaluarea.

Tema a 11-a:

Serviciile sociale: surse de finanțare.

Răspuns:

Ordonanța nr. 68 din 28 august 2003 privind serviciile sociale:

Art. 51 - (1) Serviciile sociale se finanțează, în principal, din fonduri alocate de la bugetul de stat și bugetele locale.

(2) La finanțarea serviciilor sociale sunt utilizate și sume din donații, sponsorizări sau alte contribuții din partea unor persoane fizice ori juridice din țară și străinătate, precum și din contribuția persoanelor beneficiare de servicii sociale.

Art. 52 - De la bugetul de stat se alocă fonduri pentru:

a) finanțarea, cofinanțarea sau, după caz, subvenționarea programelor de servicii sociale;

b) finanțarea programelor naționale de dezvoltare a serviciilor sociale;

c) finanțarea sau cofinanțarea înființării, organizării și funcționării unor instituții specializate de asistență socială;

d) finanțarea sau cofinanțarea altor măsuri și obiective concretizate în programe elaborate de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei și finanțate de la bugetul de stat.

Art. 53 - (1) De la bugetele locale se alocă fonduri pentru:

a) finanțarea serviciilor sociale organizate de autoritățile administrației publice locale;

b) cofinanțarea serviciilor sociale realizate de autoritățile administrației publice locale în parteneriat cu alți furnizori sau contractate în condițiile art. 12 alin. (2);

c) subvenționarea serviciilor sociale realizate de furnizori acreditați;

d) finanțarea sau cofinanțarea altor măsuri de asistență socială prevăzute de legislația în vigoare.

(2) Autoritățile administrației publice locale au obligația să prevadă în bugetele proprii fonduri necesare pentru asistență socială.

Art. 54 - De la bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate se finanțează serviciile medicale furnizate pe bază de contract încheiat de furnizorul de servicii cu casa de asigurări de sănătate în a cărei rază funcționează.

Tema a 12-a:

Instituții și programe de asistență socială: instituțiile de acest gen din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor, care funcționează cu binecuvântarea Chiriarhului¹⁹.

Răspuns:

A. Programe social-caritative și culturale ale Sectorului (cantine sociale, cabinete medicale, librării, cămine pentru persoane vârstnice, biblioteci, ateliere de icoane pe sticlă, centre de zi, centre de îngrijiri paliative, cercuri de pictură, programe de integrare și reintegrare socială, de consiliere, de ajutor alimentar și farmaceutic).

B. Programele parohiale

I. Cantine sociale – *Legea nr. 208/1997 privind cantinele de ajutor social:*

Art. 1 - (1) Cantinele de ajutor social sunt unități publice de asistență socială, cu personalitate juridică, care funcționează în subordinea consiliilor locale și își desfășoară activitatea potrivit prevederilor prezentei legi.

(2) Cantinele de ajutor social prestează servicii sociale gratuite sau contra cost persoanelor aflate în situații economico-sociale sau medicale deosebite.

II. Programe de ajutor alimentar (acest program presupune distribuire de alimente și hrană caldă).

III. Centre de zi – *Legea nr. 47/8 martie 2006 privind sistemul național de asistență socială:*

Art.12 - (2) Centrele de zi și rezidențiale reprezintă așezăminte în care serviciile sociale sunt acordate de către personal calificat și care dispun de infrastructura adecvată furnizării acestora; în centrele rezidențiale persoana este găzduită mai mult de 24 de ore.

IV. Cabinete medicale (se vine în întâmpinarea nevoilor persoanelor care nu pot beneficia de asistență medicală datorită faptului că nu cotizează la sistemul de asigurări sociale de sănătate, precum și a celor care au venituri insuficiente).

V. Locuințe protejate (găzduirea gratuită a persoanelor defavorizate pe durată determinată sau nedeterminată).

VI. Centre educaționale (copiii defavorizați beneficiază de consiliere, activități educative, recreative, spirituale, caritabile, meditații gratuite).

¹⁹ Temă adaptabilă la realitatea fiecărei eparhii, de către comisiile de examen.

VII. Centre de îngrijire și asistență pentru vârstnici (cămine de bătrâni care oferă adăpost și îngrijire).

VIII. Burse și ajutoare financiare oferite de parohii:

- Burse oferite de parohii unor elevi și studenți;
- Ajutoare financiare oferite de parohii.

IX. Alte programe (activități corale, pelerinaje, consiliere juridică, psihologică, cadastrală, medicală).

Tema a 13-a:

Instituții de asistență socială: procedura de înființare a unei instituții cu caracter social-filantropic.

Răspuns:

Pentru înființarea unei instituții cu caracter social sunt necesare următoarele demersuri:

- ➔ obținerea binecuvântării Preafericitului Părinte Patriarh (cererea trebuie să aibă anexat proiectul scriptic – prezentarea scopului, obiectivelor, beneficiarilor etc.);
- ➔ alcătuirea proiectului viitoarei clădiri;
- ➔ încheierea unui parteneriat (acesta se poate încheia cu oricare dintre următoarele: Primăria de sector, asociații caritabile, fundații, ONG-uri sau cu persoane fizice);
- ➔ obținerea de fonduri structurale (pentru aceasta se apelează la firme de consultanță);
- ➔ obținerea acreditării.

Tema a 14-a:

Asistentul social: statutul său în parohie.

Răspuns:

A. Regulamentul de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială în Biserica Ortodoxă Română:

Art. 18 - Asistența socială se poate desfășura și la nivel de parohie. Asistentul social de la parohie își desfășoară activitatea în cadrul parohiei și are următoarele atribuții:

- a. este delegatul parohului în conducerea comitetului parohial pentru activitățile de asistență socială în conformitate cu art. 68, lit. c, d, g și art. 69 *Statutul Bisericii Ortodoxe Române*²⁰;
- b. identifică, evaluează, centralizează și sistematizează problemele sociale din cadrul parohiei, formulând propuneri pentru soluționarea lor;
- c. furnizează servicii sociale prin dezvoltarea de programe / proiecte de asistență socială la nivel de protopopiat;
- d. stabilește criteriile de selecționare a persoanelor ce vor beneficia de asistență socială în funcție de situația existentă în parohie, de priorități și posibilități de sprijinire a acestora; le supune spre aprobare comitetului parohial;

²⁰ Articolul 18 face referire la *vechiul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*. A se vedea nota 15, mai sus.

- e. efectuează anchete sociale și întocmește dosarul social pentru fiecare beneficiar, ce va conține toate datele necesare stabilirii planului individualizat de asistență;
- f. gestionează fișele privind situația familiilor și persoanelor din parohie care beneficiază de asistență socială;
- g. dezvoltă planuri de acțiuni, programe, măsuri, activități profesionalizate și servicii specializate pentru persoanele aflate în dificultate, în conformitate cu legislația existentă în domeniu;
- h. efectuează vizite la domiciliul asistaților pe care îi are în evidență după un program bine stabilit;
- i. organizează colectarea și distribuirea de fonduri de la diferiți donatori (persoane fizice și juridice) către persoanele care beneficiază de programele de asistență socială;
- j. mediază relațiile între familiile donatoare și familiile asistate;
- k. pregătește și organizează grupurile de voluntari pe echipe de lucru și îi coordonează în activitatea de asistență socială;
- l. organizează întâlniri periodice între membrii comitetelor parohiale și voluntarii din diferite parohii, implicați în activități de asistență socială;
- m. organizează diferite activități cu asistații din cadrul parohiei (activități de interes comunitar, întâlniri cu tematică social educativă, activități cu caracter cultural, recreativ etc.);
- n. colaborează cu instituții de stat și organizații nonguvernamentale care desfășoară activități în domeniul asistenței sociale;
- o. colaborează cu preoții și asistenții sociali din celelalte parohii;
- p. prezintă trimestrial consiliului parohial raportul de activitate, care după avizare este înaintat Biroului de Asistență Socială din protopopiat;
- q. participă la întâlnirile cu asistenții sociali din cadrul protopopiatului.

B. Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române:

Art. 67 - (1) Comitetul parohial are 5 servicii, fiecare fiind condus de un coordonator numit de către biroul de conducere.

(2) Serviciile Comitetului parohial au următoarele atribuții:

- a. Serviciul social: ... (a se vedea la tema nr. 7 din Capitolul Administrativ-bisericesc.

Tema a 15-a:

Preotul: rolul său în sectorul social-filantropic al Bisericii.

Răspuns:

Preotul are un rol important în partea social-filantropică a Bisericii, întrucât, cunoscându-și enoriașii mai bine decât asistentul social, îl poate informa pe acesta asupra cazurilor sociale existente în parohia sa. Pe lângă îndrumarea spirituală pe care trebuie să o acorde, preotul poate îndruma fiii duhovnicești sau persoanele pe care le știe ca având nevoie de servicii sociale către asistentul social din parohia sa, acesta urmând să îndeplinească demersurile necesare acordării ajutorului social.

b. ASISTENȚA SOCIAL-MEDICALĂ

Tema 1:

Educația medicală: rolul preotului în colectivitate.

Răspuns:

- 1 – Promovează un mod de viață sănătos, cumpătat, lipsit de vicii;
- 2 – Încurajează participarea enoriașilor la controlul medical periodic și ori de câte ori este nevoie;
- 3 – Participă la acțiunile de educație sanitară și prevenire a bolilor (militează pentru menținerea igienei corporale, a locuințelor, a fântânilor, a unităților de alimentație publică);
- 4 – Susține campaniile de vaccinare pentru prevenirea infecțiilor;
- 5 – Are rolul de consilier de nădejde în caz de calamități, epidemii, în caz de carantină;
- 6 – Acordă primul ajutor în caz de necesitate și face educație tuturor enoriașilor, pentru a se putea descurca în situații limită;
- 7 – Ține legătura cu medicul din instituțiile medicale, informându-se despre starea de sănătate și măsurile ce trebuie luate pentru îmbunătățirea sănătății;
- 8 – Deoarece boala înseamnă suferință, preotul trebuie să dea dovadă de dăruire și compasiune pentru cel aflat în suferință și pentru familia acestuia.

Tema a 2-a:

Igiena: importanța ei.

Răspuns:

Igiena este ansamblul de reguli și de măsuri practice pe care cineva le respectă pentru a-și păstra sănătatea.

Importanța igienei constă în prevenirea îmbolnăvirilor și depistarea lor în stadii incipiente și reducerea morbidității, mortalității, mărirea longevității și a duratei vieții biologice active; menținerea și fortificarea sănătății; sporirea capacității de muncă și a aportului social în colective.

Tema a 3-a:

Igiena alimentației: importanța ei în viața creștinului.

Răspuns:

La baza vieții stau multiple prefaceri biochimice, ceea ce impune încorporarea din mediul înconjurător a anumitor substanțe. Acestea se găsesc în diverse produse naturale sau industriale care alcătuiesc hrana și care poartă denumirea genetică de alimente.

În Sfânta Scriptură găsim numeroase sfaturi de cumpătare și de alimentație rațională, acestea fiind confirmate de studiile medicale moderne:

- omul trebuie să mănânce o cantitate moderată de alimente;
- necesarul de alimente diferă în funcție de: simțul foamei, caracterul muncii depuse, clima etc.

Regulile care se desprind din acestea sunt:

- să mănânci cumpătat, fără îmbuibare;
- să nu mănânci excesiv un anumit aliment;
- să mănânci încet, liniștit, fără să fii supărat.

Pentru creștini, există anumite perioade (posturile) în care aceștia renunță la alimente precum: carne, lactate, ouă pentru întărirea vieții duhovnicești. Din punct de vedere medical, această perioadă poate fi privită ca o detoxifiere a organismului mai ales prin consumul mare de fructe și legume. Pentru persoanele cu probleme de sănătate este recomandată alimentația indicată de medic.

Tema a 4-a:

Sănătatea și boala.

Răspuns:

La Iov 36, 21 se asociază cuvântul sănătate cu expresia “bună tărie”, fiind mai bună decât tot aurul și “decât toată avuția nenumărată”.

Deoarece ființa umană este alcătuită din trup și suflet, boala apare ca o consecință a degradării uneia dintre acestea sau a celor două împreună.

Sănătatea fizică corespunde cu starea normală a naturii omenești, cea a condiției paradisiace. Boala zdruncină ființa și pune adesea în cauză falsele echilibre anterioare și-l face pe om să se întrebe asupra fundamentelor existenței sale.

Păcatul întotdeauna are repercusiuni asupra sufletului, iar uneori poate îmbolnăviri și trupul, din îngăduința lui Dumnezeu, cu scopul îndreptării omului. În acest sens, Sfintele Taine: a Spovedaniei, a Împărtășaniei, a Maslului sunt foarte folositoare omului. Mântuitorul Însuși a subliniat aceste lucruri când a spus paralticului de la scâldătoarea Vitezda: „*Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești, ca să nu-ti fie ție mai rău*” (Ioan 5, 14), precum și în exemplul cu vindecarea slăbănogului când i-a spus: „*Iertate îți sunt păcatele tale*” (Matei 9, 2), dând întâi vindecarea sufletească și apoi pe cea trupească.

Hristos, Care a venit printre oameni pentru a vindeca bolile sufletești, n-a ezitat niciodată să-i ușureze de neputințele lor trupești pe cei ce-L rugau: *Nu cei sănătoși au nevoie de doctori ci cei bolnavi* (Mt. 9,12; Lc. 7,31)

În numele Domnului ne încredințăm noi medicilor, crezând că El ne dă vindecare prin ei (Sf. Varsanufie).

Tema a 5-a:

Bolile psihice

Răspuns:

Bolile psihice reprezintă un subiect controversat întrucât fie se accentuează o latură preponderent duhovnicească, fie preponderent medicală. “Boala psihică” sau mintală este un

termen utilizat pentru a desemna un grup de tulburări ce cauzează o severă perturbare în gândire, afectivitate și în relațiile sociale. Boala mintală poate afecta pe oricine, indiferent de vârstă (copii, adolescenți, bătrâni) și poate apărea în orice familie și la oricare membru al ei. Psihopatiile și psihogeniile sunt boli în general conștientizate de subiect, iar discernământul nu este afectat, însă endogeniile nu sunt conștientizate și în general sunt extrem de greu vindecabile. Rolul preotului este acela de a îndruma persoanele bolnave către participarea la slujbele rânduite pentru vindecarea bolilor, dar și de a îndruma aceste persoane către cadrul medical de specialitate și de a nu întrerupe tratamentul medicamentos în favoarea ajutorului rugăciunii preotului, însă nici invers.

Tema a 6-a:

Avortul

Răspuns:

Un avort reprezintă terminarea sarcinii prin orice mijloace, înainte ca fătul să fie suficient de dezvoltat pentru a supraviețui.

Biserica, cu întreaga ei învățătură dogmatică, morală și canonică întemeiată pe Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, a fost în toate timpurile și locurile împotriva avortului ca teorie și practică, calificându-l drept crimă împotriva vieții umane, în rândul păcatelor strigătoare la cer. În rândurile Sfintei Taine a Cununiei se cuprind rugăciuni pentru rodnicia căsătoriei, iar în epitimii de la spovedanie sunt condamnate toate abaterile de la porunca dată primilor oameni „*Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul*” (Facere 1, 28).

Din punct de vedere medical, avortul este un subiect controversat. Dincolo de discuțiile care aparțin domeniului bioeticii, se impun a fi specificate și consecințele medicale asupra sănătății mamei. Complicațiile imediate pot fi: hemoragia uterină, perforația uterină, leziunea cervicală, complicațiile cauzate de anestezie. Complicațiile precoce le reprezintă infecția, iar complicații tardive constau în anomalii menstruale, infertilitate, avortul spontan, imunizare Rh, efecte psihice, mortalitate. Astfel, preotul, pe lângă discuția despre crimă pe care o are cu o mama care intenționează să avorteze, are datoria de a-i prezenta acesteia și răul pe care și-l face ei însăși, atât la nivel duhovnicesc, cât și trupesc.

Tema a 8-a:

Bătrânețea: cum o percepem.

Răspuns:

Bătrânețea este vârsta declinului fizic, morfologic, fiziologic, metabolic și psihologic al organismului. Este vârsta deteriorării structurale și funcționale, a degradării trupesti și a psihicului.

Bătrânul, chiar sănătos, este o ființă aparte, deosebită, marcată de fragilitate, de o slabă capacitate de adaptare, de o mare vulnerabilitate. Cel care a trăit ponderat prezintă seninătate în suflet, echilibru, bucurie de viață, toate concretizate în folosirea acesteia cu folos.

Câteva sfaturi de urmat pentru o bătrânețe liniștită:

a. Cumpătarea ca mod de viață, începută cât mai de timpuriu:

- cumpătarea în alimentație, la locul de muncă (evitarea efortului excesiv, surmenajului intelectual);

- destinderea în natură, învățând să respire corect aerul curat.

b. Tratament psihologic, acordat de medic, familie, aparținători:

- trebuie să i se arate stimă, respect;
- trebuie tratat cu dragoste, bunătațe, interes, răbdare, îngăduință;
- trebuie încadrat în familie și societate, având rolul de membru onorant.

Tema a 9-a:

Situații medicale de urgență: conduita preotului.

Răspuns:

Preotul trebuie să posede minime cunoștințe medicale pentru a putea fi de folos atunci când întâlnește o situație critică de tip “momentul adevărului”: pacienți electrocuțați, arși, înecați, agresați, accidentați, căzuți (de la înălțime, pe stradă) etc.

Reguli de urmat:

1. se apelează la serviciul de urgență – 112 și se furnizează următoarele date referitoare la pacient:

- numele și adresa; - nr. de telefon de la care s-a sunat; - date despre starea victimei (e conștientă?, respiră?, sângerează?); - numărul victimelor; - ce fel de ajutor a fost acordat; - alte informații oferite cerute de operatorul de dispecer.

2. se asigură siguranța victimei (scoaterea din mediul ce a provocat accidentul: incendii, apă, izolarea firelor de curent electric etc.)

3. se evaluează starea de conștientă prin întrebări de genul: “Ce s-a întâmplat?”, “Mă auziți?”, “Deschideți ochii?”

a) dacă victima este conștientă:

- se lasă în poziția în care se află, se cheamă ajutor calificat; - se urmărește starea ei; - dacă se află într-o zonă periculoasă, se scoate din aceasta;

b) dacă victima este inconștientă:

- se cheamă ajutor calificat;
- se așează victima pe spate, pe o suprafață plană și dură și se efectuează ventilația și compresiunea toracică externă;

- se va elibera calea aeriană (hiperextensia capului, ridicarea bărbiei, deschiderea gurii);

- se va evalua respirația, privind spre torace și ascultând fluxul de aer, timp de 10 secunde;

- se va evalua circulația, palpând pulsul carotidian, timp de 10 secunde.

Tema a 10-a:

Situații medicale de urgență: măsuri de prim ajutor.

Răspuns:

I. Dacă victima nu respiră, dar are puls:

- se face respirație “gură la gură”;
- se execută hiperextensia capului, combinată cu ridicarea bărbiei, se pensează nările, pentru a nu ieși aerul suflat pe nas;

- se insuflă progresiv pe o durată de 2 secunde, o cantitate de aer suficientă pentru umflarea toracelui (700-1000ml aer);

- după terminarea insuflăției, se așteaptă expirul pasiv al toracelui victimei, după care ciclul se reia.

Nu se vor introduce volume mari de aer, la o presiune mare, datorită riscului distensiunii gastrice și regurgitării conținutului stomacului.

II. Dacă *victima nu respiră și nu are puls central*:

Salvatorul va elibera calea aeriană și va efectua două insuflații urmate de 15 compresii toracice externe. Se continuă până când:

- sosește echipajul medical calificat;
- victima este resuscitată;
- salvatorul este epuizat.

Tehnica compresiunilor toracice externe:

- locul masajului cardiac – cu două degete pe treimea mijlocie a sternului, iar cea de a doua mână de așează peste prima, astfel încât cele două palme sunt așezate una peste alta;
- compresiunile toracice se execută cu o frecvență de 100/min., realizând o apăsare a toracelui de 4-5 cm (pentru a fi eficiente);
- nu se îndoaie coatele (pentru a avea forță);
- nu se face masaj pe coaste;
- nu se ridică palmele de pe torace în timpul masajului.

După patru cicluri de compresii și ventilație, în raport de 15/2 se va reevalua starea pacientului, se verifică pulsul la carotidă, maxim 10 secunde:

- dacă pulsul este absent, se continuă resuscitarea;
- dacă pulsul este prezent se evaluează respirația;
- dacă respiră, se așează într-o poziție de siguranță și se urmărește evoluția pacientului;
- dacă nu respiră se efectuează ventilația cu un nr. de 10-17/min. (o respirație la 4-5 secunde).

ECONOMIC-FINANCIAR

Unitățile de cult, parohiile și mănăstirile, au obligația să organizeze și să conducă contabilitate financiară în cele mai multe cazuri, și doar în mod particular în cazul extinderii activității, se impune contabilitate de gestiune.

Acest ghid este structurat, având la baza întocmirii lui prevederile *Ordinului O.M.F. nr. 1969/2007*²¹ și *Temeiului* Patriarhiei Române, Cancelaria Sfântului Sinod *nr. 4577/2002* privind obligativitatea evidenței contabile în partidă simplă la parohiile, mănăstirile și schiturile din cuprinsul Patriarhiei Române.

Sistemul de contabilitate în partidă simplă reprezintă ansamblul registrelor și documentelor contabile, legal reglementate, care servesc la înregistrarea în contabilitate, în mod obligatoriu cronologic și sistematic, a operațiunilor economice consemnate în documentele justificative.

Contabilitatea se ține în limba română și în moneda națională.

Contabilitatea operațiunilor efectuate în valută se ține atât în monedă națională, cât și în valută.

Pentru a veni în ajutorul candidaților vom prezenta aspectele cele mai importante privind organizarea și conducerea evidenței contabile în partidă simplă la parohii și mănăstiri astfel:

Tema 1:

Contabilitate: care sunt registrele contabile obligatorii pentru parohii și mănăstiri.

Răspuns:

A. *Registrul jurnal:* în care se înregistrează toate operațiunile desfășurate, pe baza documentelor justificative; în cazul în care se folosesc jurnale auxiliare, totalul lunar al fiecărui jurnal se trece în registru-jurnal.

²¹ *Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1969/2007:* anexa 1: reglementări contabile pentru persoane juridice fără scop patrimonial; anexa 2: reglementări contabile privind organizarea și conducerea contabilității în partidă simplă de către persoanele juridice fără scop patrimonial. Ordinul abrogă *O.M.F. nr.2329/2001 pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității în partidă simplă de către persoanele juridice fără scop patrimonial* și prevederile *O.M.F. nr.1829/2003 privind aprobarea Reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial.*

De asemenea, pe lângă *Registrul jurnal venituri-cheltuieli*, pentru înregistrarea operațiunilor de încasări și plăți pe articole bugetare se mai folosesc registrele *Partizi-venituri* și *Partizi-cheltuieli*. Pentru încasări se folosește *Chitanșierul*, pentru ordonanțarea plăților se folosește *Ordinul de plată*, iar pentru înregistrarea operațiunilor de aprovizionare și desfacere de lumânări se folosește *Registrul pentru evidența lumânărilor speciale*.

B. Registrul inventar: înregistrarea tuturor elementelor din patrimoniul parohiei și/sau mănăstirii inventariate potrivit normelor legale (cel puțin o dată pe an), document contabil obligatoriu de înregistrare a rezultatelor inventarierii.

Tema a 2-a:

Contabilitate: ce este Registrul de casă.

Răspuns:

Registrul de casă este un document de înregistrare zilnică, operativă, a tuturor încasărilor și plăților în numerar, pe baza actelor justificative, legal întocmite, în ordinea cronologică a efectuării operațiunilor fără a lăsa spații libere.

Tema a 3-a:

Donațiile: parohia/mănăstirea poate primi donații în valută.

Răspuns:

Unitățile de cult pot primi donații în valută, caz în care se eliberează donatorului/sponsorului chitanță în valuta primită, și pentru disponibilul existent în valută se întocmește *Registru de casă în valută* pentru fiecare tip de valută încasată (atunci când sunt mai multe: cum ar fi EUR, dolari SUA, Lire Sterline), cu specificația că doar în *Registrul jurnal* și fișele de venituri înregistrându-se conversia în lei la cursul din ziua înregistrării (primirii).

Tema a 4-a:

Contul/conturile bancar(-e) al/ale parohiei

Răspuns:

Se poate deschide un cont curent sau cont de depozit, pentru disponibilitățile bănești, atât în lei, cât și în valută, la orice bancă.

Pentru a evidenția operațiunile bancare se completează „Fișa pentru operațiuni diverse” și/sau un Registru al operațiunilor bancare în care se înregistrează, în ordinea cronologică a desfășurării mișcărilor bănești din contul bancar, toate încasările și plățile parohiei/mănăstirii.

Tema a 5-a:

Inventarierea: ce documente se utilizează, etapele inventarierii.

Răspuns:

Inventarierea patrimoniului se efectuează cel puțin o dată pe an, respectând *Ordinul M.F.P. nr.1753/2004 pentru aprobarea Normelor privind organizarea și efectuarea inventarierii elementelor de activ și pasiv*; și/sau se mai efectuează, de exemplu, la cererea organelor de control, cu prilejul efectuării controlului, atunci când sunt indicii că există lipsuri sau plusuri în gestiune care nu pot fi stabilite cert decât prin inventariere; ori de câte ori intervine o predare-primire de gestiune (predarea/preluarea unei parohii/mănăstiri); ca urmare a calamităților naturale sau a unor cazuri de forță majoră sau în alte cazuri prevăzute de lege.

Declarația de inventar se întocmește de către gestionar, după sigilarea locurilor de păstrare a valorilor materiale și bănești de care răspunde înainte de începerea operației de inventariere; membrii comisiei semnează pentru confirmare că declarația a fost dată în fața acesteia.

Stabilirea stocurilor faptice se face prin numărare, cântărire, măsurare sau cubare, după caz.

Listele de inventar cuprind toate bunurile inventariate faptic din patrimoniu.

Disponibilitățile în lei și în valută din casierie se inventariază prin numărarea acestuia (existența numerarului fizic din casierie); soldul înregistrat în registru de casă trebuie să corespundă cu disponibilul existent.

Disponibilitățile aflate în conturi la bănci se inventariază prin confruntarea soldurilor din extrasele de cont emise de unitățile bancare cu cele aflate și înregistrate în contabilitate.

Inventarierea bunurilor din patrimoniul cultural național mobil, a fondurilor de carte, a valorilor de muzeu și a recuzitei se face în condițiile și la termenele stabilite prin norme elaborate de Ministerul Culturii și Cultelor (în vigoare este *Ordinul nr. 2035/2000, modificat prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2258/2006*).

Rezultatele inventarierii se stabilesc prin compararea datelor constatate faptic și înscrise în listele de inventariere cu cele din evidența tehnico-operativă (fișele de magazie) și din contabilitate.

Înainte de stabilirea rezultatelor inventarierii se procedează la o analiză a tuturor stocurilor înscrise în fișele de magazie și a soldurilor din contabilitate pentru bunurile inventariate. Erorile descoperite cu această ocazie trebuie corectate operativ, după care se procedează la stabilirea rezultatelor inventarierii, prin confruntarea cantităților consemnate în listele de inventariere, cu evidența tehnico-operativă pentru fiecare poziție în parte.

Rezultatele inventarierii se înscriu de către comisia de inventariere într-un proces-verbal.

Procesul-verbal privind rezultatele inventarierii trebuie să conțină, în principal, următoarele elemente: data întocmirii; numele și prenumele membrilor comisiei de inventariere; numărul și data deciziei de numire a comisiei de inventariere; gestiunea inventariată; data începerii și terminării operațiunii de inventariere; rezultatele inventarierii; concluziile și propunerile comisiei cu privire la cauzele plusurilor și ale lipsurilor constatate și la persoanele vinovate, precum și propuneri de măsuri în legătură cu acestea; volumul stocurilor depreciate, fără mișcare, cu mișcare lentă, greu vandabile, fără desfacere asigurată și propuneri de măsuri în vederea reîntegrării lor în circuitul economic; propuneri de scoatere din uz a obiectelor de inventar și declasare sau casare a unor stocuri; constatări privind păstrarea, depozitarea, conservarea, asigurarea integrității bunurilor din gestiune, precum și alte aspecte legate de activitatea gestiunii inventariate.

Propunerile cuprinse în **procesul-verbal al comisiei de inventariere** se prezintă, în termen de 3 zile de la data încheierii operațiunilor de inventariere, administratorului unității (preotului paroh sau starețului). Acesta, va face demersurile necesare punerii în practică a propunerilor făcute în Procesul-verbal privind rezultatele inventarierii, în ceea ce privește obținerea tuturor aprobărilor necesare în cazul scoaterii din uz a obiectelor de inventar, a declasării sau casării unor stocuri, etc. (conform *Deciziei nr. 32-234/1950 privind aprobarea Regulamentului pentru administrarea averilor bisericesti din Patriarhia Română*), în termen de cel mult 5 zile de la primirea procesului-verbal, cu respectarea dispozițiilor legale.

Rezultatele inventarierii trebuie înregistrate atât în evidența tehnico-operativă, cât și în contabilitate, în termen de cel mult 3 zile de la data obținerii aprobărilor necesare pentru ducerea la îndeplinire a propunerilor cuprinse în procesul-verbal de inventariere, de către administrator (preotul paroh sau starețul mănăstirii).

Tema a 6-a:

Contabilitatea în partidă simplă: ce documente cu regim special se utilizează de către persoanele juridice fără scop lucrativ.

Răspuns:

- Chitanță
- Monetar
- Aviz de însoțire a mărfii
- Factură fiscală
- Factură
- Fișă de magazie a formularelor cu regim special

Tema a 7-a:

Codul de înregistrare fiscală: dacă este obligatoriu și pentru parohii și mănăstiri.

Răspuns:

Conform art. 72 alin. 1 din *Codul de procedură fiscală*²² parohiile și mănăstirile au obligația de a se înregistra fiscal. În vederea atribuirii codului de înregistrare fiscală, parohiile și mănăstirile au obligația să depună declarație de înregistrare fiscală la organul fiscal teritorial competent.

Obligativitatea obținerii unui cod de înregistrare fiscală a acestor unități este stipulată de legislație începând cu anul 1993 prin H.G. nr. 224/1993, obligație preluată de diferite acte normative până în prezent.

Conform art. 73 din *Codul de procedură fiscală*, unitățile au obligația înscrierii codului de identificare fiscală pe documentele prezentate băncilor, organelor fiscale, instituțiilor publice, altor persoane juridice.

Tema a 8-a:

Activități conexe, cum sunt cele de comerț: dacă pot fi desfășurate și de parohii și mănăstiri.

Răspuns:

Conform *Codului Fiscal*²³ unitățile de cult religios sunt scutite de la plata impozitului pe profit pentru:

a) veniturile obținute din producerea și valorificarea obiectelor și produselor necesare activității de cult, potrivit legii, și pentru veniturile obținute din chirii, cu condiția ca sumele respective să fie utilizate, în anul curent sau în anii următori, pentru întreținerea și funcționarea unităților de cult, pentru lucrările de construcție, de reparație și de consolidare a lăcașurilor de cult și a clădirilor ecleziastice, pentru învățământ și pentru acțiuni specifice cultelor religioase, inclusiv veniturile din despăgubiri sub formă bănească, obținute ca urmare a măsurilor reparatorii prevăzute de legile privind reconstituirea dreptului de proprietate.

²² *Codul de Procedură Fiscală* este legiferat de *Ordonanța de Guvern nr. 92/2003*, cu completările și modificările ulterioare.

²³ *Codul Fiscal* este legiferat de *Legea nr. 571/2003*, cu modificările și completările ulterioare.

b) veniturile obținute din activitățile economice care sunt utilizate, în anul curent sau în anii următori, pentru susținerea activităților cu scop caritabil, cum ar fi : ajutorarea persoanelor aflate în dificultăți materiale, a oamenilor fără adăpost, a centrelor de îngrijire a copiilor și bătrânilor, etc. Justificarea utilizării veniturilor pentru susținerea activităților cu scop caritabil se realizează pe baza documentelor care atestă efectuarea cheltuielilor respective.

Veniturile obținute din activități economice de către unitățile de cult și care sunt utilizate în alte scopuri decât cele pentru care se acordă scutire la plată se supun impozitării cu o cotă de 16 %. În vederea stabilirii bazei impozabile, din veniturile obținute se scad cheltuielile efectuate în scopul realizării acestor venituri.

Tema a 9-a:

Averea bisericească: ce cuprinde și dacă poate fi înstrăinată.

Răspuns:

Averea bisericească este constituită din bunurile ce aparțin parohiilor, mănăstirilor, Protopopiatelor, Eparhiilor, Patriarhiei și celorlalte instituții persoane juridice ale Bisericii Ortodoxe Române. Averea bisericească cuprinde: bunuri sacre, bunurile care prin sfințire sunt destinate cultului divin (cum sunt: lăcașurile de cult, odoarele și veșmintele bisericești, cărțile, bunurile prețioase, picturile, sculpturile, lucrările din materiale scumpe), și bunuri comune, necesare îndeplinirii scopurilor Bisericii (cum sunt: casele parohiale, chiliile mănăstirilor, edificiile școlilor bisericești, edificiile administrațiilor bisericești, muzeele religioase, așezămintele și instituțiile culturale, filantropice și economice, terenurile agricole, pășunile, viile, livezile, grădinile, drepturile patrimoniale, creanțele, fondurile, hârtiile de valoare, averea în numerar etc.).

Bunurile sacre și prețioase, oricăror instituții bisericești ar aparține, sunt inalienabile și imprescriptibile și ca atare nu pot fi schimbate, grevate, înstrăinate, urmărite sau sechestrate. Bunurile sacre, de la bisericile desființate, în cazul că nu sunt de o valoare prețioasă, se vor folosi conform dispozițiilor Chiriarhului. Altfel ele vor fi păstrate în muzeul eparhial. Bunurile prețioase trebuiesc păstrate în încăperi speciale sau săli de muzeu. În cazuri cu totul excepționale și numai pentru interese superioare bisericești, la propunerea Chiriarhului respectiv, Sinodul Permanent poate aproba ca unele bunuri prețioase să fie dăruite.

Schimbarea, grevarea sau înstrăinarea averii bisericești imobile, cu caracter comun, sunt îngăduite numai când interesele vitale ale Bisericii le justifică și dacă astfel de operațiuni aduc avantaje reale Bisericii.

Tema a 10-a:

Patrimoniu: ce modalități există pentru suplimentarea veniturilor unităților de cult.

Răspuns:

Unitățile de cult pot să-ți suplimenteze veniturile atât prin sponsorizări de la persoanele juridice și fizice independente, cât și prin încasarea unei cote de 2% din impozitul pe venitul global de la persoanele fizice.

Astfel unitățile de cult pot încheia cu agenții economici contracte de sponsorizare conform *Legii nr. 32/1994 privind sponsorizarea*²⁴, cu modificările și completările ulterioare. Se pot solicita agenților economici cu profit să încheie contracte de sponsorizare și să vireze în cont

²⁴ *Legea 32/1994 a fost completată de Legea 394/2006, modificată de Legea 105/1997, Ordonanța 36/1998 și Ordonanța de urgență 127/1999.*

sau să achite pe bază de chitanță până la 30% din cifra de afaceri și aceste sume vor fi folosite conform destinației pentru care a fost dată, adică nu vor fi plătite salarii, fonduri etc., ci se vor folosi pentru întreținerea bisericii și investițiile necesare.

O altă modalitate pentru suplimentarea veniturilor parohiei/mănăstirii este prevăzută în *Legea nr. 571/2003 privind Codul Fiscal*, cu modificările și completările ulterioare, care prevede: „Contribuabilii pot dispune asupra destinației unei sume reprezentând până la 2% din impozitul datorat pe venitul net anual impozabil, câștigul net anual din transferul titlurilor de valoare, câștigul net anual din operațiunile de vânzare-cumpărare de valută la termen, pe bază de contract, și orice alte operațiuni de acest gen, pentru susținerea entităților non-profit care se înființează și funcționează în condițiile legii, unităților de cult, precum și pentru acordarea de burse private, conform legii”.

Tema a 11-a:

Srijin financiar: ce trebuie să conțină un dosar de justificări pentru sprijinul financiar alocat de la bugetul de stat.

Răspuns:

În primul rând este foarte important să se respecte destinația fondurilor alocate, precum și justificarea utilizării acestora de către parohia/mănăstirea care beneficiază de sprijinul financiar alocat, care se face în baza documentelor specifice, și sunt supuse controlului organelor abilitate potrivit legii.

Dosarul pentru justificarea sumelor primite va conține adresa de înaintare către organismul care a alocat sprijinul financiar (Primărie, Ministerul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național), centralizatorul privind justificarea sprijinului acordat, toate documentele justificative, prezentate în fotocopii, certificate prin aplicarea ștampilei și a semnăturii beneficiarului ajutorului financiar.

MONUMENTE ISTORICE și CONSTRUCȚII BISERICEȘTI

Tema 1:

Monumente: Ce sunt monumentele istorice și cine stabilește calitatea de monument istoric.

Răspuns:

Monumentele istorice sunt bunuri imobile, construcții și terenuri, situate pe teritoriul României (sau în afara granițelor, proprietăți ale statului român), semnificative pentru istoria, cultura și civilizația națională și universală. Ele sunt parte din patrimoniul cultural național și sunt protejate prin lege.

Calitatea de monument istoric este stabilită de Comisia Națională a Monumentelor Istorice (C.N.M.I.).

Tema a 2-a:

Monumente: Care sunt criteriile pentru ca o construcție să fie declarată monument istoric.

Răspuns:

Principalele criterii pentru ca o construcție să fie declarată monument istoric sunt:

- vechimea;
- raritatea într-o localitate, zonă sau regiune;
- reprezentativitatea pentru un stil, un curent artistic, o perioadă istorică;
- valoarea memorială: legată de personalități, evenimente sau momente din istorie, valoarea de mărturie.

Vechimea trebuie să fie de 50 de ani sau mai mult (deși pot fi alese și construcții mai noi, dacă au o valoare excepțională). Cu cât e mai veche, cu atât este mai valoroasă, pentru că pe măsura trecerii timpului s-au păstrat puține construcții similare din aceeași perioadă.

a. Foarte veche este o construcție care datează de peste 400 de ani, adică mai veche de anul 1600. La noi acestea sunt foarte puține din cauza specificului țării noastre de zonă seismică, materialelor de construcții tradiționale puțin rezistente (lemnul) și deselor războaie și distrugerii la granița de culturi. Construcțiile foarte vechi sunt în totalitate monumente istorice. Mai îndelung păstrate au fost, în general, construcțiile cu un grad de interes social și religios: biserici, castele și fortificații, reședințe boierești și nobiliare, primării și clădiri negustorești, în orașele din Transilvania. Unele au suferit numeroase transformări și refaceri ulterioare, altele au supraviețuit ca ruine.

b. Vechi sunt construcțiile care datează de 200-400 de ani, adică din perioada 1600-1800. Cu cât perioada este mai îndepărtată, cu atât sunt păstrate mai puține. Din această perioadă au supraviețuit și construcții din lemn, un număr mai mare de construcții civile urbane și rurale, ateliere și hanuri, drumuri și amenajări de cursuri de apă, heleștee, terenuri agricole, cimitire și cruci de piatră. Toate acestea sunt mărturii prețioase asupra felului cum arăta mediul natural și construit al strămoșilor noștri apropiați. Construcțiile vechi sunt în proporție covârșitoare susceptibile de a fi declarate monumente istorice, excepțiile fiind acele construcții care au suferit modificări care le-au schimbat complet aspectul inițial, care sunt într-o stare atât de deteriorată încât este imposibilă salvarea lor, alte considerente științifice și social-economice punctuale. În toate cazurile aceste construcții vechi trebuie să fie documentate, fotografiate și părțile de construcție semnificative salvate și adăpostite într-un muzeu.

c. Relativ vechi sunt construcțiile de 100-200 de ani, adică din perioada 1800-1914. În funcție și de alte criterii, de reprezentativitate, raritate, stare de conservare, valoare memorială, artistică, repere comunitare și altele, multe din ele sunt susceptibile de a fi monumente istorice. Ele aduc în peisajul localităților noastre farmecul și patina nobilă a trecutului apropiat, imaginea unui stil de viață și a unor progrese pe calea modernizării și progresului făcute de străbunicii noștri, necesara soliditate clasică care echilibrează modernul, atmosfera literaturii și poeziei noastre clasice de secol al XIX-lea, pe care o studiem în școală, a marilor curente artistice și arhitecturale europene, adică acele repere de care avem nevoie azi pentru a trăi cu sentimentul tonic că nu suntem mai prejos decât alții, că avem și noi un trecut care ne poate însufleți, că avem ce arăta oaspeților, că știm să ne respectăm valorile.

d. Recente sunt construcțiile din perioada primului război mondial, din perioada interbelică și primii ani după al doilea război mondial (1914-1950), care au mai puțin de o sută de ani vechime. Ele datează dintr-o epocă de mare avânt constructiv, stimulat de creșterea economică și demografică, dar și de industrializare și de standardizare accentuată, de simplificare în folosul funcționalului și utilității imediate. Doar o mică parte din construcțiile recente pot fi declarate monumente istorice: cele realizate de mari arhitecți, cel care au o valoare artistică deosebită sau au valoare de unicat, cel care ilustrează tehnici, materiale sau stiluri complet noi, inclusiv construcții-martor al unor eșecuri tehnice. Multe din aceste construcții pot avea însă o puternică semnificație pe plan local și prin urmare ocrotite la acest nivel: școala veche dintr-un sat, biserica unei comunități, primării, gospodării țărănești tradiționale, gări și castele de apă, poduri și depozite industriale, sedii de primării, case care au aparținut unor personalități sau familii de vază dintr-o localitate, parcuri și grădini, prăvălii și piețe publice, fântâni, troițe, cimitire, locuri tradiționale de petreceri câmpenești, chioșcuri și foisoare etc. Ele trebuie inventariate cu grijă și ocrotite.

Tema a 3-a:

Monumente: Ce înseamnă zona de protecție a unui monument istoric și de ce este necesară.

Răspuns:

Zona de protecție din jurul unui monument este o porțiune de teren delimitată și trecută în regulamentul local de urbanism pe care nu se pot face construcții, plantații și alte lucrări care ar pune în pericol, ar polua, ar diminua vizibilitatea, ar pune în pericol eventualele vestigii arheologice subterane aflate sub sau în imediata vecinătate a monumentului. Este o zonă-tampon între monument și mediul înconjurător actual. Zonele de protecție din jurul monumentelor istorice sunt de:

- minim 100 de metri în localitățile urbane;
- de 200 de metri în localitățile rurale;
- de 500 de metri în exteriorul localităților;

Aceste distanțe se măsoară de la limita exterioară a terenurilor pe care se află monumente istorice. Terenul pe care se află un monument istoric include, în afară de construcția propriu-zisă, și drumuri de acces, scări, parcul sau grădina, turnuri, chioșcuri și foișoare, gardul sau zidul de incintă, bazine, fântâni, statui, cimitire și alte construcții sau amenajări care formează ansamblul monumentului.

Tema a 4-a:

Monumente istorice și de arhitectură: care este conținutul documentației de proiectare privind expertizarea, consolidarea și restaurarea (repararea) unor astfel de clădiri²⁵.

Răspuns:

Documentația cuprinde:

a. Studii și cercetări premergătoare elaborării expertizei tehnice:

- Cercetare de parament (inclusiv analiza chimică și biologică a materialelor de construcție);
- Studiul istoric și raport arheologic;
- Studiu topografic;
- Studiul geotehnic.

b. Expertiza tehnică:

- Releveul situației existente cu marcarea fisurilor;
- Releveul fotografic;
- Conceptul de consolidare : variantele de intervenție ca soluții de consolidare.

c. Studiul de fezabilitate (la solicitarea beneficiarului).

d. Proiect tehnic și detalii de execuție (pentru consolidare și reparații capitale), întocmit în baza recomandărilor menționate într-una din variantele prezentate de expertiza tehnică.

e. Documentații, obținere avize (conform certificatului de urbanism).

f. Documentație P.A.C. (la cererea beneficiarului).

g. Documentație licitație (la cererea beneficiarului).

În mod obligatoriu șeful de proiect al acestor lucrări va fi arhitectul. Nu pot îndeplini responsabilitatea de proiectare conductorii arhitecți.

Tema a 5-a:

Monumente: care sunt cauzele degradării clădirilor (monumentelor).

²⁵ Domeniul protecției monumentelor istorice și de arhitectură este reglementat de *Legea 422/18.07.2001*.

Răspuns:

Cauzele deteriorării clădirilor se pot grupa astfel :

- a. **Uzura normală**, care se datorează duratei limitate de existență a elementelor care compun clădirea. Uzura fiecărui element este în funcție de natura materialului din care este executat și de condițiile de exploatare la care este supus. Uzura generală a clădirii rezultă din media ponderată a uzurii diferitelor elemente componente.
- b. **Cauze accidentale:**
 - cutremure de pământ;
 - alunecări de teren;
 - incendii;
 - explozii de gaze;
 - furtuni;
 - viscole puternice;
 - ploi torențiale de lungă durată;
 - tasări.
- c. **Lipsa de întreținere și nereparare la timp a defecțiunilor.**
- d. **Alte cauze:**
 - diverse tipuri de agresivități;
 - acțiunea distructivă a buretelui de casă;
 - acțiunea curenților de dispersie asupra elementelor de beton armat.

Tema a 6-a:

Monumente: Ce se înțelege prin intervenții asupra unui monument istoric.

Răspuns:

Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de Ministerul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național; fac excepție intervențiile determinate de forță majoră, cu condiția ca modificările să fie reversibile. În sensul prezentei legislații, intervențiile ce se efectuează asupra monumentelor istorice sunt:

- a. toate lucrările de cercetare, construire, extindere, reparare, consolidare, conservare, restaurare, amenajări peisagistice, precum și orice alte lucrări care modifică substanța sau aspectul monumentelor istorice, inclusiv reparațiile curente, lucrările de întreținere și iluminarea interioară și exterioară de siguranță și decorativă;
- b. executarea de molaje de pe componente ale monumentelor istorice;
- c. amplasarea definitivă sau temporară de împrejmuiri, construcții de protecție, piese de mobilier fix, de panouri publicitare, firme, sigle sau orice fel de însemne pe și în monumente istorice;
- d. schimbări ale destinației monumentelor istorice, inclusiv schimbările temporare;
- e. strămutarea monumentelor istorice;
- f. amenajări de căi de acces, pietonale și carosabile, utilități anexe, indicatoare, inclusiv în zonele de protecție a monumentelor istorice.

Tema a 7-a:

Monumente: care sunt lucrările de reparații necesare întreținerii și conservării lor.

Răspuns:

Prin reparații se înțeleg diferite categorii de lucrări care se execută în vederea preîntâmpinării sau remedierii deteriorărilor și degradărilor la clădiri, pentru menținerea acestora în funcțiune pe durata de serviciu ;

Lucrările de reparații sunt:

a. Lucrări de întreținere, care sunt lucrări curente de mică amploare care se execută periodic de către proprietar, fără scoaterea clădirii din funcțiune. Ca exemplu de lucrări de întreținere sunt :

- curățenia jgheaburilor, burlanelor și rigolelor, a sobelor și coșurilor de fum, desfundarea scurgerilor interioare și a canalizării exterioare, golirea depozitelor din căminele de trecere și a recipientelor;
- repararea feroneriei, ușilor și ferestrelor;
- înlocuirea gemurilor sparte;
- vopsitorii;
- tâmplărie;
- spoieli și zugrăveli interioare și exterioare;
- revizuirea instalațiilor cu schimbarea garniturilor;
- dezghețarea conductelor de apă neprotejate;
- îndepărtarea zăpezii de pe acoperișuri, copertine, terase și în jurul clădirii.

b. Lucrări de reparații curente (R.C.): sunt lucrări care se execută de către proprietar pentru înlăturarea unor deteriorări locale ale elementelor de construcție, componente artistice și instalații sau înlocuirea parțială a elementelor uzate, în scopul creării posibilității de folosință în continuare a clădirilor respective.

Exemple de R.C.:

- înlocuirea parțială sau totală a învelitorii;
- înlocuirea jgheaburilor și burlanelor;
- repararea sau consolidarea șarpantei;
- reparații locale ale zidăriei;
- repararea coșurilor, cornișelor;
- demontarea și remontarea sobelor;
- înlocuirea părților deteriorate ale instalațiilor (conducte, armături, obiecte tehnico-sanitare, cazane de încălzire);
- curățirea rezervoarelor de alimentare cu apă, a depozitelor de combustibil, înlocuirea conductelor;
- revizuirea și repararea instalațiilor existente de stingere a incendiilor, control permanent și măsuri de prevenire a incendiilor;
- măsuri de combatere a acțiunii distructive a buretelui de casă (ciuperca *Merulius lacrymans*).

Tema a 8-a:

Monumente: care sunt obligațiile de exploatare a acestora.

Răspuns:

Aerisirea spațiilor interioare și a subsolurilor prin deschiderea ușilor și ferestrelor cât mai mult timp, cu condiția ca afară să fie timp uscat. Pentru evitarea condensului, este interzisă aerisirea mai mult de câteva minute, dacă afară este ploaie, ceață sau ninsoare. Urmărirea periodică a monumentului, a pieselor componente ale acestuia: ziduri, tâmplărie, șarpante, coșuri de fum, instalații etc., precum și a obiectelor de inventar sau a depozitelor, în privința apariției semnelor unor atacuri sau degradări.

La terminarea serviciului se verifică instalațiile de încălzire, apă, se închid ferestrele, se stinge lumina electrică, se sting toate sursele ce pot produce incendii, se încuie ușile.

În vederea conservării picturii și a obiectelor de inventar se vor amenaja în biserici sau în afara acestor locuri speciale pentru arsul lumânărilor. Aceste amenajări vor fi avizate de C.N.M.I. La plecare se pun în funcțiune instalațiile anti-efracție.

Tema a 9-a:

Monumente: care sunt interdicțiile în exploatarea acestora.

Răspuns:

Sunt interzise următoarele lucrări, care, imediat sau în timp, pot favoriza factorii sau cauzele care duc la degradarea monumentului:

- execuția de trotuare pe șape din beton;
- execuția de lucrări de tencuire a soclurilor, a paramentelor și zidăriei în zonele deteriorate, fără documentația avizată de Direcția Monumentelor Istorice;
- spoieli și vopsitorii cu ulei sau pe bază de substanțe sintetice;
- montarea de linoleum peste parchete sau dușumele;
- înlocuirea de învelitori;
- plantarea de arbori la o distanță mai mică de 15 m de monument;
- executarea de înhumări la o distanță mai mică de 6 m de zidul bisericii;
- nu se depozitează în interior sau în imediata vecinătate a monumentului nici un fel solvenți, substanțe chimice sau inflamabile – nici măcar temporar;
- nu se depozitează în interior sau în imediata vecinătate a monumentului nici un material de construcție, utilitar sau gospodăresc;
- nu se va schimba destinația monumentului istoric fără avizul C.N.M.I.;
- nu se execută lucrări de săpătură pentru construcții noi fără asistența arheologică se specialitate;
- nu se execută lucrări de construcții pentru clădiri noi în zona funcțională a monumentului sau în zona de protecție a acestuia fără ca proiectul să fie avizat de C.N.M.I.

Tema a 10-a:

Construcții: ce trebuie să conțină documentația referitoare la construirea unui lăcaș de cult.

Răspuns:

Documentația cuprinde²⁶:

a. Piese scrise:

- borderou;
- lista cuprinzând semnăturile proiectanților, numele și prenumele, profesia, calitatea și capitolul din proiect pentru care răspund, după cum urmează:
 - o șef de proiect;
 - o proiectanți cu drept de semnătură;
 - o verificatori de proiecte autorizați M.L.P.T.L.;
- tema de proiectare de arhitectură religioasă, semnată de șeful de proiect și de beneficiarul direct;
- memoriul de arhitectură;
- devizul analitic cu evaluarea lucrării și extras de materiale.

²⁶ Conținutul întreg al dosarului este specificat de prevederile *Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții*, cu ultima actualizare *OUG nr. 228/2008*.

b. Piese desenate:

- planul de încadrare în unitatea teritorial-administrativă cu indicarea pe planșă a altor bunuri imobile aparținând cultelor religioase, respectiv asociațiilor sau fundațiilor religioase;
- planul de situații cu încadrarea în spațiul parohial (cultic) corelat cu planul de amenajare: amplasarea construcțiilor rezistente, a construcțiilor propuse, distanțele față de limitele terenului și față de construcțiile existente;
- planul tuturor nivelurilor proiectate;
- secțiune transversală și longitudinală;
- cele patru fațade ale lăcașului de cult;
- plan învelitoare;
- plan fundație.

c. Acte și documente anexate în copie:

- certificatul de urbanism;
- actul de proprietate asupra terenului, însoțit de planșa cadastrală;
- planșa cuprinzând reglementări din planul urbanistic de detaliu (plan urbanistic zonal), dacă este solicitată prin certificatul de urbanism.

Tema a 11-a:

***Construcții:* care este conținutul dosarului de solicitare a ajutorului financiar de la Secretariatul de Stat pentru Culte pentru lucrările de construcție ce sunt în derulare la lăcașurile de cult.**

Răspuns:

Dosarul cuprinde:

- Cererea tip completată semnată și ștampilată de preotul paroh;
- Autorizația de construire valabilă - în copie - pentru lucrările de construire ;
- Avizul Direcției Monumentelor Istorice din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor pentru cazul în care obiectivul este monument istoric - în copie ;
- Avizul Comisiei de Pictură Bisericească (în cazul lucrărilor de pictură bisericească) ;
- Devizul analitic cu restul lucrărilor de executat la data solicitării, semnat de proiectant și preotul paroh ;
- două fotografii cu stadiul lucrărilor la data solicitării (pe verso se menționează hramul bisericii, adresa, data realizării fotografiei, numele în clar și semnătura preotului paroh și ștampila parohiei.

Tema a 12-a:

***Construcții:* Ce înseamnă PUZ, PUG, PUD, CUT, POT.**

Răspuns:

- PUG - Plan Urbanistic General
- PUZ - Plan Urbanistic Zonal
- PUD - Plan Urbanistic de Detaliu

Planurile urbanistice (general, zonal și de detaliu) conțin prevederi privind: înălțimea maximă permisă a construcției, numărul maxim de nivele, poziționarea construcției (distanța

minimă față de vecini, de stradă etc.), valori maxime pentru CUT și POT. Planul zonal trebuie să respecte prevederile din planul general, iar cel de detaliu pe cele din planul zonal.

- CUT - Coeficientul de utilizare a terenului; este raportul dintre suprafața desfășurată a construcției (suma suprafețelor tuturor nivelelor) și suprafața totală a terenului. Este limitat superior de prevederile planului urbanistic.
- POT - Procentul de ocupare a terenului - este raportul dintre suprafața pe care se construiește și suprafața totală a terenului. Este limitat superior de prevederile planului urbanistic.

PATRIMONIU și PICTURĂ BISERICESCĂ

Tema 1:

Pictura bisericească: care sunt normele care trebuie respectate.

Răspuns:

Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, nr. 11.236/1986:

Cu privire la pictura bisericească, preotul paroh trebuie să aibă în vedere respectarea următoarelor norme:

- să nu se aducă modificări picturilor din bisericile monumente istorice sau din bisericile mai noi, cu prilejul restaurării lor;
- să fie păstrate intacte tablourile votive ale ctitorilor, tabloul Chiriarhului locului, precum și cele ale altor ierarhi, atunci când se restaurează pictura, atât în bisericile monumente istorice, cât și în cele obișnuite;
- să se păstreze intact, cu prilejul unei restaurări, programul iconografic pictural referitor la tabloul votiv al ctitorului și ierarhului;
- să nu se înlocuiască tabloul cu chipul ierarhului sub care s-a pictat sau s-a sfințit biserica, cu cel din timpul căruia se face restaurarea;
- să nu se picteze chipul ierarhului în timpul căruia s-a restaurat pictura, alături de cel în timpul căruia s-a zidit și pictat biserica respectivă; numele ierarhului în timpul căruia s-a făcut restaurarea se poate scrie în pisanie;
- să nu se anuleze pisania veche cu prilejul restaurării unor picturi, ci ea să fie repusă în valoare;
- se poate face totuși și o altă pisanie;
- să se menționeze în descrierea iconografică a devizelor de restaurare a picturii cine este trecut în tabloul votiv;

- să se reproducă întreg conținutul pisaniei; Centrele eparhiale vor avea un dosar cu fotografiile ale tablourilor votive și ale pisaniiilor existente în toate bisericile din eparhie;
- să se interzică cu desăvârșire pictarea în biserici a chipului preoților sau al membrilor Consiliului parohial, în locul ctitorilor, aceștia putând fi menționați în pisanie sau în alt loc în pridvor;
- să se interzică cu desăvârșire a se scrie numele donatorilor de icoane sau scene în biserică, numele acestora putând fi trecut în pisanie sau într-un pomelnic permanent al bisericii și în documentul întocmit cu prilejul sfințirii bisericii; Centrele eparhiale vor semnala Comisiei de pictură bisericească toate cazurile de încălcare a erminiei bisericești, cu prilejul restaurării sau picturii din nou, pentru luarea de măsuri;
- să nu se execute lucrări de pictură cu pictori neautorizați, cei vinovați căzând sub incidența prevederilor regulamentare;
- devizele de pictură să fie întocmite cu multă exigență și pe bază de date reale, spre a se evita devizele suplimentare, care nu vor fi admise decât în cazuri cu totul excepționale și în proporție de maximum 20% din valoarea devizului;
- să se respecte întru totul prețurile stabilite de Comisia de Pictură Bisericească și aprobate de Permanența Consiliului Național Bisericesc;
- Centrele eparhiale să urmărească dacă devizele și suplimentările de devize au fost supuse aprobării organelor parohiale și dacă procesele verbale sunt întocmite cu respectarea prevederilor art. 62 din *Statutul B.O.R.*²⁷;
- pictorii care întocmesc devize cu date eronate vor fi sancționați conform prevederilor din *Instrucțiuni*; la adjudecarea lucrărilor prin licitație sau concursuri, cu sau fără premii, la bisericile monumente istorice și la bisericile obișnuite, să se respecte întru totul procedura prevăzută de cap. III, IV și V din *Instrucțiuni*.
- adjudecarea lucrărilor se va face prin licitație potrivit prevederilor legale;
- Comisia de Pictură Bisericească va aproba unui pictor o singură lucrare sau cel mult a doua lucrare, dacă la o biserică lucrează în sezonul cald și la alta în sezonul rece, cu acceptarea scrisă a preoților parohi de la ambele parohii;
- să se întocmească obligatoriu contract între parohia beneficiară și pictorul executant, în care pe lângă obligațiile reciproce și, în special, pe lângă cea de a respecta prevederile din deviz, să fie menționate și persoanele de pe șantier, ucenici sau stagiați, care trebuie să fie obligatoriu în evidența Comisiei de Pictură Bisericească; un exemplar din acest contract va fi înaintat acestei Comisii; pictorul contractant al lucrării va fi prezent permanent pe șantier și va executa personal lucrarea, ucenicii și stagiarii ajutând la lucrările auxiliare (fonduri, chenare, draperii etc.), potrivit priceperii și puterii lor de muncă;
- după pictarea Sfântului Altar, se va face recepție parțială de către delegatul Centrului eparhial și un pictor autorizat care dă recomandări cu privire la continuarea lucrării. La solicitarea Centrului eparhial sau a pictorilor executanți, Comisia de Pictură Bisericească va delega un pictor pentru a analiza situația de pe șantierul respectiv, împreună cu delegatul Eparhiei, dând îndrumările convenite pentru remedierea deficiențelor constatate, îndrumări care sunt obligatorii, încheindu-se un proces verbal care va fi depus la Comisia de Pictură Bisericească cu raport de cele constatate. Cu acest prilej se va verifica pe șantier modul cum se respectă devizul și contractul, componența echipei de pe șantier (dacă sunt cei prezenți în contract), calitatea tehnică și artistică a lucrării și situația legalității plășilor făcute;

²⁷ Textul inițial făcea referire la prevederile art. 40 din *Regulamentul organelor deliberative* (care, de fapt, erau în contradicție cu prevederile art. 64 din *vechiul Statut al B.O.R.*), însă acelea au fost modificate implicit de dispozițiile *noului Statut al B.O.R.*

- recepțiile definitive se vor face de către Centrul eparhial împreună cu un delegat al Comisiei de Pictură Bisericească sau cu un pictor autorizat din zonă, acesta din urmă raportând cele constatate la recepție cu privire la calitatea lucrării;
- în cazul în care se vor constata incorectitudini, pictorul delegat va fi sancționat conform *Instrucțiunilor*, putându-i-se ridica și autorizația; un exemplar din procesul verbal de recepție definitivă va fi înmânat Comisiei de Pictură Bisericească;
- fondul premial prevăzut în deviz, care nu este un drept legal pentru munca prestată, ci o apreciere materială pentru o lucrare de foarte bună calitate, se va acorda numai de Comisia de recepție definitivă și numai la sfârșitul lucrării, cu multă exigență și numai pentru lucrările care îndeplinesc condițiile de mai sus;
- Comisia de Pictură Bisericească va depune mai multă exigență în autorizarea pictorilor și zugravilor bisericești, precum și la promovarea lor în categorii superioare.

Tema a 2-a:

Pictura bisericească: proiectul pentru lucrări și conținutul său.

Răspuns:

Orice lucrare de pictură bisericească se execută pe bază unui proiect întocmit de un pictor bisericesc de categoria I, autorizat de Comisia de Pictură Bisericească a Patriarhiei Române.

Proiectul are următorul conținut:

- a) parte scrisă (memoriul, iconografia, caietul de sarcini, devizul economic, care are caracter orientativ, bibliografie);
- b) parte desenată (plan și secțiuni longitudinale);
- c) o documentație fotografică.

Tema a 3-a:

Pictura bisericească: metodologia de aprobare a proiectului pentru lucrări.

Răspuns:

Proiectul pentru executarea lucrărilor de pictură bisericească, întocmit în cinci exemplare, însoțit de Raportul Protoieriei, memoriul preotului paroh și procesul verbal al Consiliului parohial, va fi înaintat Centrului eparhial pentru avizare. Instituția abilitată să aprobe proiecte pentru lucrări de pictură este Comisia de Pictură Bisericească. Centrul eparhial va comunica parohiei, după caz, aprobarea sau respingerea proiectului.

Tema a 4-a:

Pictura bisericească: adjudecarea lucrărilor de pictură din nou și restaurare.

Răspuns:

După primirea proiectului aprobat de Comisia de Pictură Bisericească, se procedează la angajarea lucrărilor, prin licitație. Cu 15 zile înainte de data ținerii licitației, unitatea bisericească beneficiară a lucrărilor de pictură va adresa invitații scrise, prin scrisori recomandate, cu confirmare de primire, la cinci pictori cu calificativul corespunzător categoriei parohiei, pentru a participa la adjudecarea lucrărilor, comunicându-se informațiile de bază privind specificul

lucrării, la care se adaugă data, ora și locul unde are loc licitația. Devizul economic rămâne confidențial. Licitarea se ține la sediul unităților bisericești, sub președinția preotului paroh și cu participarea membrilor Consiliului parohial. Pictorul care a întocmit proiectul nu poate participa la adjudecarea lucrării respective. Procedura de adjudecare se desfășoară cu cel puțin trei oferte închise, trimise sau prezentate direct la parohie, care se deschid în ședință de comisia constituită pentru licitație. Pictorii participanți la adjudecare menționează în ofertă că își iau obligația de a fi permanent pe șantier, că execută personal lucrarea, iar stagiarii I și II vor fi folosiți numai la lucrări auxiliare. În cazul în care la data stabilită pentru adjudecarea lucrărilor de pictură din nou sau restaurare, la bisericile care nu sunt monumente istorice, nu s-au primit trei oferte, după 15 zile se organizează o nouă licitație, invitându-se alți 5 pictori, tot de categoria respectivei parohii. Dacă nici la a doua licitație nu sunt îndeplinite condițiile regulamentare, parohia, prin Centrul eparhial, poate solicita scăderea de categorie, numai pentru cea imediat următoare, urmând să organizeze o nouă licitație. Scăderea de categorie se face de către Comisia de Pictură Bisericească în funcție de importanța edificiului. Pictorii de categorie inferioară celei a bisericii pot contracta lucrarea respectivă în mod excepțional, cu acordul și solicitarea expresă a Ierarhului locului. Acordul Comisiei de Pictură Bisericească este emis în acest caz pe baza unui proiect, deja avizat de comisie, și după executarea unei probe de lucru, care este analizată de delegatul Comisiei de Pictură Bisericească și de reprezentantul Eparhiei, întocmindu-se un referat către Comisie asupra celor constatate.

Tema a 5-a:

Pictura bisericească: obligațiile preotului paroh la finalizarea lucrărilor.

Răspuns:

La încheierea lucrărilor de pictură bisericească, preotul paroh este obligat să solicite Centrului eparhial recepția definitivă a lucrărilor. La momentul recepției, parohul va prezenta dosarul complet privind executarea lucrărilor de pictură, actele contabile în care sunt evidențiate aceste lucrări, copii xerox după chitanțele de plată a impozitelor aferente și cota de 2 % pentru Comisia de Pictură Bisericească.

Tema a 6-a:

Patrimoniul cultural: condițiile de păstrare, conservare și evidență.

Răspuns:

Patrimoniul cultural trebuie ocrotit și conservat în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare. Mediul în care sunt depozitate sau expuse obiectele trebuie să întrunească condiții de securitate a obiectelor, valori constante ale temperaturii și umidității, lumină filtrată (lumina naturală nu trebuie să cadă asupra obiectelor, ferestrele se acoperă cu draperii). Evidența bunurilor de patrimoniu se realizează prin înscrierea acestora în inventarul general al parohiei și prin întocmirea de fișe tip BOR, pentru fiecare obiect în parte, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare. Fișele BOR (formulare tipizate de evidență a obiectelor de patrimoniu cultural) se pun la dispoziția parohiilor de Centrul eparhial, prin sectorul de resort. Precizările cu privire la modalitatea de completare a fișelor de obiect BOR se vor face de către sectorul de resort al Centrului eparhial.

Tema a 7-a:

Arhiva parohială: condiții de păstrare și gestionare.

Răspuns:

Orice parohie este obligată să dețină o arhivă proprie care să cuprindă acte, comunicări, corespondență, proiecte de lucrări etc., depozitate într-un spațiu adecvat, destinat păstrării arhivei. Mediul de păstrare a documentelor trebuie să întrunească condiții de securitate, precum și valori constante ale temperaturii și umidității.

JURIDIC

Tema 1:

Reprezentarea în justiție: condiții legale, canonice pe care trebuie să le îndeplinească persoanele din clerul bisericesc pentru a compărea în fața instanțelor de judecată.

Răspuns:

În Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române:

Art. 50 - În cadrul întregii slujiri preoțești, învățătoarească, sfințitoare și pastoral-misionară, parohul exercită următoarele atribuții:

e) cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriarhului, reprezintă parohia în justiție, în fața autorităților locale și față de terți, personal sau prin delegați. În aceeași măsură, clericii din parohii, în virtutea jurământului de ascultare (subordonare) față de chiriarh depus la hirotonie, și, respectiv, monahii, în virtutea votului monahal al ascultării, pot să compară în fața instanțelor judecătorești numai cu aprobarea prealabilă scrisă a chiriarhului, inclusiv în cauze de interes personal.

Tema a 2-a:

Patrimoniu: care sunt actele autentice de proprietate pe care trebuie să le posedă parohia, mănăstirea sau schitul.

Răspuns:

- a. Titlurile de proprietate emise de Comisiile județene de fond funciar;
- b. Actele de vânzare-cumpărare;
- c. Actele de donație;
- d. Testamentul;
- e. Hotărâri de Guvern (H.G.);
- f. Hotărâri ale Consiliului local (H.C.L.)

Notă: Actele de vânzare-cumpărare, actele de donație și testamentele se încheie în formă autentică, la un Notar public.

Tema a 3-a:

Patrimoniu: cadrul legal privind înstrăinarea bunurilor imobile bisericesti, respectiv pentru acceptarea donațiilor.

Răspuns:

A. Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor:

Art. 27 – (1) Cultele recunoscute și unitățile lor de cult pot avea și dobândi, în proprietate sau în administrare, bunuri mobile și imobile, asupra cărora pot dispune în conformitate cu statutele proprii.

(2) Bunurile sacre, respectiv cele afectate direct și exclusiv cultului, stabilite conform statutelor proprii în conformitate cu tradiția și practicile fiecărui cult, dobândite cu titlu, sunt insesizabile și imprescriptibile și pot fi înstrăinate doar în condițiile statutare specifice fiecărui cult.

(3) Prevederile alin. (2) nu afectează redobândirea bunurilor sacre confiscate în mod abuziv de către stat în perioada 1940-1989, precum și a celor preluate fără titlu.

Art. 30 – Bunurile bisericesti sau similare din străinătate, proprietate a statului român sau a cultelor din România, pot constitui obiectul unor acorduri bilaterale semnate de statul român, la solicitarea celor interesați.

Art. 31 – (1) Bunurile care fac obiectul aporturilor de orice fel – contribuții, donații, succesiuni – precum și orice alte bunuri intrate în mod legal în patrimoniul unui cult nu pot face obiectul revendicării lor ulterioare.

(2) Persoanele care părăsesc un cult recunoscut nu pot emite pretenții asupra patrimoniului cultului respectiv.

(3) Disputele patrimoniale dintre cultele recunoscute se soluționează pe cale amiabilă, iar, în caz contrar, potrivit dreptului comun.

(4) În cazul retragerii calității de cult recunoscut potrivit prevederilor prezentei legi sau al dizolvării, destinația patrimoniului este cea stabilită prin statutul acestuia.

B. Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române:

Art. 32 - Permanența Consiliului Național Bisericesc, prezidată de Patriarh, exercită atribuțiile Consiliului Național Bisericesc, cu excepția celor prevăzute la art. 30 lit. f, în perioada dintre ședințele sale, precum și următoarele competențe:

k) hotărăște asupra acceptării donațiilor, legatelor, sponsorizărilor și cumpărării de bunuri în favoarea Patriarhiei Române, pentru instituțiile sale centrale.

Art. 98 - Consiliul eparhial exercită în intervalul dintre ședințele Adunării eparhiale atribuțiile acestuia prevăzute la art. 92 lit. a), b), c) și l), precum și următoarele atribuții:

l) în cazul înstrăinării (vânzare, donație etc.) bunurilor imobile ale Centrului eparhial (clădiri sau terenuri), Consiliul eparhial propune spre aprobare Adunării eparhiale soluții statutare. Hotărârile privind înstrăinarea devin valide numai după aprobarea lor de către Sinodul mitropolitan;

Art. 102 - Permanența Consiliului eparhial exercită atribuțiile Consiliului eparhial în intervalul dintre ședințele acestuia, cu excepția celor prevăzute la art. 98 lit. a), b), c), k), n) și q), precum și următoarele atribuții:

m) examinează și aprobă donațiile, sponsorizările și legatele ce se fac în folosul eparhiei, în conformitate cu legislația în vigoare;

Art. 170. - (1) Din punctul de vedere al destinației lui, patrimoniul bisericesc cuprinde bunuri sacre și bunuri comune.

(2) Bunurile sacre, respectiv cele care prin sfințire sau binecuvântare sunt destinate exclusiv și direct cultului, sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile. Proprietatea asupra bunurilor sacre este exclusiv bisericească, iar cedarea folosinței poate fi acordată pe un termen de până la 3 ani, cu posibilitatea de reînnoire.

(3) Sunt bunuri sacre cele care prin sfințire sau binecuvântare sunt destinate cultului divin, precum: lăcașurile de cult (catedrale, biserici, paraclise, capele etc.), odoarele și vesmintele bisericești, cărțile de ritual, cimitirele etc.

(4) Sunt asimilate cu bunurile sacre și beneficiază de același regim juridic și: casa parohială, vatra parohială și mănăstirească, incinta Centrului eparhial, a Centrului patriarhal, reședințele chiriarhale, chiliile mănăstirilor și schiturilor, bunurile prețioase, cu valoare artistică, istorică sau datorită materialului din care sunt confecționate, precum: picturile, sculpturile, țesăturile artistice, miniaturile, cărțile rare, documentele, lucrările din materiale scumpe etc.

(5) Bunurile comune sunt cele destinate întreținerii bisericilor, a slujitorilor ei, operelor culturale, de caritate și asistență socială, precum și pentru îndeplinirea celorlalte scopuri ale Bisericii.

(6) Bunurile comune afectate întreținerii bisericilor și slujitorilor bisericești, operelor culturale, de asistență socială și filantropică, precum și pentru îndeplinirea celorlalte scopuri ale Bisericii sunt: edificiile școlilor bisericești, edificiile administrațiilor bisericești, muzeele religioase, așezămintele și instituțiile culturale, filantropice și economice, terenurile agricole, pădurile, pășunile, viile, livezile, grădinile, drepturile patrimoniale, creanțele, părțile sociale, acțiunile, fondurile, hârtiile de valoare, averea în numerar etc.

(7) Terenurile agricole (arabil, pășune, izlaz, livada etc.) și pădurile unităților de cult ale Bisericii Ortodoxe Române vor fi folosite conform dispozițiilor stabilite de organismele bisericești competente.

(8) Normele generale și obligatorii privitoare la asigurarea bunurilor unităților bisericești din cuprinsul Patriarhiei Române se aprobă de Sfântul Sinod.

(9) Apartenența unui bun la categoria bunurilor sacre, în caz de îndoială, se stabilește de către Sinodul mitropolitan.

(10) Transmiterea cu orice titlu a folosinței sau proprietății asupra bunurilor imobile care aparțin parohiilor, mănăstirilor, protopopiatelor și altor instituții bisericești cu personalitate juridică din cuprinsul eparhiei (vânzare, cumpărare, închiriere, schimbare etc.), precum și grevarea cu sarcini sau afectarea de servituți a acestor bunuri prevăzute la alin. (6) și (7), se aprobă de Consiliul eparhial, iar înstrăinarea bunurilor imobile (clădiri și terenuri) ale Centrului eparhial, de către Sinodul mitropolitan.

Art. 172. - În cazul desființării unei unități de cult sau a unei biserici fundamentale, proprietatea asupra întregului ei patrimoniu se transmite unității de cult superioare ierarhic, care va dispune de acesta cu titlu de proprietar al respectivului patrimoniu bisericesc. Patrimoniul bisericesc fără stăpân revine eparhiei în a cărei jurisdicție teritorială se afla.

Art. 174. - Bunurile care fac obiectul aporturilor de orice fel - contribuții, donații, succesiuni, legate -, precum și orice alte bunuri intrate în patrimoniul unităților componente ale Bisericii Ortodoxe Române, din țară și din afara granițelor țării, nu pot face obiectul revendicării lor ulterioare.

Art. 175. - (1) Biserica Ortodoxă Română și părțile ei componente pot deține în proprietate bunuri în străinătate a căror situație se reglementează potrivit prevederilor statutare și regulamentare proprii și legislației statelor pe teritoriul cărora se afla respectivele proprietăți.

(2) Situația bunurilor bisericești sau similare din străinătate, proprietate a statului român, date în administrare eparhiilor ortodoxe române din afara granițelor țării și unităților lor, se va

reglementa, la cerere, prin acorduri bilaterale între Patriarhia Română, unitatea interesată și statul român.

Art. 176. - (1) Dobândirea, înstrăinarea, grevarea și administrarea patrimoniului bisericesc, controlul și verificarea gestionării se desfășoară în conformitate cu prevederile statutare și regulamentare în vigoare. Forma definitivă a acestor acte este cea aprobată de Consiliul eparhial, respectiv de Sinodul mitropolitan.

(2) În cazul aprobării înstrăinării unor bunuri bisericești, unitățile bisericești ortodoxe au drept de preemțiune.

(3) Actele juridice având ca obiect bunurile din patrimoniul bisericesc, încheiate cu încălcarea prevederilor prezentului statut, sunt lovite de nulitate absolută.

C. Prevederile de mai sus se completează cu dispozițiile ***Regulamentului pentru administrarea averilor bisericești.***

Tema a 4-a:

Cimitire: cadrul legal privind administrarea cimitirelor, proprietate publică și proprietate a unităților de cult (a se vedea în completare tema a 14-a din capitolul Administrativ-bisericesc).

Răspuns:

- a. *Legea nr. 213/1998 privind proprietate publică și regimul juridic al acesteia;*
- b. *Regulamentul pentru organizarea și administrarea cimitirelor parohiale și mănăstirești din cuprinsul eparhiilor B.O.R.;*
- c. *Legea 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor (art. 28);*
- d. *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române (art. 65 lit. e, art. 186-188).*

Tema a 5-a:

Etapele constituirii dosarului necesar intabulării dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile bisericești – terenuri și construcții sau, după caz, a dosarului pentru inițierea de acțiune la instanța de judecată pentru constatarea dreptului de proprietate.

Răspuns:

Intabularea dreptului de proprietate asupra unui imobil (teren sau construcție) se face în baza unui titlu. Prin noțiunea de "titlu" se înțelege: titlu în sensul legilor fondului funciar, testament, act de vânzare cumpărare sau de donație (pentru terenuri), autorizație de construire (pentru construcții) etc. Preotul paroh are obligația de a identifica aceste titluri, pornind de la indicațiile din registrele inventar, monografiile parohiilor, pisania bisericii, etc. și cercetând apoi arhivele proprii, ale Protoieriei, ale Centrului eparhial, ale Primăriei localității sau solicitând asemenea acte instituției Arhivelor Naționale sau filialelor județene ale acesteia.

După ce s-a găsit titlul de proprietate în original sau s-a obținut o copie legalizată de la Arhivele Naționale, se întocmește o documentație cadastrală de specialitate în vederea intabulării. Dacă în urma măsurătorilor din teren, se constată că suprafața găsită la măsurători este mai mică decât cea înscrisă în titlul de proprietate sau în inventarul parohiei, preotul paroh nu va înainta documentația în vederea intabulării, ci va încunoștiința imediat în scris Centrul eparhial de lipsa constatată și va aștepta aprobarea scrisă pentru intabulare sau îndrumări în vederea remedierii situației. Este interzisă cu desăvârșire intabularea unei suprafețe de teren mai mică decât cea din titlul sau inventarul parohiei fără aprobarea prealabilă scrisă a Centrului eparhial.

Când nu s-a putut identifica un titlu de proprietate valabil în vederea intabulării, parohia va formula acțiune judecătorească în constatare, hotărârea pronunțată de instanță urmând să țină loc de titlu de proprietate. În conformitate cu prevederile art. 50 lit. e) din *Statutul pentru Organizarea și Funcționarea B.O.R.* preotul paroh trebuie să primească în prealabil binecuvântarea scrisă a Chiriarhului pentru a promova o asemenea acțiune.

Pentru a primi binecuvântare, parohia trebuie să transmită Centrului eparhial, prin intermediul protoieriei, o cerere din care să rezulte sub forma unei declarații a preotului paroh pe propria răspundere că a epuizat toate căile de a dobândi actul de proprietate originar. La cerere se vor depune copii de pe listele de inventariere 4 și 5 din inventarul "mare" ("în 7 liste"), documentația tehnică cadastrală (partea desenată) cuprinzând conturul trupurilor de proprietate, suprafața lor, vecinii și amprente la sol cu suprafețele lor pentru fiecare construcție în parte, precum și copie de pe acțiunea introductivă la instanță. Acțiunea va avea în vedere toate terenurile și construcțiile pe care parohia le deține fără titlu și se va întemeia atât pe prevederile Codului Civil privind uzucapiunea și accesiunea, prevederile legii speciale, *Legea nr.455/2006*, cât și prevederile din *Statutul pentru organizarea și funcționarea B.O.R.*, statut aprobat prin *H.G. nr. 53/2008*, în mod special Partea a IV-a, capitolele A și B din acesta.

BUNURI IMOBILE BISERICESTI

Tema 1:

Retrocedări: legile care reglementează retrocedarea bunurilor imobile care au aparținut cultelor religioase din România, altele decât lăcașurile de cult.

Răspuns:

- a. *Ordonanța de Urgență a Guvernului (O.U.G.) nr. 94/2000;*
- b. *Legea nr. 501/2002 pentru aprobarea O.U.G. nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România și O.U.G. 209/2005 de completare a O.U.G. nr. 94/2000;*
- c. *Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente (care modifică și completează toate legile funciare anterioare).*

Tema a 2-a:

Retrocedări: instituțiile cărora trebuie să se adreseze o parohie, mănăstire sau schit pentru recuperarea patrimoniului funciar și a clădirilor deținute în proprietate până în anul 1945.

Răspuns:

- a. Comisiile locale, orașenești sau municipale de aplicare a legilor de fond funciar;
- b. Comisiile județene de fond funciar;
- c. Comisia specială de retrocedare a unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România – București;

Tema a 3-a:

Contracte: Care sunt contractele pe care unitățile de cult le pot încheia cu privire la bunurile imobile intravilane proprietatea acestora și care este procedura ce trebuie urmată în vederea încheierii acestor contracte.

Răspuns:

Unitățile de cult pot încheia, cu persoanele fizice sau juridice, cu privire la bunurile imobile intravilane proprietatea lor, contracte de închiriere și de comodat.

Procedura ce trebuie urmată pentru încheierea acestora constă în: primirea cererii din partea solicitantului, discutarea și aprobarea acesteia într-o ședință a consiliului parohial, înaintarea întregii documentații (care va cuprinde fotocopie de pe cererea solicitantului, fotocopie după procesul verbal al consiliului parohial, schița imobilului și compunerea acestuia, precum și precizarea numărului persoanelor care vor ocupa imobilul) către protoierie, care o va comunica centrului eparhial în vederea aprobării acesteia.

Tema a 4-a:

Procedura ce trebuie urmată când unei unități de cult i se eliberează un act de proprietate asupra unui bun imobil (titlul de proprietate sau hotărâre judecătorească).

Răspuns:

Procedura care trebuie urmată de către unitățile de cult când li s-a emis un titlu de proprietate sau hotărâre judecătorească privind un bun imobil al acestora constă în efectuarea măsurătorilor cadastrale și intabularea în cartea funciară, la oficiu de cadastru și publicitate imobiliară (OCPI) aflat pe raza teritorială unde se găsește imobilul.

Tema a 5-a:

Procedura ce trebuie urmată când unei persoane fizice sau juridice îi expiră contractul de închiriere asupra unui bun imobil proprietatea unei unități de cult.

Răspuns:

Când unei persoane fizice sau juridice îi expiră contractul de închiriere asupra unui bun imobil proprietatea unei unități de cult, în cazul în care părțile nu au convenit prelungirea lui, unitatea de cult, după discutarea acestei situații într-o ședință a consiliului parohial, va efectua o notificare către chiriași, cu 30 de zile mai înainte de expirarea contractului, în care va preciza data expirării contractului, intenția de a nu mai prelungi contractul și obligația de eliberare a spațiului locativ la împlinirea termenului.

Tema a 6-a:

Înstrăinarea bunurilor imobile - care nu fac parte din categoria bunurilor sacre - ce aparțin unităților de cult; prevederile Statutului B.O.R. (art. 170).

Răspuns:

În cazul imobilelor care aparțin parohiilor, acestea pot fi înstrăinate numai cu aprobarea adunării parohiale și centrului eparhial; în cazul imobilelor care aparțin mănăstirilor și schiturilor, numai cu aprobarea consiliului duhovnicesc și a centrului eparhial.

În cazul imobilelor ce aparțin eparhiei, înstrăinarea lor poate fi făcută numai cu aprobarea Sinodului mitropolitan.

Tema a 7-a:

Înstrăinarea bunurilor imobile dobândite de monahi, sub orice formă, pe timpul viețuirii lor în mănăstire sau schit; prevederile Statutului B.O.R. (art. 193).

Răspuns:

Bunurile imobile dobândite de un monah, sub orice formă, pe timpul viețuirii în mănăstire sau schit aparțin unității de cult unde acesta este viețuitor.

Tema a 8-a:

Ce trebuie stabilit cu prioritate înainte ca o persoană fizică - cleric ori laic - sau juridică să înceapă demersurile pentru construirea unei biserici.

Răspuns:

Înainte ca orice persoană fizică - cleric ori laic - sau juridică să înceapă demersurile pentru construirea unei biserici, trebuie să se stabilească situația juridică a terenului unde urmează a fi construită biserica.

EXARHATUL MĂNĂSTIRILOR

Tema 1:

Așezăminte monahale: de câte feluri sunt, definiție/semnificație, exemplificări.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 1 - În cadrul Bisericii Ortodoxe Române ființează ca așezăminte monahale: mănăstirea, schitul și metocul.

Art. 2 - Mănăstirea este un așezământ de rugăciune în care viețuiește o obște de călugări sau călugărițe care au făgăduit înaintea lui Dumnezeu, în cadrul slujbei solemne de intrare în monahism, să-și petreacă viața în înfrânare, în sărăcie de bunăvoie și ascultare.

Art. 3 - Mănăstirile sunt de două feluri: eparhiale, care țin de chiriarhul locului, și stavropighii, care se află permanent și direct sub jurisdicție patriarhală.

Art. 4 - Mănăstirea, cu excepția stavropighiei, este încadrată în organizarea eparhiei în cuprinsul căreia se găsește.

Art. 5 - Mănăstirea este persoană juridică de drept public (art. 86 din Statut²⁸).

Art. 6 - Schitul este un așezământ monahal în care viețuiește, după aceeași rânduială ca și în mănăstire, o obște mai mică de călugări sau călugărițe, cu personalitate juridică, aflându-se sub administrarea unei mănăstiri sau direct a Centrului Eparhial.

Art. 7 - Metocul este un așezământ monahal, alcătuit din case (chilii), locaș de cult, terenuri și alte bunuri, sau numai din case și curtea împrejmuitoare, în care se orânduiesc de către Centrul Eparhial sau, cu aprobarea Chiriarhului, și de către unele mănăstiri, câțiva viețuitori (viețuitoare), având îndatorirea chivernisirii bunurilor încredințate.

²⁸ Actualmente art. 41 alin. 1.

Art. 8 - Schitul si metocul depind, de regulă, de mănăstirea rânduită de Chiriarh sau direct de Centrul Eparhial.

Tema a 2-a:

Viața monahală: ce devine monahul prin depunerea voturilor monahale, gradele monahale.

Răspuns:

A. Prin voturile monahale, călugărul s-a făcut pe sine, pentru întreaga-i viață, **DAR LUI DUMNEZEU / MIREASĂ LUI HRISTOS**

B. Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 27 - Gradele monahale sunt: monah, ierodiacon, arhidiacon, ieromonah, singhel, protosinghel și arhimandrit.

La maici se disting: starețe fără cruce și starețe cu cruce (stavrofore).

Gradele monahale se dau de Chiriarh la recomandarea starețului (stareței) pe baza unei recomandări a Consiliului Duhovnesc al mănăstirii respective, numai celor cu pregătire și merite deosebite. Gradul de arhimandrit se va conferi de Chiriarhul locului, cu aprobarea Sfântului Sinod (art. 82 din Statut²⁹).

Tema a 3-a:

Viața monahală: conducătorul suprem al oricărui așezământ monahal, persoane prin care se exercită ocârmuirea.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 30 - Conducătorul suprem al oricărui așezământ monahal este Chiriarhul.

Art. 31 - Persoanele prin care se exercită ocârmuirea chiriarhală la fața locului sunt următoarele: starețul, egumenul și conducătorul metocului.

Tema a 4-a:

Viața monahală: îndeletnicirea de căpătâi a monahului și mai cu seamă a ieromonahului, cum trebuie să o îndeplinească.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 67 - Toți viețuitorii mănăstirii (începători, frați, rasofori și monahi), în frunte cu starețul, sunt îndatorați să ia parte, cu toată evlavia, la slujbele religioase rânduite după Tipicul mănăstiresc, numai în bisericile mănăstirii, în afară de cei bolnavi ori aflați în călătorie, la bucătărie sau îngrijirea animalelor.

²⁹ Actualmente art. 81 alin. 3.

Art. 68 - In chilie, fiecare este dator să-și îndeplinească pravila personală. În această privință, împreună cu rugăciunea personală cea din toată vremea și cu pravila de chilie, el este dator să ia parte cu tot sufletul său, în primul rând, la cele șapte Laude ale rugăciunii și cântării de obște.

"Nimic mai înălțător, spune Sfântul Vasile, cât să imiți pe pământ corurile îngerilor din ceruri și să cânti împreună cu ei imn Atotfăcătorului".

Art. 69 - Precum a spus Psalmistul: *"De șapte ori pe zi Te-am lăudat, Doamne"* (Psalmul 118, 164), cele șapte Laude din zi sunt datori și călugării a le aduce înaintea lui Dumnezeu, prin rugăciunile și cântările lor de obște, de la care nu pot lipsi decât din cauză de boală sau din alte motive binecuvântate;

1) La ceasul al IX-lea, adică ceasul în care Domnul și-a dat duhul pe Cruce, în graiul profetic al Psalmilor să preamărim pe Stăpânul, pentru zidirea cea din nou a lumii și marea binefacere a Jertfei Sale.

2) La ceasul Vecerniei, ca, odată cu apusul soarelui, "să mulțumească lui Dumnezeu, prin ridicarea mâinilor, pentru toate câte au primit de la El în curgerea zilei care se sfârșește", după cum zice dumnezeiescul nostru Părinte Vasile.

3) La Pavecerniță, ca să rugăm pe Dumnezeu de toate câte am greșit, și odihnă cu inimă trează să ne dăruiască împotriva tuturor ispitelor și uneltirilor diavolului.

4) La Miezonoptică, vegherea noastră aducând-o jertfă curată întru întâmpinarea Mirelui, care și în miez de noapte va veni să facă judecată lumii acesteia.

5) La Utrenie și Ceasul I, adică la rugăciunea pentru întâmpinarea dimineții, ca, pomenind "mânecarea adâncă" a ceasului învierii, înainte de orice lucru, cele "dintâi mișcări ale sufletului și ale minții să le închinăm lui Dumnezeu", ca o naștere din nou de fiecare zi și ca o înviere. Se încheie serviciul de seară.

6) La Ceasul al III-lea, "ca să primim și noi de la Duhul Sfânt îndrumare și povățuire spre cele de folos", luând arătarea cea în limbi ca de foc a Duhului, Care a venit peste Apostoli întru al treilea ceas din zi. Se începe serviciul de dimineață;

7) La Ceasul al VI-lea, pentru ca, după pilda Sfinților, să ne apărăm cu psalmul al nouăzecilea de primejdie, "de demonul cel de amiază-zi", și să ne hrănim sufletul cu hrana dragostei, cugetând la covârșitoarea bunătate a Domnului față de noi, în ceasul acesta al Răstignirii Sale;

8) Se cade a ști că așa cum este o Sfântă a Sfințelor, o cântare a cântărilor, așa cum este în iconomia darului și o laudă a laudelor, această cunună a tuturor laudelor Bisericii este Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie.

La tainica ei lucrare de prefacere a firii și de îndumnezeire, călugării sunt cu deosebire datori să ia parte toți la cântarea în comun, jertfind pe omul cel vechi și poftele lui odată cu înjunghierea cea fără de sânge a Mielului și întărind pe omul cel nou cu dumnezeiasca merinda, despre care însuși Domnul a zis: "Dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi" (Ioan 6, 53). Când nu se săvârșește Sfânta Liturghie, se citesc Obednița și celelalte, după rânduiala Tipicului zilnic.

Art. 70 - Scopul acestei întregi rânduiei de laudă este să țină aprins în mănăstire un duh de evlavie din ce în ce mai fierbinte și să atragă pe monahi spre o unire cu Dumnezeu din ce în ce mai strânsă și roditoare în fapte de dragoste.

Pentru atingerea acestui scop se cere:

a) Atât psalmodierea, cântarea, cât și rostirea rugăciunilor să se facă cu înțelegere.

"Ceea ce este simțul gustului în cunoașterea mâncărilor, același lucru este priceperea când este vorba de cuvintele Sfintei Scripturi", zice Sfântul Vasile. De aceea, de are cineva

sufletul tot așa de simțitor la puterea fiecărui cuvânt, precum are gustul simțurilor la felul mâncărilor, atunci împlinește cuvântul care zice: "cântați cu înțelegere" (Pravila Mică 279).

b) Să împlinească rânduiala de rugăciune până la sfârșit cu toată îngăduința și răbdarea, fără a întinde cântarea, ca să nu fie obositoare, și fără a o grăbi, ca să nu se stingă focul rugăciunii.

c) Să se păstreze, pe cât se poate, tăcerea și luare a-aminte neîmpărtășită, în tot timpul rugăciunilor.

Unor frați care nu-și puteau stăpâni mintea și întrebau: "Cum să avem mintea neîmprăștiată la rugăciune?", Sfântul Vasile le răspundea: "Numai dacă vă veți încredința că Dumnezeu stă cu adevărat înaintea voastră".

"Iar dacă stați la rugăciune cu minte împrăștiată, deși ați putea să stați cu toată luarea-aminte, atunci să nu cutezați a sta înaintea lui Dumnezeu, ca să nu se schimbe rugăciunea voastră în păcat. Iar dacă, fiind copleșiți de păcate, nu veți putea să vă rugați cu minte neîmprăștiată, atunci îndemnați-vă pe voi înșivă pe cât vă vor ajunge puterile, rămânând locului, și stați înaintea lui Dumnezeu, îndreptându-vă către Dânsul și strângând-o înăuntrul vostru și Dumnezeu vă va ierta, fiindcă nu din lenevie, ci din slăbiciune n-ați avut puteri să stați înaintea Lui, așa precum se cade".

d) Să însoțim citirile într-un duh de rugăciune, în taină, căutând, pe cât se poate, cu neconțință îndemnare a inimii și ascuțită trezire a minții, să intrăm în duhul de rugăciune al Bisericii, adică în lucrarea duhovnicească a slujbelor ei cât și în marile lor simțăminte vii și adânci: de adorație și de smerenie, de mulțumire și de cerere, de dor după Dumnezeu și de frică, de căință și de ispășire, de supunere și de încredere, de luptă și de jertfa, de dăruire și de dragoste, în așa fel încât să putem face din rugăciunea Bisericii propria noastră rugăciune.

e) Cu dragostea pentru ajutorul, mântuirea și îmbunătățirea vieții sale proprii, monahul să împreuneze, pe cât îl vor ajuta puterile, totdeauna, după pilda Sfinților, îndemnul și dragostea de rugăciune spre folosul și mântuirea tuturor oamenilor.

Trebuie să se știe că monahul stă tot timpul mai aproape de Dumnezeu ca să poată împlini datoria rugăciunii și pentru oamenii care nu au atâta timp ca el către aceasta, precum pentru cei ce nu știu, nu vor sau nu pot să se roage și mai ales pentru cei care nu s-au rugat niciodată. Așa cum chemarea lui e să fie un om de rugăciune, și apostolatul lui, în primul rând, e un apostolat al rugăciunii. Monahul este ca o candelă de rugăciune veșnic aprinsă, în mijlocul poporului, iar rugăciunea e cea dintâi faptă bună pe care el e dator să o împlinească din dragoste pentru oamenii din lume.

Art. 71 - Odată cu venirea statornică la adunările cântării și rugăciunii de obște, monahul e dator să fie cu cea mai mare grijă față de tot ce poate să dea o așezare temeinică vieții lui duhovnicești.

Cu deosebire, trei lucruri hotărăsc călugărilor vechile rânduiele în aceasta privință:

a) Datoria de a se curăți de patimi prin lupta de fiecare clipă cu sine însuși, pentru omorârea omului vechi cu păcatele, gândurile și poftele lui și pentru biruința omului nou, zidit după chipul lui Hristos, spre curățire de patimi, spre câștigarea Duhului Sfânt și spre toată roadă cea de bucurie a dragostei de oameni;

b) Datoria de a-și hrăni sufletul în fiecare zi, învățând cuvântul lui Dumnezeu din Scripturi și aducându-și cât mai des gândul în tainele și marile adevăruri ale credinței, între care mai ales moartea, judecata și taina vieții în harul lui Hristos, acestea fiind temeuri de hotărâri puternice și imbold pentru simțul răspunderii în viața călugărească.

Cu același scop de hrană a sufletului și de îndemn la viața sfântă, pe lângă împărtășirea cât mai deasă cu dumnezeiască hrană a tainelor lui Hristos, se va ține în fiecare mănăstire cuvânt

duhovnicesc, cel puțin în fiecare duminică, la toată obștea, și se va rânduie cuvânt de folos totdeauna, atât la trapeză cât și la biserică;

c) În sfârșit, datoria de a-și controla și de a-și primeni viața lui de evlavie după înțelepciunea din scrierile Sfinților Părinți sau luând povață din cuvântul viu al bărbaților încercați, dar mai cu seamă trezindu-se neîncetat cu chemarea lui Iisus și mărturisindu-se cât mai des la duhovnicul său, ca nu cumva neispitindu-și în nici un fel cugetul și încrezându-se peste măsură în socotința lui, să cadă treapta evlaviei, să se împietrească și să se usuce în netrebnicie ca smochinul cel blestemat.

În privința Spovedaniei trebuie să se știe că mănăstirile urmează această rânduială: părinții care au hirotonie și slujesc la Sfântul Altar, cât și cei care au luat parte activă la toate serviciile religioase din toată săptămâna, fără nici o lipsă și fără să refuze vreo ascultare, și doresc să se împărtășească duminică, sunt datori să se spovedească o dată în fiecare săptămână; ceilalți părinți și frați din obștea mănăstirii trebuie să se spovedească cel puțin o dată pe lună și să se împărtășească, dacă sunt vrednici, iar cine nesocotește pravila mărturisirii păcatelor măcar o dată pe lună, orânduiala sfintelor slujbe și ascultările este canonisită.

Art. 73 - Călugării sunt datori, după porunca Sfinților Părinți, să-și înnoiască în fiecare zi dragostea și râvna lor spre mântuire, citind cu luare-aminte din dumnezeieștile Scripturi, din Pateric și din alte cărți de zidire sufletească.

Art. 74 - Adunările pe la chilii, vorba deșartă și toate felurile de purtări nefolositoare sau vătămătoare de suflet sunt cu totul oprite. Petrecerea cea mai plăcută a călugărului trebuie să fie rugăciunea, slujba dumnezeiască și ascultarea. Cine nu-și află mulțumirea sufletească întru acestea și caută desfătări lumești, acela nu este monah.

Tema a 5-a:

Viața monahală: alte îndeletniciri ale monahului, în afara rugăciunii.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 78 - Potrivit cu porunca Sfinților Părinți, care statorește că „în nici o vreme nu se cuvine călugărilor să stea fără de lucru”, precum și după toată tradiția de organizare a nevoiței mănăstirești, „călugării sunt datori să lucreze în tot timpul atât în cuprinsul vieții de obște cât și în viața lor de chilie”.

În munca de obște se cuprind toate ascultările care răspund la trebuințele și îndatoririle de obște ale mănăstirii, precum: povățuirea sufletelor, administrația mănăstirii, învățământul, primirea străinilor, îngrijirea bolnavilor, munca în atelierele mănăstirii (tâmplăria, croitoria, țesătoria, covoare, ceramica, cizmăria, sculptura, pictura, cusăturile naționale, broderia, tipografia, grădinăritul, pomicultura, stupăritul, cultura plantelor medicinale, curățenia, pregătirea hranei, etc.).

De munca de chilie se leagă: curățenia, scrierea și studiul.

Starețul și duhovnicii sunt datori să privegheze ca fiecare monah, în timpul lăsat liber de slujba dumnezeiască și de ascultarea de obște, să nu-și irosească vremea zadarnic, ci să se îndeletnicească cu lucrul, făcându-și din toate acestea o adevărată pavăză duhovnicească, după cuvântul fericitului Ieronim care zice „diavolul să te afle pururea lucrând”.

Art. 79 - Când, după porunca starețului, se va face chemarea pentru vreo lucrare de obște, toți monahii, afară de bolnavi și de cei ce vor fi rânduiți la alte ascultări, sunt datori a merge la

locul și la lucrul arătat și a petrece acolo timpul hotărât de stareț. Cine ar voi, fără cuvânt de îndreptățire, a se sustrage de la asemenea ascultare, va cădea sub canonisire.

Art. 80 - În mănăstire să se mențină - și acolo unde nu se află, să se înființeze - ateliere pentru fabricarea diferitelor obiecte necesare vieții mănăstirești, precum: țesătorii pentru fabricarea stofelor, croitorie pentru hainele trebuitoare monahilor, ateliere pentru fabricarea potcapurilor, culioanelor și încălțăminte, stupărie, ateliere pentru lemnărie și fierărie etc.

La toate aceste ascultări, starețul va rândui câte un îndrumător dintre monahii cunoscători ai meșteșugului precum și personalul trebuitor pentru fiecare îndeletnicire.

Art. 81 - Consiliul Economic va rândui ca venitul din asemenea îndeletniciri să se întrebuințeze pentru îmbunătățirea vieții de obște, pentru dezvoltarea diferitelor meșteșuguri din mănăstire, precum și pentru fapte de milostenie. El va ține contabilitatea în ordine, în funcție de toate aceste venituri și va da seama în fața obștei la încheierea fiecărui an.

Art. 82 - Starețul și duhovnicii mănăstirii vor avea grijă ca atât munca de obște, cât și cea de chilie să slujească la desăvârșirea duhovnicească a monahilor, organizând munca în așa fel, încât lucrul să poată fi împreunat cu rugăciunea. Trebuie să se știe că toată osteneala cea din afară, nepătrunsă de rugăciune, ajunge o adevărată primejdie și chiar o cădere de la mântuire. Se va veghea, dar, ca munca să nu ajungă cu nici un chip o piedică în calea lucrării de căpetenie, care este sfințirea călugărului.

Toată munca trebuie sfințită prin duhul rugăciunii, după cuvântul Sfântului Teodor Studitul: "Sfințiți-vă mâinile voastre cu slujba ce vi s-a dat, ca să aduceți lui Dumnezeu jertfa binemeritată. Căci cu adevărat jertfa este". Un călugăr nu împlinește, așadar, cu adevărat munca cerută lui de votul ascultării, decât atunci când o împlinește ca pentru Dumnezeu. Orice alte motive omenești sunt străine și în afară de adevărata ascultare. De aici și numirea de "sfânta ascultare" dată muncii în vorbirea călugărilor.

Nu trebuie să se creadă că din această alcătuire duhovnicească a muncii în mănăstire se folosește numai călugărul; dimpotrivă, din ea câștigă și munca însăși. Ne încredințăm despre aceasta și Sfântul Vasile cel Mare când zice: „Gândul că avem pe Dumnezeu privind la munca noastră trebuie să ne insufle o neobosită înflăcărare și o nespus de mare grijă ca să lucrăm bine în tot ceea ce facem“.

Art. 83 - În ceea ce privește îmbinarea muncii cu rugăciunea, tradiția monahismului răsăritean ne descoperă următoarele rânduieli:

a) Așezământul unei pravile de rugăciune în comun, înainte de începerea lucrului zilnic, așa cum ne îndeamnă și Sf. Vasile: "Să ne trezim în revărsatul zorilor la rugăciune, ca să cântăm imnuri Ziditorului, plecând apoi când soarele strălucește, la locul nostru, mereu în prezența rugăciunii".

b) Meșteșugul duhovnicesc de a ține treaz duhul de rugăciune în tot timpul muncii, fie prin citiri sfinte, în timpul lucrului - făcute de preoți duhovnici -, fie cugetând la cuprinsul părților din Sfânta Scriptură învățate pe de rost, cum făceau Părinții din Egipt, fie executând în comun diferite cântări, imnuri, tropare etc., fie înnoind mereu înăuntrul nostru gândul că osteneala o facem pentru Dumnezeu - cum statornicește Sfântul Vasile - fie, în sfârșit, având tot timpul în minte, în gură și în inimă rugăciunea "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul".

Tema a 6-a:

Viața monahală: viața de obște, obligații la deplasarea în afara mănăstirii.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 84 - Ceea ce este însă chipul vieții îngerești pe pământ, ceea ce este socotit de Sfinții Părinți drept darul cel mai ales al Fiului lui Dumnezeu și al Prea Curatei Sale Maici, ceea ce ne-a învățat însăși pilda viețuirii Domnului cu Apostolii și ceea ce dă un temelie de bună rodnicie, atât rugăciunii cât și muncii în mănăstire, este viața de obște (chinovie). Iată de ce, mai presus de toate, călugării sunt datori a păzi în așezămintele lor o desăvârșită viață de obște, adică: unirea în duh și legătura dragostei dintre frați pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, fiindcă, după cum spunea Sfanțul Vasile, acesta este lucrul cel mai de seamă din toată iconomia întrupării Mântuitorului, ca să facă pace între oameni, să-i învețe a se iubi unul pe altul.

Art.85 - Monahii trăitori în mănăstire sunt datori să-și arate dragostea lor față de obște "nu numai cu cuvântul - cum spune Apostolul dragostei - ci și cu fapta și cu adevărul", arătând adică o iubire frățească, sinceră și egală față de toți, îndreptându-se frățește unul pe altul, pentru desăvârșirea întregii obști, îngrijindu-se să nu aducă sminteală între frații împreună-viețuitori, precum și ferindu-se de neînțelegeri, înfruntări și jigniri, necăutând cinstea, întâietatea și stăpânirea, ci întrebuițând tot cuvântul de folos spre zidire; în scurt, păstrând, fără abatere, smerenia, frăția duhovnicească și râvna cea bună, care îndepărtează de la patimi și ridică la Dumnezeu.

"Pe această râvnă, mai ales, cu cea mai mare dragoste curată unul altuia, frică având de Dumnezeu, pe starețul lor iubindu-l nefățarnic și curat și nimic socotind a fi mai scump decât Hristos, Care pe noi toți ne va aduce la viața de veci".

Art. 86 - Pe temelie sfintelor canoane, care ne învață: "Monahii nu trebuie să aibă nimic al lor propriu, ci toate ale lor se închină mănăstirii de care țin", călugării sunt datori să aibă toate lucrurile și masa de obște, iar acolo unde o astfel de rânduială lipsește, conducătorii mănăstirilor trebuie să o introducă, întrucât fără ea călugării nu-și pot trăi votul neagoniselii.

Art. 87 - În monahism, viața de obște obligă pe călugări să socotească drept bun al obștei (chinoviei) din care fac parte fructul muncii lor și să primească în schimb - și la sănătate și la boală - locuință, hrană, îmbrăcăminte și tot ce este de trebuință vieții lor de călugări. Din pricina aceasta, lenea și pierderea de timp din partea călugărilor, ca unele care aduc pagubă chinoviei, sunt păcate contra vieții de obște.

Art. 98 - Monahii sau monahiile ieșind din mănăstire cu încuviințarea lor, după cum s-a arătat mai sus, sunt datori să se poarte cu toată bunăvoința cerută de disciplina monahală, atât în vorbire, la servirea mesei, cât și la folosirea timpului și în îmbrăcăminte. Ei sunt datori:

a) Să se prezinte cu biletele de voie spre vizare la autoritățile bisericești locale, arătând scopul venirii lor, precum și locul unde găzduiesc;

b) Să nu găzduiască decât în case de creștini evlavioși, ferindu-se de a poposi în cârciumi sau pe la gazde care ar da loc la sminteală;

c) Cerșetoria este interzisă cu desăvârșire clericilor monahi, monahiilor (monahilor), fraților sau surorilor din mănăstire sub orice formă. Celor care s-ar afla cerșind prin orașe și sate, să li se facă cunoscut să se întoarcă în cel mai scurt timp la metania lor, iar de nu se vor supune, atunci să fie deferiți judecării Consistoriului monahal;

d) Eventualele colecte pentru nevoile unor mănăstiri se pot face numai cu aprobarea Chiriarhilor eparhiilor respective și acordul preoților din parohii. Aceștia vor anunța în biserică rezultatul colectei, care va fi trecut într-un proces verbal semnat de preotul paroh, episcopul-casier

și delegatul mănăstirii respective, urmând ca așezământul monahal care a fost ajutat să adreseze, în scris, mulțumiri credincioșilor, prin preotul paroh.

e) Nimeni nu are voie să poarte costumul monahal, dacă nu este îndreptățit la aceasta. Cei excluși din monahism, care refuză a dezbrăca haina monahală, și cei care poartă ilegal acest costum, vor fi identificați de către organele bisericești și semnați autorităților statului, cu cererea de a li se aplica dispozițiile legilor penale în vigoare.

Art. 99 - Ori de câte ori un monah sau frate se întoarce dintr-o călătorie, din învoire sau dintr-o ascultare în care a fost trimis afară din cuprinsul mănăstirii, e dator să se mărturisească la duhovnic.

Tema a 7-a:

Viața monahală: primirea oaspeților.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 104 - In caz că nu ar fi încăperi în arhondaric, oaspeților nu le este îngăduit a-și alege singuri altă gazdă în mănăstire, decât aceea ce li se va hotăra de stareț sau stareță. De asemenea, nici călugărilor, nici călugărițelor nu le este îngăduit, în nici un chip, să închirieze chilia oaspeților, oricine ar fi aceștia, decât cu aprobarea Chiriarhului, la propunerea starețului.

Tema a 8-a:

Viața monahală: primirea străinilor în chilie.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 106 - Intrarea femeilor în chiliile călugărilor și ale fraților de mănăstire este cu desăvârșire oprită. Nu este îngăduit nici unui duhovnic, ieromonah sau frate a primi în chilia rudenii, frați sau surori, fără blagoslovenia starețului. Închinătorii care vor avea de vorbit cu viețuitorii din mănăstire, se vor întâlni cu aceștia numai la arhondaric sau la vorbitorul mănăstirii.

Tema a 9-a:

Viața monahală: cine poate acorda învoiri.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 123 și 145 învoirile până la 8 zile se acordă de stareț sau de egumen, iar învoirile mai mari de 8 zile se aprobă de Chiriarh.

Tema a 10-a:

Viața monahală: locuința personală, părăsirea mănăstirii.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 144: Nici unui viețuitor de mănăstire nu-i este îngăduit să-și construiască locuință personală în incinta mănăstirii ori în afara acesteia. Nu este îngăduit nici unui frate (soră) sau monah (monahie) să iasă din mănăstire fără bilet de voie tipărit model, eliberat de stareț sau stareță, prevăzut cu ștampila mănăstirii, în care să se arate: motivul învoirii sau misiunii date, locul unde merge în timpul cât este învoit. Cine va călca aceste dispoziții va fi socotit vagabond și pedepsit prevederilor canoanelor și Regulamentului de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată, semnalându-se cazul și autorităților statului cu cererea de a se aplica dispozițiile legale în vigoare.

Tema a 11-a:

Viața monahală: mijloace de îndreptare pentru mici abateri.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 124 - Pentru micile abateri de la regulile monahicești și de la rânduielile Tipicului, starețul sau stareța, în datoria și dorința de a îndrepta pe cel abătut, întrebuințează următoarele mijloace:

1. La întâia și a doua abatere, sfătuiri duhovnicești și dojană în particular, dacă abaterea nu a fost urmată de scandal public;
2. În caz de repetare, dojană publică în trapeza mănăstirii (art. 245 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată);
3. Dacă nu a urmat îndreptarea dorită, cazul se supune de stareț sau stareță Consiliului Duhovnesc care poate aplica următoarele canonisiri:
 - a. Punerea la metanii în biserică, în timpul serviciului divin;
 - b. Oprirea porției de mâncare, afară de pâine și apă, pe una sau mai multe zile;
 - c. Oprirea subvenției de bani pentru îmbrăcăminte și lăsarea ei în economia casei;
 - d. Rânduirea la ascultări inferioare până la o lună;
 - e. Trimiterea pentru un timp la unul din schiturile sau metoacele din subordine (acolo unde există), dacă sunt asemenea schituri, până la o lună;
 - f. Luarea culionului pentru rasofori și călugări, purtând numai fesul, sau scufiei pentru călugărițe pentru un timp limitat-până la o lună³⁰.

Tema a 12-a:

Judecarea monahilor: instanțe și competența lor, abateri și felul lor.

Răspuns:

³⁰ A se vedea și **art. 237** al Regulamentului de procedură al Instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române.

A. A se consulta *Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor*: art. 121-132;

B. A se consulta *Regulamentul de procedură al Instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române*: art. 237-240.

Tema a 13-a:

Infirmeria mănăstirii: condiții de igienă.

Răspuns:

Regulamentului de procedură al Instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române:

Art. 135 - O casă curată, bine aerisită, încălzită și luminată, paturi curate, rufe des schimbate, hrană sănătoasă și bine preparată, vase curate și bine întreținute, medicamente aduse și date la timp de medicul lor, sunt necesități de prim ordin la infirmeria sau botnița din mănăstire.

Tema a 14-a:

Biblioteca mănăstirii: gestiune și împrumut.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 110 - Unul din monahii cu pregătire corespunzătoare va fi rânduit de stareț cu ascultarea de bibliotecar, căruia se vor încredința după inventar, biblioteca și toate cele aparținătoare ei și muzeul, de a căror gestiune va răspunde personal.

Art. 111 - Bibliotecarul va avea o condică legalizată de conducerea mănăstirii, în care va subscrie persoana ce a primit de la bibliotecă vreo carte, și va îngriji ca toate cărțile, eliberate de la bibliotecă, să fie înapoiate la timp de primitori în starea în care au fost primite.

Tema a 15-a:

Controlul mănăstirilor: cine îl poate efectua.

Răspuns:

Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor:

Art. 119 - Pentru controlul mănăstirilor, fiecare Eparhie va avea un exarh, numit de Chiriarh dintre arhimandriți, având atribuțiuni generale de inspecție și control a mănăstirilor și de referent pentru problemele mănăstirești (art. 109, lit. b din statut). În caz de nevoie, Chiriarhul poate delega pe protopopul locului, inspectorul sau unul dintre consilierii eparhiali, vicarul administrativ ori arhiereul vicar sau episcopul vicar, să facă anchete în mănăstiri, schituri sau metocuri.

AGRICOL, VITICOL și SILVIC

Tema 1:

Retrocedări: legile care reglementează retrocedarea terenurilor agricole și silvice.

Răspuns:

- a. *Legea fondului funciar nr. 18/1991;*
- b. *Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991, Legea 47/2007 pentru completarea art. 5 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, Legea 340/2007 pentru modificarea alin 6 al art. 92 din Legea fondului funciar nr. 18/1991;*
- c. *Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și Legii nr. 169/1997;*
- d. *Legea nr. 400/2002 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 102/2001 privind modificarea și completarea Legii nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997 precum și modificarea și completarea Legii nr. 18/1991;*
- e. *Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente (care modifică și completează toate legile funciare anterioare);*
- f. *Hotărârea de Guvern (H.G.) nr. 890/2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea Comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, a modelului și modului de atribuire a titlurilor de proprietate, precum și punerea în posesie a proprietarilor.*

Tema a 2-a:

Terenuri forestiere: obligațiile administrative ale proprietarilor, importanța pădurilor.

Răspuns:

a. Obligațiile proprietarilor:

Proprietarii terenurilor cu vegetație forestieră trebuie să asigure paza și administrarea acestor terenuri printr-o structură silvică specializată, cu respectarea *Codului silvic*³¹ și a *Legii nr. 31/2000 privind regimul contravențiilor cu privire la terenurile cu vegetație forestieră*³².

b. Rolul și importanța pădurilor:

Pădurea reprezintă principala sursă de produse lemnoase și produse nelemnoase. Produsele lemnoase constituie principalul produs al pădurii și sunt reprezentate de biomasa realizată de arbori și recoltată prin exploatare. Produsele nelemnoase constituie o altă sursă de materii prime și sunt reprezentate de vânat, pește din apele de munte, fructe de pădure, semințe forestiere, ciuperci comestibile, plante medicinale.

Tema a 3-a:

Terenuri forestiere: obligații în exploatarea materialului lemnos din pădurile proprietate privată a unităților de cult.

Răspuns:

Exploatarea materialului lemnos se va face numai cu respectarea prevederilor *Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 606/30.IX.2008 pentru aprobarea Instrucțiunilor privind termenele, modalitățile și perioadele de colectare, scoatere și transport al materialului lemnos.*

Tema a 4-a:

Terenuri forestiere: condiții pentru schimbarea destinației.

Răspuns:

Destinația terenului cu vegetație forestieră se poate schimba cu respectarea prevederilor *Codului Silvic*³³, în special art. 24 alin 2) și art. 47 alin 1) și 2) care prevăd că schimbarea categoriei de folosință prin scoaterea temporară sau definitivă a terenului din fondul forestier, sau pentru perioada de aplicare a amenajamentului silvic, se face numai prin ordin al conducătorului autorităților centrale care răspund de silvicultură.

Tema a 5-a:

Regiuni viticole și podgorii: enumerarea celor mai importante din România.

Răspuns:

a. Principalele regiuni viticole din România:

- Regiunea viticolă a Podișului Transilvaniei;
- Regiunea viticolă a Dealurilor Moldovei;
- Regiunea viticolă a Dealurilor Munteniei și Olteniei;
- Regiunea viticolă a Dealurilor Banatului;

³¹ *Legea 46/19.03.2008, completată de OUG 193/2008 pt. modificarea și completarea art. 37 și 39 din Codul silvic.*

³² Modificată și completată de *Legea 210/2007.*

³³ Aprobat prin *Legea 46/19.03.2008, publicată în M.Of. (Partea I) nr. 238 din 27.03.2008, a intrat în vigoare la data de 30.03.2008.*

- Regiunea viticolă a Dealurilor Crișanei și Maramureșului;
- Regiunea viticolă a Colinelor Dobrogei;
- Regiunea viticolă a Teraselor Dunării;
- Regiunea viticolă a nisipurilor și a altor terenuri din sudul țării.

b. Podgorii aferente principalelor regiuni viticole:

- Podișul Târnave, Alba Iulia, Aiud;
- Cotnari, Iași, Huși, Panciu, Odobești;
- Dealul Mare, Ștefănești Argeș, Drăgășani;
- Recaș, Teremia;
- Miniș, Valea lui Mihai, Silvaniei;
- Murfatlar, Sarica Niculițel;
- Ostrov, Greaca;
- Calafat, Sadova, Corabia.

Tema a 6-a:

Soiuri de struguri: cultivabile în România.

Răspuns:

a. Principalele soiuri de struguri de masă:

- soiuri timpurii (Cardinal, Victoria);
- soiuri cu maturare mijlocie (Chasselas, Muscat de Hamburg, Afuz Ali);
- soiuri târzii (Coarnă neagră, Italia).

b. Principalele soiuri pentru vinuri albe:

- de consum curent (Aligote, Galbenă de Odobești, Roșioară);
- de calitate superioară (Fetească albă, Fetească regală, Riesling italian, Grasă de Cotnari, Sauvignon, Chardonnay, Pinot gris).

c. Principalele soiuri pentru vinuri roșii:

- de consum curent (Băbească neagră);
- de calitate superioară (Fetească neagră, Merlot, Cabernet Sauvignon, Pinot noir).

d. Principalele soiuri pentru vinuri aromate:

- Tămâioasă românească, Busuioacă de Bohotin, Muscat Ottonel.

Tema a 7-a:

Vița-de-vie: factorii de mediu și lucrări.

Răspuns:

a. Principalele cerințe ale viței-de-vie față de factorii de mediu:

- temperatura: temperatura medie anuală să fie ~ 9⁰C (pentru calitate ~ 10⁰C);
- lumina: o perioadă cu durată mare de strălucire a soarelui;
- precipitații anuale: 500-700 mm (din care 250-300 în timpul vegetației);
- solul: în general, soluri sărace, situate pe terenuri în pantă, cu expoziție SE, S, SV, fără să băltească apa, la altitudini de până la 400m.

b. Cele mai importante lucrări aplicate în cultura viței-de-vie:

- tăieri în uscat (executate înainte de pornirea în vegetație);

- lucrări în timpul perioadei de vegetație (dirijarea și legarea lăstarilor, cârnitul lăstarilor, adică eliminarea vârfulor de creștere cu 5-6 frunze când aceștia depășesc înălțimea spalierului);
- tratamente de prevenire și combatere a bolilor și dăunătorilor;
- lucrări de întreținere a solului (arături, prașile, aplicarea de erbicide);
- aplicarea de îngrășăminte;
- recoltarea strugurilor.

Tema a 8-a:

Vinul: condiții de păstrare, însușiri, categorii de calitate.

Răspuns:

a. Condiții de păstrare a vinului:

- vase menținute în permanență pe plin, cu dop pentru a evita contactul vinului cu aerul;
- temperatură constantă pe toată perioada de păstrare (ideal sub 10⁰C);
- spații aerisite întunecoase.

b. Însușirile unui vin de calitate:

- culoarea, limpiditatea, miros (aromă) și gust agreabile.

c. Principalele categorii de calitate ale vinului:

- vinuri de masă sau de consum curent (VM);
- vinuri cu indicație geografică (IG) sau vinuri superioare (VS);
- vinuri cu denumire de origine controlată (DOC).

Tema a 9-a:

Parcuri și grădini: plante ornamentale, plante floricole, gazon, plante bisericesti.

Răspuns:

a. Cele mai utilizate plante ornamentale în parcuri și grădini:

- arbori foioși: catalpa, magnolia, arțarul, teiul, platanul, stejarul, frasinul
- arbori rășinoși: bradul, molidul, thuia, tisa, duglasul, pinul;
- arbuști: trandafirul, buxus, juniperus, liliacul, lemnul câinesc, iasomie, forsiția, cununița, azalee de grădină.

b. Cele mai întâlnite plante floricole din parcuri și grădini ornamentale:

- **de primăvară:** lăleaua, zambila, ghiocel, toporaș, narcisa, ciuboțica-cucului, mărgăritar, trei-frați-pătați;
- **de vară:** petunia, mușcata, crăița, salvia, begonia, bănuței, gazania, regina nopții;
- **de toamnă:** tufănele, crizanteme.

c. Întreținerea gazonului:

- prin cosiri repetate;
- udări frecvente;
- fertilizări periodice;
- greblare severă în anumite perioade;
- combaterea eventualelor boli.

d. Plantele importante pentru Biserică, care pot fi cultivate în grădină:

- busuiocul, salcia, nucul, plante aromate (isop) și plante medicinale.

Tema a 10-a:

Livada: lucrări, sisteme de întreținere, specii pomicele.

Răspuns:

a. Principalele lucrări aplicate în culturile de pomi fructiferi:

- tăieri de rodire (executate primăvara devreme);
- lucrări în verde (eliminarea lăstarilor lacomi, rădirea fructelor);
- combaterea bolilor și dăunătorilor (tratamente în repaus vegetativ, tratamente în vegetație);
- lucrări de întreținere a solului (mobilizarea solului, distrugerea buruienilor prin prașile mecanice și manuale);
- fertilizarea (cu îngrășăminte organice, chimice);
- recoltarea fructelor.

b. Sistemele de întreținere în plantațiile pomicele:

- ogor negru lucrat;
- intervale înierbate și lucrarea solului pe rând;
- culturi intercalate care se cosesc, se mărunțesc, se încorporează și constituie îngrășământ verde pentru plante.

c. Speciile pomicele ce se pretează la păstrare peste iarnă:

- mărul, părul, gutuiul, nucul.

d. Cele mai cultivate soiuri de măr:

- Golden, Jonatan, Idared, Florina, Starkrimson, Frumos de Voinești.

Tema a 11-a:

Plante legumicole: tehnologii de cultură, cultivarea în spații protejate și în câmp deschis.

Răspuns:

a. Tehnologiile de cultură ale plantelor legumicole:

- tehnologia de cultură în câmp deschis;
- tehnologia de cultură în spații protejate (sere, solarii).

b. Avantajele cultivării legumelor în spații protejate:

- obținerea de recolte ridicate;
- obținerea de legume în extra-sezon (în perioade reci ale anului).

c. Culturi legumicole care se pretează a fi cultivate în spații protejate (sere, solarii):

- tomate, castraveți, vinete, ardei, salată, gulioare, fasole verde.

d. Culturi legumicole care se pretează a fi cultivate în câmp deschis:

- tomate, castraveți, vinete, ardei, morcov, păstârnac, ceapă, usturoi, mazăre de grădină, fasole de grădină, verdețuri (mărar, pătrunjel, leuștean), bame, cartofi, varză, conopidă.

Tema a 12-a:

Plantele de câmp: clasificare, importanța grâului.

Răspuns:

a. Clasificarea plantelor de câmp:

- cereale (grâu, secară, orz, ovăz, porumb);
- leguminoase pentru boabe (fasole, mazăre, soia);
- leguminoase pentru nutreț (lucernă, trifoi);
- oleaginoase (floarea-soarelui, rapița);
- plante textile (în, cânepă, bumbac);
- tuberculifere și rădăcinoase (cartof, sfeclă);
- plante aromatice și medicinale (mușetel, mentă, lavandă, coriandru, cimbru, busuioc, valeriană, sunătoare, gălbenele, coada-șoricelului).

b. Importanța grâului:

Grâul este cea mai importantă plantă cultivată, cu mare pondere alimentară. Suprafețele întinse pe care este cultivat, precum și atenția de care se bucură se datorează: conținutului ridicat al boabelor în hidrați de carbon și proteine, conservabilității îndelungate a boabelor, posibilitatea de mecanizare integrală a culturii.

Partea a II-a

LITURGICĂ și TIPIC

Tema 1:

Vecernia: noțiuni de istorie, rânduială, semnificații.

Răspuns:

Fiecare dintre cele șapte laude bisericești simbolizează o perioadă din istoria mântuirii neamului omenesc. Vecernia amintește de epoca Vechiului Testament.

Formula de binecuvântare a Vecerniei, Binecuvântat este Dumnezeu nostru..., arată că, în epoca vechi-testamentară, oamenii nu știau despre Dumnezeu decât că există și că este unic. Mai târziu au primit revelația Sfintei Treimi, fapt pentru care de-abia binecuvântarea propriu-zisă a Utreniei (*Slavă Sfintei și Celei de o ființă...*) face mențiune de cele trei persoane ale Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Preotul rostește binecuvântarea din sfântul altar deoarece, în acest moment, altarul preînchipuie raiul în care a fost creat omul, iar sfintele uși porțile închise ale acestuia, de după căderea în păcat a primilor oameni. De aceea preotul rostește *rugăciunile Vecerniei* sau *ale luminilor de seară* (șapte la număr), precum și ectenia mare, din fața ușilor împărătești. El este acum chipul omenirii de după căderea în păcat, care imploră mila lui Dumnezeu pentru a reveni la starea paradisiacă.

Psalmul 103, numit și *psalmul creației*, se citește pentru că vorbește despre crearea lumii, despre frumusețea și minunata ei armonie, arătând totodată purtarea permanentă de grijă a lui Dumnezeu față de toate făpturile.

Catisma de după ectenia mare, la Vecernia zilelor de rând, reprezintă perioada premergătoare venirii Mântuitorului Iisus Hristos.

Psalmii 140 (Doamne, strigat-am către Tine...) și *141 (Cu glasul meu către Domnul am strigat...)* sunt menționați încă din primele secole ale creștinismului ca făcând parte din slujba de seară, fapt pentru care au și fost numiți *psalmii de seară*. Ei exprimă sentimentele omului care s-a depărtat de Dumnezeu, care se pocăiește și dorește să revină la starea dintâi. Căderea mare din

timpul psalmilor este simbol al rugăciunii care se înalță ca tămâia înaintea lui Dumnezeu, cu speranța că va fi bineprimită.

Anticipând venirea Mântuitorului, de-a lungul timpului, au fost introduse în rânduiala Vecerniei *stihurile* de la *Doamne, strigat-am...* și de la *Stihoavnă*, care comemorează și preamăresc fie Învierea Domnului (sâmbătă seara), fie praznicul sau sfântul în cinstea căruia se săvârșește vecernia respectivă.

Vohodul Vecerniei, în ajunul sărbătorilor și al duminicilor, este mișcarea liturgică prin care este simbolizată Întruparea Mântuitorului. Ușile Împărătești se deschid, semn al faptului că reîntrarea omului în rai devine posibilă. Slujitorii, după ce îmbracă feloanele (semn al Întrupării), ies pe ușa de miazănoapte, precedați de un purtător de lumină, coborând în mijlocul bisericii așa cum Mântuitorul a coborât în mijlocul lumii. Căderea care însoțește vohodul se face în cinstea Întrupării Mântuitorului, ca o jertfă pentru marea Sa iubire jertfelnică.

La finalul vohodului, se cântă imnul *Lumină lină...*, cunoscut foarte de timpuriu ca imn al rugăciunii de seară. Despre această cântare Sfântul Vasile cel Mare, în secolul al IV-lea, spunea că este veche, citând chiar un fragment din ea. Se pare că a fost alcătuită încă din secolul al II-lea, de către Sfântul Ierarh Antinoghen, care avea să fie martirizat în timpul persecuției lui Dioclețian. Imnul este o laudă adusă Mântuitorului Iisus Hristos, „lumina lină a sfintei slave, a Tatălui ceresc”, dar și Sfintei Treimi, menționând distinct cele trei Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Ritualul vohodului, dimpreună cu cântarea „Lumină lină...”, amintesc de *ritualul aprinderii și așezării sfeșnicului cu lumini* din ritul iudaic, în fața căruia arhierul aprindea tămâie și care trebuia să ardă toată noaptea în fața perdelei din Cortul mărturiei.

Prochimenul vecerniei, câte unul pentru fiecare zi a săptămânii sau pentru fiecare sărbătoare mai importantă, dimpreună cu stihurile sale, sunt resturi ale unor psalmi care se citeau în acest moment.

Paremiile prezente în rânduiala Vecerniilor sărbătorilor din perioada Octoiului și Penticostarului și în cea a Vecerniei zilelor de rând din perioada Triodului, sunt lecturi biblice cu precădere din Vechiul Testament, din Proverbele sau Pildele lui Solomon, fapt pentru care au și primit această denumire (cuvântul *paremie* înseamnă *proverb, parabolă, pildă*).

Rugăciunea *Învrednicește-ne, Doamne...*, precedată de *ectenă întreită*, exprimă sentimentele de smerenie și evlavie ce ar trebui să fie simțite în pragul nopții de orice creștin.

După *ectenă cererilor*, urmează *Stihoavna*, numită așa pentru că troparele care o alcătuiesc, de inspirație nou-testamentară, sunt precedate de stihuri (versete ale unor psalmi, care se citeau odinioară integral).

Rugăciunea Dreptului Simeon (Acum liberează pe robul Tău, Stăpâne...) se citește imediat după *Stihoavnă* și este de origine biblică. Este alcătuită din cuvintele rostite de Dreptul Simeon atunci când a primit în brațe pe Pruncul Iisus, adus la templu de Preacurata Fecioară Maria, la 40 de zile după nașterea Sa (Luca 2, 29-32). Ea exprimă mulțumirea omului căruia i s-au împlinit rugăciunile, inspirând și nădejdea în Răscumpărarea din robia păcatului și a morții de care ne împărtășim odată cu Întruparea Mântuitorului.

Troparele care se cântă la sfârșitul Vecerniei preamăresc Învierea Domnului, sfântul sau praznicul zilei respective și preced *otrustul* sau *apolisul Vecerniei*, în cadrul căruia sunt pomeniți și părinții Maicii Domnului, Dreptii Ioachim și Ana, ca unii care L-au așteptat pe Mesia, fiind ultimii sfinți ai epocii vechi-testamentare pe care o reprezintă sau o simbolizează Vecernia.

Tema a 2-a:

Vecernia: rânduieli speciale.

Răspuns:

Există zile liturgice a căror Vecernie se deosebește prin câteva elemente tipiconale specifice, care amintesc de momentele principale ale vieții pământești a Mântuitorului Iisus Hristos. Pe scurt, acestea sunt:

Vecernia Sâmbetei celei mari. Se săvârșește în Vinerea Patimilor, în jurul amiezii, preotul fiind îmbrăcat în toate veșmintele (de culoare închisă). Nu are catismă, iar Vohodul se face cu Sfânta Evanghelie, deoarece după paremii se citesc pericope din Apostol și Evanghelie. La Stihoavnă, preotul scoate *sfântul epitaș (aer)* din sfântul altar și îl așează în mijlocul bisericii, pe o masă special amenajată. Acest ritual simbolizează coborârea de pe Cruce a trupului Mântuitorului și pregătirea lui pentru înmormântare.

Vecernia de Luni, din Săptămâna Luminată se săvârșește în Duminica Paștilor, fie la ora obișnuită, fie la amiază și este cunoscută sub denumirea de *a doua Înviere*. Amintește de prima arătare a Mântuitorului de după Învierea Sa din morți, în chiar ziua Învierii, înaintea ucenicilor, spre seară. Preotul îmbracă de la început toate veșmintele și dă binecuvântarea *Slavă Sfintei...* din fața sfintei mese, se cântă *Hristos a înviat*, cu *stihurile Paștilor*, după care imediat urmează cântarea *Doamne, strigat-am*, cu stihurile și stihirile ei, din Penticostar. După vohodul cu Sfânta Evanghelie se cântă prochimenu mare (*Cine este Dumnezeu...*), iar îndată după prochimenu se citește pericopa evanghelică de la Ioan 20, 19-25, în mai multe limbi (dacă se poate în 12, după numărul celor 12 apostoli care au propovăduit în lume vestea Învierii lui Hristos Domnul). La finalul acestei Vecernii nu se rostesc „Acum liberează...” și rugăciunile începătoare, ci se cântă troparul *Hristos a înviat*, după care se încheie slujba cu *otrustul special*, al Paștilor. La miruit, credincioșii sărută și Sfânta Cruce și Sfânta Evanghelie.

Vecernia de luni după Rusalii (Lunea Sfântului Duh) se săvârșește în ziua Pogorârii Sfântului Duh, îndată după Sfânta Liturghie, preotul fiind îmbrăcat cu toate veșmintele. Nu are în rânduală catismă, iar în locul paremiilor, între prochimenu și ectenia cererilor, stând în genunchi în fața Sfintelor Uși, preotul citește șapte rugăciuni, împărțite în trei grupe. Ele invocă ajutorul Sfintei Treimi, amintind de cele șapte daruri ale Sfântului Duh care s-a pogorât în ziua Cincizecimii. De asemenea, în ele sunt prezente și cereri pentru cei adormiți în Domnul. Datorită faptului că cele șapte rugăciuni se citesc în genunchi, slujba aceasta se mai numește și *Vecernia plecării genunchilor*. În ceea ce privește alcătuitorul acestor frumoase rugăciuni, după unii liturgiști ar fi Sfântul Vasile cel Mare, iar după alții Sfântul Sofronie al Ierusalimului sau Sfântul Mitrofan Mărturisitorul, viețuitor în secolul al IX-lea. Vecernia plecării genunchilor se încheie cu *otrustul sărbătorii* („Cel Ce din părinteștile și dumnezeieștile sânuri...”).

Vecernia unită cu Sfânta Liturghie: la *Liturghia Darurilor mai înainte sfințite (a Sfântului Grigorie Dialogul)*, în perioada Postului Mare, cu *Liturghia Sfântului Vasile cel Mare* (de patru ori pe an) sau cu *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur* (atunci când praznicul Bunei-Vestiri cade într-una din zilele de luni până vineri, în Postul Mare). În aceste cazuri, Vecernia ține locul primei părți a Sfintei Liturghii, și a nume Liturghiei catehumenilor.

Cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare se unește în ajunul Nașterii și Botezului Domnului (când cele două ajunuri nu cad sâmbăta sau duminica), precum și în Joia și Sâmbăta Patimilor. Preotul rostește *Binecuvântarea mare (Binecuvântată este împărăția...)*, a Sfintei Liturghii, îmbrăcat în toate veșmintele, după care urmează rânduala vecerniei, până după Paremii sau Vohodul cu Evanghelia. După aceea se intră în rânduala Liturghiei, de la cântarea „Sfinte Dumnezeule...” înainte (în Sâmbăta Patimilor, în loc de „Sfinte Dumnezeule...” se cântă „Câți în Hristos...”). La fel se întâmplă și atunci când ziua Bunei-Vestiri cade de luni până vineri în Postul Mare. După modelul de mai sus, se îmbină rânduala Vecerniei zilei de 26 martie cu Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur.

În celelalte zile de rând din timpul Postului Mare se săvârșește Liturghia Sfântului Grigorie Dialogul sau a Darurilor mai înainte sfințite, care reprezintă modelul desăvârșit al Liturghiei

vesperale (unită cu Vecernia). Prima ei parte este o Vecernie, până la paremiile de după vohodul cu cădelnița. Această slujbă are drept caracteristică principală, pe lângă faptul că sunt folosite Sfinte Daruri sfințite la o Liturghie anterioară, prezența, în timpul citirii paremiilor, a *ritualului luminii*. Este săvârșit de preot, purtând lumânarea și cădelnița, fiind menționat încă de pe vremea Sfântului Simeon al Tesalonicului (secolul al XV-lea), având la origine oficiul liturgic în care Biserica a încadrat aprinderea luminilor în locașurile de cult, după apusul soarelui, descris încă din secolul al IV-lea de pelerina Etheria, care l-a întâlnit în Biserica din Ierusalim.

Unirea vecerniei cu Sfânta Liturghie, în toate cazurile, este o reminiscență a rânduielilor existente în primul mileniu creștin, când în zilele de ajunare Sfânta Liturghie se săvârșea seara, după vremea Vecerniei, pentru a nu fi întreruptă ajunarea.

Tema a 3-a:

Utrenia: noțiuni de istorie, rânduială, semnificații.

Răspuns:

Așa cum arată și denumirea slujbei (*utro* sl. = *dimineață*), Utrenia este slujba care însoțește răsăritul soarelui. Avea în vechime un caracter nocturn, păstrat astăzi numai de Utrenia Paștilor și de cea a Nașterii Domnului (în unele zone ale țării). Sunt cunoscute trei categorii de Utrenie: *a duminicilor, a praznicelor și a sfinților și a zilelor de rând*.

În general, Utrenia, ca slujbă a începutului zilei, închipuie zorile creștinismului, apariția revelației dumnezeiești, a luminii învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos.

Partea de început, care începe cu *binecuvântarea mică* (*Binecuvântat este Dumnezeu nostru...*), după care se citesc rugăciunile începătoare, psalmii 19 și 20 (împărătești), trei tropare ale Sfintei Cruci, urmate de rostirea unei ectenii întreite, este mai târzie decât restul Utreniei.

Binecuvântarea propriu-zisă a Utreniei *Slavă Sfintei...*, este rostită de preot din fața Sfintei Mese, cădind cruciș și purtând epitrahilul. Ea este urmată la strană de citirea celor *șase psalmi ai Utreniei* (3, 37, 62, 87, 102 și 142), care împletesc sentimentele de tânguire ale omului căzut în păcat cu cele de nădejde în dobândirea mântuirii. Timpul citirii lor simbolizează vremea de întuneric de după căderea în păcat a primilor oameni sau vremea Judecării de Apoi, fapt pentru care în timpul lor, uneori, se sting luminile din biserică.

În timpul celor șase psalmi, preotul citește *cele 12 rugăciuni ale dimineții*, primele șase în fața Sfintei Mese, iar celelalte șase în fața Sfintelor Uși. Ele exprimă mulțumirea omului pentru încheierea cu pace a nopții, cerând lui Dumnezeu ajutor pentru ziua care tocmai începe. Sunt rostite de preot în taină, în numele întregii comunități.

După *ecteniamare*, rostită de preot din fața Sfintelor Uși, urmează cântarea *Dumnezeu este Domnul...*, cu stihurile sale. Este formată din versetele 26 și 27 ale psalmului 117 și se cântă de patru ori, vestindu-se astfel, în mod simbolic, în cele patru colțuri ale lumii, arătarea Mântuitorului în lume. În zilele de rând ale Postului Mare, cântarea „Dumnezeu este Domnul...” este înlocuită de *cântările* sau *troparele treimice*, care exprimă participarea credincioșilor la cântarea îngerilor, de preaslăvire a Sfintei Treimi.

Troparele care urmează sunt de origine mai nouă în rânduiala Utreniei. Ele preamăresc Învierea Domnului (duminica și în perioada Penticostarului) și praznicul sau sfinții prăznuiți în ziua respectivă.

Catismele care se citesc după ectenia mică de la finalul troparelor, sunt grupe de psalmi, alternate cu cântarea unor stihiri, numite *sedelne, șezânde* sau *catismale*. Se numesc așa pentru că în timpul lor se poate sta în strane (καθίζω = a șezdea).

Binecuvântările învierii (duminica și în perioada Penticostarului) sunt tropare care preaslăvesc Învierea Domnului, precedate de versetul 12 al psalmului 118, ce se cânta odinioară

în întregime. În timpul Binecuvântărilor, preotul face cădere mare, amintind de aromatele cu care femeile mironosițe au venit la Mormântul Domnului, în dimineața Învierii.

Polieleul se cântă în zilele de sărbătoare mai importante sau în cele când sunt prăznuiți sfinți mai importanți, înlocuind, uneori, duminica, Binecuvântările Învierii. La sărbătorile Mântuitorului și ale sfinților, polieleul este alcătuit din versete ale psalmilor 134 (*Robii Domnului...*) și 135 (*Mărturisiți-vă Domnului că este bun...*). Refrenul care însoțește fiecare verset al acestor psalmi, *Că în veac este mila Lui*, a dat denumirea cântării: *polieleu* (πολλῆλεος = *mult-milostiv* sau *multă milă*).

La sărbătorile închinare Maicii Domnului, Polieleul este format din versetele psalmului 44 (*Cuvânt bun răspuns-a inima mea...*), având ca refren care începe cu cuvintele *Bucură-te...*, adresate Sfintei Fecioare Maria.

În duminicile pregătitoare pentru Postul mare, din perioada Triodului (Duminica Fiului Risipitor, a lăsatului sec de carne și a lăsatului sec de brânză), se adaugă și Polieleul special, *La râul Babilonului...*, format din psalmul 136. Acesta exprimă plângerea după Țara Sfântă a poporului iudeu, aflat în robia babilonică, simbolizând acum plângerea creștinilor după raiul pierdut din pricina păcatelor.

Mărimurile sunt cântări de preamărire a praznicului sau sfântului respectiv, întâlnite numai în riturile românesc și slav. În Biserica noastră, poate fi întâlnit și un al doilea rând de mărimuri sau pripeli, care încep de obicei cu *Veniți toți...*, fiind alcătuite de Kyr Filotei Monahul, fost logofăt al domnitorului Mircea cel Bătrân, viețuitor la Mănăstirea Cozia.

În rânduiala utreniei duminicale, *Ipacoi* este o stihiră ce precede cântarea *antifoanelor* sau este așezată mai târziu, după cântarea a treia a canoanelor. Așa cum arată și denumirea ei, de origine grecească, stihira preamărește Învieria Domnului, vestea cea bună a izbăvirii lumii din robia păcatului, care trebuie *ascultată* cu mare atenție (*ipacoi* gr. = *ascultare*).

În perioada Octoihului, la utrenia sărbătorilor, se cântă acum *antifoanele*, versete alcătuite de Sfântul Ioan Damaschin, marele imnograf al secolului al VIII-lea, diferite pentru fiecare dintre cele opt glasuri (câte trei rânduri pentru fiecare glas, cu excepția glasului VIII, care are patru rânduri, adică 12 tropare sau stihiri scurte). Se numesc antifoane pentru că Sfântul Ioan Damaschin, atunci când le-a compus, a folosit psalmii 119-132, care formează catisma a XVIII-a și care erau cântați pe treptele templului din Ierusalim *antifonic* (adică alternativ, de către două cete de cântăreți).

Partea principală a Utreniei sărbătorilor este reprezentată de citirea pericopei evanghelice și de cântările care o preced: *Prochimenul* și *Toată suflarea...*

Duminica se citește una din cele *11 Evanghelii ale Învierii*, care vorbesc de arătările Mântuitorului de după Învieria Sa din morți. Sunt 11, după numărul ucenicilor Mântuitorului, din rândul cărora plecase Iuda. După numărul și în legătură cu conținutul acestor pericope evanghelice, sunt întâlnite în rânduiala utreniei duminicale și *11 luminânde*, înainte de cântarea Laudelor, și *11 voscesne* sau *exapostilarii*, care se cântă la Slava... de la Laude.

Evanghelia Utreniei duminicale este citită de preot în Sfântul Altar, pe latura de miazănoapte a Sfintei Mese, pentru că acum el îl preînchipuie pe îngerul care a stat pe piatra răsturnată de la ușa mormântului Domnului, în dimineața Învierii, vestind femeilor mironosițe că Domnul a Înviat (Simeon al Tesalonicului). În cadrul sărbătorilor din timpul săptămânii, evanghelia utreniei este citită dintre ușile împărătești.

Tot în zilele de duminică, *scoaterea Sfintei Evanghelii* în mijlocul bisericii, după citirea pericopei, închipuie arătarea Domnului după Înviere și propovăduirea acestei minunate vești întregii lumi. De aceea sunt îndemnați acum credincioșii să vină și să se închine sfintei Învierii lui Hristos, care a adus bucurie la toată lumea. Excepție de la această rânduială fac două duminici din cursul anului bisericesc: Duminica Floriilor și Duminica Pogorârii Sfântului Duh, când nu se cântă „Învieria lui Hristos” și nici nu se scoate Sfânta Evanghelie în mijlocul bisericii. De

asemenea, există trei zile liturgice (Sâmbăta lui Lazăr, Înălțarea Sfintei Cruci și Înălțarea Domnului), când se citește una din pericopele Învierii, din latura de miazănoapte a Sfintei Mese, se cântă „Învieria lui Hristos...”, dar nu se scoate Sfânta Evanghelie în mijlocul bisericii.

Psalmul 50, care se citește acum, a fost întrebuințat încă din vechime în rânduiala slujbelor de dimineață, exprimând sentimentul de pocăință, precum și smerenia cu care credincioșii Îl întâmpină pe Hristos Domnul Cel Înviat din morți.

Canoanele sunt cântări închinare praznicului sau sfinților pomeniți, împărțite în mai multe cântări, întrerupte astfel: după cântarea a III-a: ectenie mică, condacul, icosul și sedea la sărbătorii sau a sfântului; după Cântarea a VI-a: ectenie mică, condacul și icosul Învierii (din *Octoih*), urmate de Sinaxarul zilei, din *Minei*.

Uneori, cântarea canoanelor este înlocuită de *catavasii*, care nu sunt altceva decât irmoasele cântărilor canoanelor. Se numesc așa pentru că în vechime cântăreții din cele două strane, pentru a intona irmosul, coborau din strane (*katavasia* gr. = scoborâre).

La Cântarea a IX-a a canoanelor sau a catavasiilor, se cântă stihurile *mărimurilor Sfintei Fecioare*, cu *Ceea ce ești mai cinstită...*, duminica, sau stihurile respective, în sărbători, timp în care preotul face cădere mare.

După intonarea *luminândeii* sau *svetilnei*, precedată duminica de *Sfânt este Domnul, Dumnezeu nostru...*, urmează cântarea *Laudelor* sau *Hvalitelor*. Ele sunt formate din stihiri (cu număr variabil, în funcție de importanța sărbătorii), care alternează cu versete din psalmii 148, 149 și 150, numiți și *psalmii aleluiatici* sau *de laudă*. Ultimele două stihiri de la Laude sunt precedate de Slavă... Și acum... Duminica, la Slavă... se cântă una din cele 11 *voscesne, eotinale* sau *mâneacânde*.

Doxologia sau *Slavoslovia* reprezintă una din cele mai vechi părți ale Utreniei. Este un imn cu caracter trinitar, amintind de cântarea îngerilor de la Nașterea Domnului, care se cânta la început în momentul când apărea pe cer prima rază a soarelui.

Tema a 4-a:

Utrenia: rânduiele speciale.

Răspuns:

Există zile liturgice a căror Utrenie se deosebește prin câteva elemente tipiconale specifice, care amintesc de evenimente sau persoane importante din istoria mântuirii. Pe scurt, acestea sunt:

Deniile de miercuri și vineri din săptămâna a cincea a Postului Mare. De fapt, acestea sunt utreniile zilelor de joi și sâmbătă ale acestei săptămâni, care se săvârșesc în seara precedentă, sub formă de priveghere. Rânduiala lor urmează pe cea a utreniilor zilelor de rând, cu mențiunea că, în locul obișnuitelor canoane, miercuri seara, se cântă în întregime *Canonul cel Mare* (al Sfântului Andrei Criteanul), iar vineri seara *Acatistul Maicii Domnului* (compus din 24 de icoase și condace).

Utreniile zilelor de rând din săptămâna Sfințelor Patimi. Încep din seara Duminicii Floriilor și sunt săvârșite în fiecare seară, până în Vinerea Mare. Se săvârșesc după rânduiala utreniei din zilele de rând, având fiecare câte o pericopă evanghelică.

Elemente specifice mai multe au:

Utrenia Vinerii celei Mari sau Denia de Joi seara (În cadrul ei se citesc, din fața ușilor împărătești, cele 12 *Evanghelii* ale Patimilor. După a cincea *Evanghelie*, are loc *scoaterea Sfintei Cruci*, din Sfântul Altar în mijlocul bisericii. După a șasea se cântă *Fericirile* și *prochimenul special*, al zilei (*Împărțit-au hainele Mele loruși...*).

Utrenia Sâmbetei celei Mari sau Denia Prohodului Domnului, de Vineri seara (Este slujba înmormântării Domnului, fapt pentru care are un caracter solemn și funebru. *Prohodul Domnului*, împărțit în trei stări, se cântă de către preoți și credincioși, după troparele utreniei, în jurul Sfântului Epitaf, în mijlocul bisericii. Tot ca elemente specifice, trebuie menționate: cântarea *Binecuvântărilor Învierii*, imediat după Prohod, precum și *înconjurarea bisericii cu Sfântul Epitaf*, după cântarea Doxologiei mari. Înconjurarea bisericii simbolizează ducerea la groapă și înmormântarea Domnului. La final, după introducerea Sfântului Epitaf în Sfântul Altar și așezarea lui pe Sfânta Masă, sunt prezente în rânduiala acestei denii trei lecturi biblice: o *paremie*, un *apostol* și o *evanghelie*).

Utrenia Învierii sau Utrenia Sfințelor Paști. Se săvârșește în a doua parte a nopții. Începe cu ritualul aprinderii luminilor de către credincioși, de la preotul care iese prin sfintele uși, mergând împreună cu aceștia în afara bisericii, cântând „Învieră Ta, Hristoase Dumnezeule...”. Acolo citește *Evanghelia Învierii* (Matei 28, 1-15), înainte de a da binecuvântarea *Slavă Sfintei...*. După binecuvântare, se cântă *Hristos a înviat*, cu *stihurile Paștilor*, preotul cădind în acest timp, după rânduială, masa pe care se află Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce, icoana Învierii și sfeșnice cu lumini. După ectenia mare, slujba se continuă în biserică, unde se cântă *Binecuvântările Învierii și Canonul Învierii (Ziua Învierii...)*, compus de Sfântul Ioan Damaschin. La fiecare cântare preotul face *cădere mare*, purtând în mâna stângă o Sfântă Cruce și o lumânare aprinsă. De asemenea, după fiecare cântare a canonului, preotul rostește o *ectenie mică*. La Laude se cântă stihurile Învierii, iar la Slavă... Și acum... frumoasa cântare *Ziua Învierii*. Doxologia mare nu se cântă, fiind înlocuită de troparul Învierii, *Hristos a înviat*. Tot timpul slujbei, sfintele uși și dvera sunt deschise.

Utrenia din zilele Săptămânii Luminate. Urmează rânduiala Utreniei Învierii, cu deosebirea că lipsește partea de început, săvârșită în afara bisericii, ci în interior, începând cu binecuvântarea *Slavă Sfintei și Celei de o ființă...*

Din Duminica Tomii până la Înălțarea Domnului, începutul Utreniei se face tot cu binecuvântarea *Slavă Sfintei și Celei de o ființă...*, după care urmează Hristos a înviat (de trei ori), cu stihurile Paștilor, după care se citesc cei șase psalmi ai utreniei. În această perioadă, *Învieră lui Hristos văzând...* se cântă de trei ori.

Utreniile sărbătorilor închinare Sfintei Cruci (1 august, Înălțarea Sfintei Cruci, pe 14 septembrie, și Duminica a treia din Postul Mare). În cadrul acestor utrenii are loc *ritualul scoaterii și închinării Sfintei Cruci* în naos, în mijlocul bisericii. El are loc între cântarea doxologiei și ecteniile finale, având un caracter solemn.

Tema a 5-a:

Sfânta Liturghie: pregătirea slujitorilor.

Răspuns:

Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie poate fi săvârșită doar de arhieriei și preoții care nu sunt oprîți de la slujire. Diaconul nu poate sluji singur Sfânta Liturghie, ca de altfel nicio altă slujbă, ci numai împreună cu preotul sau arhierul.

Pentru săvârșirea Sfintei Liturghii, atât arhierul, cât și preotul și diaconul trebuie să se pregătească în mod special, atât din punct de vedere sufletească, cât și din punct de vedere trupesc.

Pregătirea sufletească.

Să se ferească cu grijă de faptele care împiedică vrednicia Liturghiei și împărtășirea cu Preacuratele Taine: aflarea lor sub blestem, afurisiți de arhieru sau săvârșitori ai vreunui păcat de moarte (trufia, iubirea de argint, desfrânarea, mânia, lăcomia, zavistia, lenevia spre faptele bune).

Pregătirea sufletească se poate condensa în trei condiții esențiale:

- *pacea sufletului* (să fie împăcat cu toată lumea, să nu aibă nimic asupra cuiva, fiind stăpânit de sentimente de ură, mânie sau răzbunare);
- *spovedania* (să se spovedească frecvent la duhovnicul său, iar dacă are pe suflet un păcat mai grav, să nu slujească până nu-l mărturisește duhovnicului);
- *rugăciunea sau citirea Pravilei* (cele șapte Laude care preced Sfânta Liturghie, a unor acatiste sau canoane și, în special al *Rânduiei Sfintei Împărtășanii*, formată din Canonul împărtășirii și cele 12 rugăciuni pregătitoare).

Pregătirea trupească.

Pentru slujirea Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii, slujitorii trebuie să fie curați nu numai sufletește, ci și trupește, purtând veșminte nepătate, frumoase, întregi și curate.

- slujitorii își vor spăla trupurile în ajun, pentru a fi cât mai curați în momentul slujirii.

- ferirea de îmbuibarea pântecelui, încă din ajun. Dacă se poate, să ajuneze începând cu seara dinainte, dacă nu, să nu mănânce și să bea nimic după miezul nopții.

- capul trebuie să fie pieptănat, fața și gura spălate, unghiile curate și tăiate. „Toate acestea pentru respectul și cinstea dumnezeieștilor Taine și pentru ca poporul, ce-l privește și-i sărută mâna, să nu se amărăscă cu ceva. Deci tot cel care va vrea să se împărtășească bine va face dacă își va curăța dinții și-și va spăla gura sa de cu seara, ca, nu cumva, făcând acestea a doua zi, să înghită apă, și astfel să fie împiedicat de a sluji sau a se împărtăși. Iar dacă-și va spăla gura și dimineața, negreșit că nu va fi rău, numai să o facă aceasta cu luare aminte, ca să nu înghită apă și așa, fără îndoială, să slujească sau să se împărtășească” (*Povățuirile din Liturghier*).

- preoții și diaconii căsătoriți să se abțină de la împreunarea trupească cu soțiile lor. „Preoții și diaconii care au soții sunt datori să nu se împreuneze cu ele câteva zile mai înainte de a sluji Sfânta Liturghie, precum și în acea zi, căci cel ce nu se va înfrâna și va sluji foarte greșește” (*Povățuirile din Liturghier*). Sfântul Simeon al Tesalonicului menționează că „dacă nu mai mult, cel puțin în ziua și în noaptea cea dinaintea Liturghiei și cea de după Liturghie, trebuie neapărat a se feri”.

Tema a 6-a:

Sfânta Liturghie: rânduiala și semnificația: Proscomidiei, Liturghiei catehumenilor, Liturghiei credincioșilor.

Răspuns:

Se va consulta bibliografia de mai jos.

Tema a 7-a:

Sfinte Taine: rânduiala și semnificația principalelor momente din: Sf. Botez, Cununie, Sf. Maslu.

Răspuns:

Se va consulta bibliografia de mai jos.

Bibliografie pentru capitolul *Liturgică și ritual:*

Liturghier, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000 sau 2008;
Molitfelnic, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000;

Braniște, pr. prof. dr. Ene, *Liturgica specială*, manual pentru Facultățile de Teologie, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985 sau Editura Nemira, București, 2005²;

Vintilescu, pr. prof. dr. Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1972, 1982², 1998³;

Necula, pr. prof. dr. Nicolae D., *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I și II, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996 și 2001; vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.

PASTORALĂ

Tema 1:

***Parohia:* terminologie.**

Răspuns:

paroi/ka = ședere sau stabilire în țară străină.

paroike/w = a locui pe lângă, a fi vecin cu sau a locui în mijlocul sau printre străini³⁴.

- Așa se numeau comunitățile evreiești împrăștiate prin lume după cucerirea țării de către romani și distrugerea templului din Ierusalim. A fost preluat, la început, de primele comunități creștine care, ca și evreii în țară străină sau printre păgâni, erau socotite drept comunități străine de modul de viață al celorlalți.

- Desemna, la început, comunitățile creștine de la sate.

sensul teologic: **pará oikía** – *pe lângă casă* – cei ce locuiesc în jurul Casei Domnului (biserica). De aceea, biserica se construiește, pe cât este posibil, în mijlocul comunității.

enoria - **e(gxw/rios** = *situat la țară sau de la țară*³⁵. Termenul desemna, la început, comunitățile creștine de la sate. Cu timpul, a devenit sinonim cu cel de *parohie*.

Tema a 2-a:

***Parohia:* noțiuni generale.**

Răspuns:

³⁴ Vezi *Dictionnaire grec-français*, editat de M. A. Bailly, Paris, 1897, p. 1492.

³⁵ *Ibidem*, p. 576.

Parohia este comunitatea creștinilor ortodocși, clerici și mireni, situată pe un anumit teritoriu și subordonată centrului eparhial din punct de vedere canonic, juridic, administrativ și patrimonial, condusă de un preot paroh numit de Chiriarhul (arhiepiscopul sau episcopul) eparhiei respective³⁶.

Înființarea, organizarea, schimbarea limitei teritoriale și desființarea de parohii se aprobă de către Consiliul eparhial, ținând cont de cerințele misionare și pastorale din teritoriu.

Credincioșii din parohie au drepturi (beneficiază de asistență religioasă, aleg și pot fi aleși în organismele parohiale sau beneficiază de ajutor filantropic, după posibilități) și îndatoriri (susținerea, întărirea și mărturisirea credinței Bisericii Ortodoxe, viețuirea potrivit învățaturii de credință ortodoxă, participarea la sfintele slujbe, împărtășirea cu Sfintele Taine, împlinirea faptelor milei creștine, întreținerea și ajutarea bisericii și a slujitorilor)

Parohiile, în Biserica Ortodoxă Română, în funcțiile de condițiile pastoral-misionare și de numărul credincioșilor, sunt de trei categorii (clasificarea pe categorii se aprobă de către Permanența Consiliului Eparhial).

Tema a 3-a:

Parohia: problema „preoților navetiști”.

Răspuns:

Pe durata activității lor în parohie, preoții și diaconii sunt datori a locui în parohie, în case parohiale, acolo unde acestea există, sau în case închiriate și au dreptul la folosință gratuită a unei anumite suprafețe de teren, proprietatea parohiei, aprobată de centrul Eparhial. „Navetismul preoților” este una din cauzele insuccesului în activitatea pastorală.

Tema a 4-a:

Parohia: activitatea pastorală a preotului.

Răspuns:

Preotul trebuie să cunoască bine parohia sa și să o organizeze în așa fel încât, viața creștină și activitatea misionară a parohiei să se desfășoare corect și complet din punct de vedere: *liturgic, administrativ, filantropic și cultural-misionar*. Scopul principal și permanent al activității preotului este mântuirea credincioșilor, în baza legăturii veșnice a lui Hristos cu Biserica Sa. Din această perspectivă, cea mai mare bogăție a vieții este prezența lui Hristos în fiecare creștin. Activitățile care servesc acestui deziderat sunt:

1. Participarea la Sfânta Liturghie și la celelalte slujbe;
2. Înnoirea vieții creștinilor prin spovedanie și viețuire curată și sfântă;
3. Stabilitatea familiei creștine;
4. Participarea tinerilor la viața Bisericii;
5. Grija permanentă pentru viața bătrânilor;
6. Antrenarea parohiei în activități de ajutorare a altor parohii mai sărace sau a unor persoane singure și neajutorate;
7. Cheia succesului pastoral se concentrează în cuvântul „participare”. Este foarte important ca toți oamenii să fie luați în seamă și fiecare să vadă că nu este uitat.

³⁶ Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, aprobat de Sfântul Sinod, prin Hotărârea nr. 4678 /28 noiembrie 2007, recunoscut de către Guvernul României prin H.G. nr. 53/16 ianuarie 2008 și publicat în M.Of. nr. 50/22 ianuarie 2008, p. 13.

Alături de preotul paroh, la buna desfășurarea activității pastoral-misionare contribuie ceilalți preoți și diaconi slujitori, cântăreții bisericești, precum și organismele deliberative (Adunarea parohială) și executive (Consiliul Parohial și Comitetul parohial).

O parohie este bine organizată atunci când nu numai preotul, ci și întreaga parohie au un comportament pastoral-misionar. Nivelul de organizare din acest punct de vedere, se reflectă în intensitatea participării credincioșilor la activitățile parohiei, dezvoltarea conștiinței de enoriaș. Acestea trebuie organizate potrivit unui program, propus de preot și de consiliul parohial, la care este invitat să ia parte fiecare credincios.

Comitetul parohial, prin membrii săi, are rolul de a capacita credincioșii să se implice în viața parohiei, în cadrul Serviciilor ce funcționează potrivit Statutului Bisericii Ortodoxe Române (social, misionar, cultural, pentru tineret, administrativ-gospodăresc).

Activitatea principală într-o parohie, fără a le neglija pe celelalte, trebuie să rămână latura sfințitoare sau harismatică, de mijlocire a harului sfințitor necesar mântuirii, pentru că, în ultimă instanță, activitatea preotului nu urmărește altceva decât mântuirea credincioșilor încredințați spre păstorire. De aceea a fost numită parohia „totalitatea credincioșilor care se împărtășesc din același potir”³⁷.

Tema a 5-a:

Parohia: „înduhovnicirea parohiei”.

Răspuns:

Înduhovnicirea parohiei, în toate activitățile ei, este scopul prim al pastorației. Activitatea misionară trebuie să conțină toate aspectele vieții umane, întrucât omul are vocația de a sfinți spațiul în care trăiește.

Parohia este bine organizată în momentul în care viziunea liturgică din duminici și sărbători pe care credinciosul o întâlnește în locașul de cult se extinde peste săptămână în afara locașului de cult.

Parohia poartă chipul preotului care o conduce. De vrednicia lui depinde în mare măsură ca acolo să fie o biserică vie.

Modelul de organizare a parohiei se va vedea în viața credincioșilor, în organizarea și gospodărirea familiilor credincioșilor. În acest sens, preotul va pune la dispoziție: o bibliotecă bine organizată (cărțile cele mai importante să fie în casele credincioșilor, iar în biblioteca parohiei 5-10 exemplare), cu rețea de internet; dvd-uri sau casete video cu filme creștine, diapozitive; cameră de luat vederi; casetofon, cd-player; stație de amplificare; sală de întruniri (care poate fi și sală de prăznuiri). De asemenea, va organiza *cercuri cultural-pastorale*.

*Preotul va avea o evidență pastorală a activității parohiei, pe săptămâni și luni, în care va consemna planul și realizările lui, arhiva acestuia conținând toate activitățile lui. Va vizita alte parohii bine organizate, spre a se inspira din rezultatele acestora, va participa la colocvii și seminarii pe teme pastorale și va iniția asemenea seminarii. Se va abona la publicațiile specializate care îl pot ajuta. Prioritățile cunoștințelor de ordin pastoral vor fi cele duhovnicești. O importanță deosebită se va acorda modului în care *crența ortodoxă a inspirat și promovat cultura românească. Întreaga cultură românească de inspirație creștină poate deveni mediu și mijloc misionar*, când preotul discerne în ea rodirea credinței strămoșești.*

³⁷ Pr. Prof. Spiridon CÂNDEA, „Parohia ca teren de activitate pastorală a preotului”, în *Mitropolia Olteniei*, XII (1960), nr. 5-6, p. 284.

Bibliografie pentru capitolul *Pastorală*:

- Cândea**, pr. prof. dr. Spiridon, *Parohia ca teren de activitate pastorală a preotului*, în „Mitropolia Olteniei”, XII (1960), nr. 5-6;
- Metallinos**, protoprezbiter prof. dr. Gheorghios, *Parohia – Hristos în mijlocul nostru*, trad. de pr. prof. dr. Ioan I. Ică, Editura Deisis, Sibiu, 2004;
- Necula**, pr. prof. dr. Nicolae, *Parohia – spațiu de activitate pastoral-misionară a preotului*, în „Glasul Bisericii”, LVII (2001), nr. 1-4, p. 60-77 și în „Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă Justinian Patriarhu”, Editura Universității din București, București, 2001, p. 499-515.
- Timiadis**, mitrop. Emilianos, *Preot, parohie, înnoire. Noțiuni și orientări pentru teologia și practica pastorală*, trad. de Paul Brusanowski, Editura Sophia, București, 2001.

OMILETICĂ și CATEHETICĂ

Tema 1:

Predici: în duminici și la praznicele împărătești .

Răspuns:

Planuri dezvoltate de predică la toate duminicile de peste an și la toate praznicele împărătești, cu ajutorul bibliografiei mai jos prezentate.

Notă: Pentru pregătirea planului de predică, candidatului i se va pune la dispoziție Sfânta Scriptură și un calendar bisericesc.

Tema a 2-a:

Cuvântări ocazionale:

- a) **Pareneză la Botezul unui prunc;**
- b) **Pareneză la Cununie;**
- c) **Pareneză la instalarea preotului în parohie;**
- d) **Pareneză la sfințirea bisericii;**
- e) **Panegiric la înmormântare.**

Răspuns:

Planuri dezvoltate pentru cuvântări ocazionale, cu ajutorul bibliografiei mai jos prezentate.

Bibliografie pentru *Predici și Cuvântări ocazionale:*

Sfânta Scriptură (Edițiile Sf. Sinod);

Cazania, Editată de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1960, 1973, 1987.

ANTIM IVIREANU, sfântul mitropolit, *Predici*. Ediție critică îngrijită de G. Ștrempel, București, 1962,

Idem, *Didahii*, Editura „Minerva”, București, 1983;

BOGDAN, pr. Petru, *Viața în Hristos. Predici morale pentru toate duminicile și sărbătorile anului*, Arad, 1943;

BOIU, pr. Zaharia, *Semințe în ogorul lui Hristos*, Tom I, II, III, Sibiu, 1898-99;

BUGA, pr. prof. Ioan, *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu. Predici la toată sărbătoarea*, Editura „Sf. Gheorghe-Vechi”, București, 2000;

BULACU, pr. Mihail, *Cuvinte din Evanghelie*. Predici, București, 1944;

BUNEA, pr. Ioan, *Predici la duminici și sărbători*, Cluj-Napoca, 1983;

CHIRICUȚĂ, pr. Toma, *Pocăiți-vă*, Predici duminicale, București, 1932,

Idem, *Anul în predici*, București, 1996 (Ed. Anastasia);

CLEOPA, arhim. Ilie, *Predici la duminicile de peste an*, Edit. Ep. Roman, 1990 (ed. a II-a, 1996),

Idem, *Predici la praznice împărătești și la sfinții de peste an*, Ep. Roman, 1986;

COMȘA, ep. Grigore, *Predici la toate duminicile anului bisericesc*, Arad, 1926;

CORNEANU, mitrop. Nicolae (coordonator), *Ieșit-a semănătorul* (Cuvântări la duminicile și praznicele de peste an), Timișoara, 1974;

GORDON, pr. Vasile, *Mergând, învățați...*, (*Predici*), Edit. Universității din București, 2001,

Idem, *Despre bunul simț în predică, sau respectul față de cuvânt*, în V.Ort./nov. 1993;

IOAN GURĂ DE AUR, sfântul, *Omiliile la Matei*, trad. de pr. D. Fecioru, București, 1994 (vol. nr. 23 din P. S. B.),

Idem, *Cuvinte la praznice împărătești*, trad. de pr. D. Fecioru, București, 1942;

LIȚIU, pr. Gheorghe, *Cartea vieții* (Predici la duminici și sărbători), Timișoara, 1991;

MIHOC, pr. Vasile, *Predici exegetice la duminicile de peste an*, Edit. „Teofania”, Sibiu, 2001;

MUNTEANU, patr. Nicodim, *Cuvântări liturgice...*, Măn. Neamț, 1933,

Idem, *Cuvântări pastorale și îndemnuri*, Măn. Neamț, 1940;

NEGULESCU, pr. N. Marin, *Predici la duminici și sărbători*, Edit. Ep. Romanului, 1991;

OANCEA, pr. Zosim (colab. cu pr. Spiridon Câdea), *Bune-vestiri. Predici la toate duminicile de peste an*, Sibiu, 1944;

PĂCURARIU, pr. Mircea, *Predici la duminici și sărbători, la praznice împărătești și ale Maicii Domnului, ale Sfinților și la Sfinți români; predici ocazionale și la înmormântări*, București, 2000;

PLĂMĂDEALĂ, mitrop. Antonie, (coordonator), *Lumină din lumină. Predici*, Sibiu, 1985,

Idem, *Tâlcuri noi la texte vechi*, Sibiu, 1989 (Ediția a II-a, 1996, editura Axios SRL),

Idem, *Cuvinte la zile mari*, Sibiu, 1989;

RĂDULEANU, pr. Boris, *Semnificația marilor sărbători creștine*, vol. I, Sibiu, 1993,

Idem, *Semnificația duminicilor din postul mare*, vol. II, București, 1996;

ȘAGUNA, mitrop. Andrei, *Chiriadodromion, adecă cuvântări bisericești pentru fiecare duminică a anului, întocmite de Nichifor Teotoke... cu un adaos de cuvântări pentru sărbătorile domnești*, Sibiu, 1855,

Idem, *Tâlcuirea Evangheliilor în duminicile învierii și ale sărbătorilor*, Sibiu, 1857;

SLEVOACĂ, pr. Ștefan, *Popasuri duhovnicești. Predici la toate duminicile de peste an*, Râmnicu - Vâlcea, 1945,

Idem, *Predici la duminici și sărbători*, București, 1978;

TARNAVSKI, prof. Teodor (colab cu Em. Voiutski), *Predici pentru duminicile anului*, 3 vol, Cernăuți, 1896, 1898, 1900;

TEODOR, pr. Petre, *Hrană și bucurie. Predici la duminicile de peste an*, Valea Plopului, 1995;

VASILACHI, arhim. Vasile, *Dumnezeu este lumină*. Predici, Neamț, 1939.

Tema a 3-a:

Cateheze, având ca temă:

a) Revelația Dumnezeiască;

Bibliografie:

BRIA, pr. prof. dr. Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă (A-Z)*, EIBMBOR, București, 1994;

COSMA, pr. prof. dr. Sorin, *Cateheze*, vol. I și II, Edit. „Banatica”, Caransebeș, 2001;

*** *Învățătura de Credință Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2000;

IOAN DAMASCHIN, sfântul, *Dogmatica*, Edit. Librăriei Teologice, București, 1938;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Edit. Inst. Biblic, București, 1978.

b) Sfânta Scriptură;

Bibliografie:

- ANANIA, arhim. B. V., *Introducere în citirea Sfintei Scripturi*, Edit. Renașterea, Cluj N., 2001;
COMAN, pr. prof. C., *Biblia în Biserică. Eseuri pe teme biblice*, Edit. Bizantină, București, 1997;
*** *Studiul Noului Testament*, Manual pentru Institutele Teologice, EIBMBOR, București, 1975;
*** *Studiul Vechiului Testament*, Manual pentru Institutele Teologice, EIBMBOR, București, 1955.

c) Sfânta Tradiție;

Bibliografie:

- BRIA, pr. prof. dr. Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă (A-Z)*, EIBMBOR, București, 1994;
COMAN, pr. prof. I. G., *Sfânta Tradiție în lumina Sfinților Părinți*, în "Ortodoxia", anul VIII (1956), nr. 2;
REMETE, pr. lector G., *Dogmatica Ortodoxă*, Alba Iulia, 1996;
VASILE CEL MARE, sfântul, *Despre Sfântul Duh*, XXVII, în trad. rom. de pr. C. Cornițescu și pr. T. Bodogae, EIBMBOR, colecția PSB – vol. 12, București, 1988.

d) Despre mântuire;

Bibliografie:

- BRIA, pr. prof. dr. Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă (A-Z)*, EIBMBOR, București, 1994;
GORDON, pr. prof. dr. Vasile, *Introducere în Catehetica Ortodoxă*, Edit. „Sophia”, București, 2004;
IOAN GURĂ DE AUR, sfântul, *Omilii la Epistola către Filipeni*, trad. de † T. Atanasiu, Edit. „Icos”, f. 1., 1998;
REMETE, pr. prof. dr. George *Dogmatica Ortodoxă*, Edit. „Reîntregirea”, Alba Iulia, 2000;
ZĂGREAN, arhid. prof. dr. Ioan, *Morala creștină*, Edit. „Renașterea”, Cluj-Napoca, 2004.

e) Sfânta Biserică;

Bibliografie:

- *** *Apologeți de limbă latină*, EIBMBOR, colecția PSB – vol. 3, București, 1981;
BRIA, pr. prof. dr. Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă (A-Z)*, EIBMBOR, București, 1994;
*** *Învățătura de credință ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2000;
MOLDOVEANU, N., *Comori dezgropate*, Editura "Casa Școalelor", București, 1997;
STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2003, vol. I-II.

f) Preasfânta Treime;

Bibliografie:

- *** *Despre Sfânta Treime*, traduceri din Sfinții Părinți de pr. prof. D. Stăniloae, EIBMBOR, colecția PSB – vol. 40, 1994;
IOAN DAMASCHIN, sfântul, *Dogmatica*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2005;
REMETE, pr. prof. dr. George *Dogmatica Ortodoxă*, Edit. „Reîntregirea”, Alba Iulia, 2000;
STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2003, vol. I-II.

g) Iisus Hristos – Catehet desăvârșit;

Bibliografie:

- CLEMENT ALEXANDRINUL, *Scrieri*, EIBMBOR, colecția PSB – vol. 4, trad. de Pr. D. FECIORU, București, 1982;
CUCOȘ, Constantin, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Edit. “Polirom”, Iași, 1999;
DIAMANDI, Sterie, *Fiul lui Dumnezeu – Fiul Omului*, Edit. „Cartea Românească”, București, 1943, vol. I, II și III
GALERIU, pr. prof. dr. Constantin, *Mântuitorul Iisus Hristos, Învățătorul nostru suprem*, Ortodoxia 1/1983;
*** *Scrieri despre educație și învățământ*. Antologie. Ediție îngrijită de Dumitru Muster, Editura Academiei, București, 1992.

h) Maica Domnului;

Bibliografie:

*** *Învățătura de Credință Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2000;
POPESCU, prof. dr. Teodor M., *Meditații Teologice*, Editura Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, 1977;
REMETE, pr. prof. dr. George *Dogmatica Ortodoxă*, Edit. „Reîntregirea”, Alba Iulia, 2000.

i) Legea morală. Privire de ansamblu;

Bibliografie:

*** *Învățătura de Credință Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2000;
MLADIN, mitrop. dr. N., diac. prof. O. Bucevschi, prof. dr. Ioan Zăgorean, *Teologia*
*** *Morală Ortodoxă*, EIBMOR, București, 1980, vol. I și II;
ZĂGREAN, arhid. prof. dr. Ioan, *Morală creștină (pentru Seminarii)*, Edit. „Renașterea”, Cluj-Napoca, 2004.

j) Desăvârșirea morală;

Bibliografie:

BRIA, pr. prof. dr. Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă (A-Z)*, EIBMBOR, București, 1994;
*** *Învățătura de Credință Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2000;
MLADIN, mitrop. dr. N., diac. prof. O. Bucevschi, prof. dr. Ioan Zăgorean, *Teologia*
*** *Morală Ortodoxă*, EIBMOR, București, 1980, vol. I și II;
IOAN SCĂRARUL, sfântul, *Scara*, în „Filocalia”, vol. IX, EIBMOR, București, 1980.

k) Teme de bioetică;

Bibliografie:

BRECK, J., *Etica aplicată*, ed. A. Miroiu, Ed. Alternative, 1995,
Idem, *Darul sacru al vieții*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2001;
CHIRILĂ, dr. P., și pr. M. Valică, *Spitalul creștin. Introducere în medicina pastorală*, Edit. „Christiana”, București, 2004;
LARCHET, J. Cl., *Teologia bolii*, Trad. pr. V. Mihoc, Sibiu, 1997;
[www.patriarhia.ro/Opera social-filantropică/Bioetica](http://www.patriarhia.ro/Opera-social-filantropica/Bioetica)

l) Deșertăciunea credinței în magie, vrăji și farmece;

Bibliografie:

CLEOPA, arhim. Ilie, *Ne vorbește părintele Cleopa*, Sihăstria, vol. 4;
DRĂGULIN, pr. prof. dr. Gheorghe, *Împotriva farmecelor și a altor superstiții*, București, 2004;
FLOCA, arhid. prof. dr. Ioan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, București, 1991;
URZICĂ, M., *Minuni și false minuni*, București, 1993.

m) Familia – „biserica de acasă”;

Bibliografie:

BUGA, pr. prof. I., *Pastorală*, București, 1992;
*** *Familia creștină azi*, Edit. Trinitas, Iași, 1995;
STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2003, vol. I;
*** *Teologia Morală Ortodoxă*, București, 1980, vol. II;
<http://tainacasatoriei.wordpress.com/2008/03/09/ecclesia-domestica>.

n) Despre rugăciune;

Bibliografie:

CARREL, dr. Alexis, *Eseu despre rugăciune*, în "Reader's Digest", ian./1941;
*** *Învățătura de Credință Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2000;
MOLDOVEANU, N., *Comori dezgropate*, Editura "Casa școalelor", București, 1997;
STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, Trad., *Cuvânt despre rugăciune*, în *Filocalia*, vol. 1, Sibiu, 1947;

*** *Teologia Morală Ortodoxă*, București, 1980, vol. II;
www.ecolife.ro/content/view/41/27

o) Rugăciunea Tatăl nostru;

Bibliografie:

Biblia, Ediția Sf. Sinod al BOR, EIBMOR, București, 2008.

BUGA, pr. I., *Plinirea potirului credinței*, Edit. „Sf. Gh. Vechi”, București, 2007;

*** *Învățătura de Credință Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2000;

GALERIU, pr. prof. dr. Constantin, *Rugăciunea Tatăl nostru (Tâlcuiri)*, Edit. Harisma, București, 2002;

IOAN GURĂ DE AUR, sfântul, *Omilii la Matei*, EIBMBOR, colecția PSB – vol. 23, trad. de pr. D. FECIORU,
București, 1994;

www.bibleworks.com;

www.biblegateway.com.

Răspuns:

Planuri dezvoltate de cateheză, cu ajutorul bibliografiei prezentate la fiecare temă.

DREPT CANONIC

Tema 1:

Hirotonia preotului/diaconului: cine o săvârșește.

Răspuns :

Taina hirotoniei întru preot/diacon o săvârșește numai episcopul.

Can. 2 ap.: Preotul să se hirotonească de către un episcop, (la fel) și diaconul și ceilalți clerici.

Tema a 2-a:

Hirotonia preotului/diaconului: căsătoria.

Răspuns :

Cel care dorește să intre în cler, preot sau diacon, trebuie să se angajeze într-o căsătorie curată, cu o fecioară, lipsită de orice bănuială.

Can. 18 ap.: Cel ce a luat în căsătorie văduvă, sau lepădată (alungată) sau desfrânată, sau sclavă, sau vreuna dintre cele de pe scenă (actriță) nu poate să fie episcop sau presbiter sau diacon, sau peste tot orice din rândul clerului (din catalogul stării preoțești).

Tema a 3-a:

Hirotonia preotului/diaconului: căsătoria după Hirotonie.

Răspuns :

Căsătoria după hirotonie este interzisă; este interzisă chiar și după hirotesia în treapta de ipodiacon.

Can. 6 Trulan: De vreme ce s-a zis în canoanele apostolice că dintre cei care au fost înaintați (introduși) în cler necăsătoriți, numai citeții și cântăreții să se căsătorească (se pot căsători), și noi păzind (observând) acest lucru, orânduim ca de acum înainte, în nici un chip ipodiaconul, sau diaconul, sau presbiterul să nu aibă îngăduință a încheia (să-și încheie) însoțire de căsătorie, după hirotonia lui. Iar cine ar îndrăzni să facă acest lucru să se caterisească. Dacă însă ar voi cineva dintre cei ce urmează a intra în cler să se lege cu o femeie prin căsătorie după lege (legală), să facă acest lucru înainte de hirotonia întru ipodiacon, sau întru diacon, sau întru presbiter.

Can. 10 Ancira: Toți cei ce sunt puși diaconi, dacă chiar la punerea lor au mărturisit și au zis că trebuie să se însoare, fiindcă nu pot rămâne așa, aceștia însurându-se după aceasta, să rămână în slujbă pentru că li s-a dat lor voie de către episcop. Dacă însă oarecare, tăcând și primindu-se la hirotonie cu condiția să rămână așa, dar după aceea s-au însurat, să înceteze din diaconie.

Can. 1 Neocez.: Presbiterul, dacă se va însura, să se scoată din treapta sa, iar de va fi desfrânat sau va comite adulter, să se excludă cu desăvârșire și să se supună penitenței.

Tema a 4-a:

Hirotonia preotului/diaconului: destinația.

Răspuns :

Este oprită hirotonia fără destinație. La momentul hirotoniei se anunță biserica pe seama căreia este hirotonit noul slujitor, urmând ca în acea biserică să se facă și instalarea.

Can. 6 IV ec.: Nimeni să nu fie hirotonit fără destinație, nici presbiterul, nici diaconul, nici altcineva oarecare din starea bisericească (clericală); numai dacă cel ce se hirotonește va fi anume sorocit (destinul) pentru biserica unei cetăți sau a unui sat, sau altarului (sanctuarului) unui mucenic (martir), sau mănăstiri. Iar în privința celor hirotoniți fără soroace (destinații), sfântul sinod a orânduit (hotărât) ca o astfel de hirotesie (hirotonie) să fie fără tărie și ca nicăieri să nu poată sluji (lucra), spre ocara celui ce i-a hirotonit.

Tema a 5-a:

Hirotonia preotului/diaconului: păcatul simoniei.

Răspuns :

Simonia este un mare păcat, ambele părți implicate, atât cel hirotonit, cât și cel care hirotonește pentru folosul material, sunt osândite cu pedeapsa caterisirii.

Can. 22 Trulan: Poruncim ca cei ce au fost hirotoniți pe bani, iar nu după ispitire și după alegerea vieții (celelalte preoțești), fie episcopi, fie orice altfel de clerici, să se caterisească: dar și cei ce i-au hirotonit.

Tema a 6-a:

Comportamentul preotului/diaconului: incompatibilități.

Răspuns :

Este interzis preotului a avea orice îndeletnicire care contravine moralei creștine. De altfel, art. 123 alin. 9 din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* prevede că „statutul de preot, diacon și călugăr este incompatibil cu exercitarea oricăror activități personale (private) cu caracter economic, financiar și comercial, care contravin moralei creștine și intereselor Bisericii”.

Can. 3 IV ec: A venit la Sfântul Sinod (la cunoștința Sfântului Sinod) că oarecari dintre cei cuprinși (incluși) în cler se fac arendași ai averilor străine pentru câștig rușinos și se îndeletnicesc cu treburi (afaceri) lumești, apoi, lenevind-se în slujirea lui Dumnezeu și alergând prin casele oamenilor, din iubire de argint iau asupra lor și mânuirea (administrarea) de averi. De aceea, sfântul și marele sinod a orânduit (hotărât) ca de acum înainte nimeni, nici episcopul, nici clericul, nici monahul, să nu ia în arendă averi, nici să se vâre (amestece) pe sine în chivernisirea (administrarea) lucrurilor lumești, afară numai dacă ar fi chemat cumva după legi la epitropia de neînlăturat (obligatorie) a nevârstnicilor (minorilor), sau dacă episcopul cetății l-ar rândui să poarte grija lucrurilor bisericești sau a orfanilor sau a văduvelor neajutorate sau a persoanelor care mai ales au trebuință de ajutor bisericesc pentru frica lui Dumnezeu. Iar dacă cineva de acum înainte ar încerca să calce cele orânduite (hotărâte), unul ca acela să se supună pedepselor bisericești.

Can. 9 Trulan: Nici unui cleric să nu-i fie îngăduit să aibă sălaș pentru îndeletnicire cârciumărească (prăvălie, cârciumă). Pentru că, dacă unuia ca acesta nu i s-a îngăduit a intra în cârciumă, cu cât mai vârtos (nu-i este îngăduit) să slujească altora în aceasta și să se apuce de ceea ce nu-i lui îngăduit (nu-i este îngăduit) Iar dacă ar face ceva de acest fel, ori să înceteze, ori să se caterisească.

Can. 10 Trulan: Episcopul, sau presbiterul, sau diaconul, luând camătă sau așa-numitele sutimi (procente), ori să înceteze, ori să se caterisească.

Can. 24 Trulan: Să nu fie îngăduit cuiva dintre cei ce se numără în starea preoțească sau dintre monahi să meargă la alergările de cai (hipodrom) sau să fie de fața (să ia parte) la jocurile de teatru (arene publice). Dar de s-ar și chema vreun cleric la nuntă, când ar începe jocurile cele pentru amăgire (necuviincioase), să se scoale și îndată să se îndepărteze, astfel poruncindu-ne nouă învățătura părinților. Iar dacă s-ar prinde cineva asupra acestui fapt, sau să înceteze, sau să se caterisească.

Can. 22 VII ec.: [...] Celor care și-au ales viața preoțească nu le este îngăduit nicidecum să mănânce osebit împreună cu femeii, decât doar cu oarecare de Dumnezeu temători și evlavioși bărbați și femeii, ca și această mâncare împreună să ducă la zidire (îndreptare) duhovnicească. Același lucru să se facă și în privința rudelor. Iar de s-ar și întâmpla cândva ca monahul sau un bărbat cu cinul preoțesc să nu-și ia cele de trebuință neapărată, și de nevoie vrea să tragă fie la han (ospătărie), fie la casa cuiva, acela să fie volnic (să aibă voie) a face lucrul acesta, ca silit de nevoie, numai (să-l facă) cu evlavie.

Tema a 7-a:

Preotul duhovnic: împărtășirea.

Răspuns :

Preotul nu poate împărtăși decât persoane vii și conștiente de Sfânta Taină a Euharistiei.

Can. 58 Trulan: [...] Nici unul dintre cei care sunt rânduiți între laici să nu-si dea lui însuși (să nu se împărtășească pe sine însuși cu) dumnezeieștile taine [...].

Can. 83 Trulan: Nimeni să nu dea Cuminecătura (Euharistia) trupurilor celor ce au murit (Mt. 26, 26). Căci este scris: „Luați mâncați” (Mt. 26, 26), dar trupurile celor morți nu pot lua, nici mânca.

Can. 18 Cart.: Să nu se dea Euharistia trupurilor celor morți.

Can. 29 Cart.: Așijderea sinodul întreg a hotărât ca cel ce pentru lenevirea sa a fost excomunicat, sau episcopii, sau orice fel de cleric, dacă în timpul excomunicării sale ar îndrăzni să se împărtășească înainte de a fi ascultat, acela să se judece, că însuși a adus asupra sa hotărâre de condamnare.

Can. 3 Tim. Alex.: Întrebare: Dacă cineva credincios se îndrăcește, se cuvine a se împărtăși cu Sfintele Taine, ori nu? Răspuns: Dacă nu trădează Taina, nici în alt chip oarecare nu o hulește, să se împărtășească, dar nu în fiecare zi, căci destul este numai duminica.

Can. 5 Tim. Alex.: Întrebare: Dacă femeia s-ar împreuna noaptea cu bărbatul său, sau bărbatul cu femeia, și s-ar face liturghie, se cuvine a se împărtăși sau nu? Răspuns: Nu se cuvine, căci Apostolul spune lămurit: „Să nu vă lipsiți unul de altul

fără numai prin înțelegere întreolaltă, la timpul potrivit, ca să vă îndeletniciți cu rugăciunea, și (apoi) iarăși să vă împreunați, ca să nu vă ispitească pe voi satana pentru neînfrânarea voastră" (I Cor. 7, 5).

Can. 7 Tim. Alex.: Întrebare: Dacă o femeie va ști că are cele obișnuite femeilor, se cuvine a se apropia de Taine în ziua aceea, ori nu? Răspuns: Nu se cuvine până ce nu se va curați.

Can. 12 Tim. Alex.: Întrebare: Dacă mireanul care a visat va întreba pe clerici, se cuvine a-i da voie lui să se împărtășească sau nu? Răspuns: De este supus poftei de femeie, nu se cuvine; iar dacă satana îl ispitește pe dânsul, ca sub motivul acesta să-l înstrăineze de la împărtășirea cu dumnezeieștile Taine, se cuvine a-l împărtăși, fiindcă ispitorul nu va înceta în timpul acela, când se cuvine a-l împărtăși, de a năvăli asupra lui.

Can. 16 Tim. Alex.: Întrebare: Dacă cineva ajunând spre a se împărtăși, spălându-și gura sau în baie a înghițit apa nevrând, se cuvine a se împărtăși? Răspuns: Da; căci satana aflând prilej de a-l opri de la împărtășire, mai des va face aceasta.

Can. 9 Nichifor: Se cuvine să se dea dumnezeiasca împărtășanie celui bolnav în primejdie de moarte, chiar și după ce a gustat mâncare.

Can. 4 Nicolae: Întrebare: Cuvine-se cel demonizat a se împărtăși cu Sfintele Taine? [...] Răspuns: Dacă cineva pătimește de veninul negru, încât se pare că este îndrăcit, nu se va opri; dar dacă cu adevărat este demonizat, nicidecum nu se va învrednici de cele sfinte, fiindcă lumina nu are nici o comuniune cu întunericul.

Tema a 8-a:

Preotul duhovnic: cuminecarea simoniacă.

Răspuns :

Nu este permisă cumpărarea cu bani a împărtășirii, această acțiune fiind considerată un împăcat împotriva Duhului Sfânt.

Can. 23 Trulan: S-a orânduit ca nici unul, fie dintre episcopi, fie dintre presbiteri sau diaconi, împărtășind cu preacurata cuminecătură, să nu ceară de la cel care se împărtășește bani sau ceva asemănător pentru o astfel de împărtășire. Căci harul nu se vinde și nici sfințenia Duhului nu o dăm pentru bani, ci ea trebuie dată fără viclenie, celor vrednici de acest dar. Iar dacă s-ar vădi cineva dintre cei ce se numără în cler cerând ceva de orice fel celui pe care îl împărtășesc cu preacurata cuminecătură, să se caterisească ca un râvnitor al rătăcirii și al răutății lui Simon.

Tema a 9-a:

Preotul duhovnic: curăția trupească.

Răspuns:

Pentru slujitorii sfântului altar este obligatorie înfrânarea atât înainte, cât și după săvârșirea Sfintei Euharistii.

Can. 4 Cart.: Faustin, episcopul Picenului, din provincia Potentinei, reprezentantul Bisericii de la Roma, zise: „Să se decidă ca episcopul și presbiterul și diaconul și toți cei ce se ating de cele sfinte, păzitori ai înfrânării, să se rețină de la

femei". Toți episcopii au răspuns: „Se hotărăște ca toți cei ce stau sau slujesc la altar să respecte înfrânarea”.

Can. 25 Cart.: Episcopul Aureliu a zis: „Prea venerați frați, deoarece s-a adus spre dezbateră chestiunea despre înfrânarea unor clerici de la soțiile lor, cu excepția citeților, propun ceea ce s-a întărit la diferite sinoade, ca atât ipo-diaconii, care se ating de Sfintele Taine, cât și diaconii și presbiterii, dar și episcopii să se înfrâneze de la soții la timpuri anumite, ca să fie ca și cum nu le-ar avea; ceea ce de nu vor face, se vor scoate din slujba bisericească; iar ceilalți clerici să nu se constrângă la aceasta, decât numai la vârstă înaintată”. Sinodul întreg a zis: „întărim cele propuse după cuviință de sfințenia voastră, fiind sfinte și plăcute lui Dumnezeu”.

Can. 47 Nichifor: Nu se cuvine a se împărtăși de la preotul care nu postește miercurea și vinerea, chiar dacă pare a fi ortodox; căci nu este lucru sfânt a fi în unele privințe evlavios, iar în alte privințe a fi necurat.

Tema a 10-a:

Canonizarea sfinților: condițiile necesare pentru canonizare și dovezile sfințeniei.

Răspuns:

A. Condițiile necesare pentru canonizare:

1. Ortodoxia neîndoielnică a credinței, păstrată până la moarte.
2. Proslăvirea de către Dumnezeu, manifestată prin:
 - a) puterea de a suferi moarte martirică;
 - b) puterea de a suferi diverse chinuri;
 - c) puterea de a-și închina viața celei mai înalte trăiri religioase;
 - d) puterea de a săvârși minuni, în viață sau după moarte;
 - e) puterea de a apăra cu devotament dreapta credință.
3. Răspândirea miresmei de sfințenie după moarte și confirmarea ei prin cultul spontan.

Pentru canonizare sunt obligatorii prima și a treia condiție, precum și una dintre cele ce țin de proslăvirea de către Dumnezeu. Cea de a treia condiție poate lipsi numai în cazul martirilor.

B. Cele șapte dovezi ale sfințeniei:

1. Moartea mucenicească (pățimirea pentru Hristos) a fost, dintotdeauna considerată de Biserică, drept cea mai certă dovadă a sfințeniei.
2. Mărturisirea neînfricată a dreptei credințe, cu riscul supunerii la unele chinuri de nesuportat sau chiar a morții.
3. Viața aleasă, în care, prin asceză, prin fapte bune și altele asemenea se ajunge la cea mai înaltă treaptă duhovnicească.
4. Înzestrarea de către Dumnezeu cu daruri sau puteri peste limitele firii omenești.
5. Lupta de apărare a dreptei credințe.
6. Lupta pentru Biserică, pentru Hristos, în această categorie intrând toți binefăcătorii Bisericii.
7. Ortodoxia credinței, puritatea ei, considerată temelia și izvorul tuturor semnelor posibile ale sfințeniei.

Pe lângă aceste semne și dovezi ale sfințeniei, mai sunt și altele, dintre care un rol deosebit îl are nestrucăciunea trupurilor după moarte.

Tema a 11-a:

Canonizări de sfinți români: canonizări de sfinți în Mitropolia Munteniei și Dobrogei după 1990, zilele de prăznuire, ziua închinată sfinților români.

Răspuns:

Canonizări de Sfinți în Mitropolia Munteniei și Dobrogei (după anul 1990):

2. Sf. Ierarh Martir **Antim Ivireanul**
 - canonizat la 20 iunie 1992
 - sărbătorit la 27 septembrie
3. Sf. Martiri **Constantin-Vodă Brâncoveanu**, cu cei patru fii ai săi: **Constantin, Ștefan, Radu, Matei și Ianache Sfetnicul**
 - canonizați la 20 iunie 1992
 - sărbătoriți la 16 august
4. Sf. Cuv. **Gherman din Dobrogea**
 - canonizat la 20 iunie 1992
 - sărbătorit la 29 februarie
4. Sf. Ierarh Martir **Teodosie de la Mânăstirea Brazi**
 - canonizat la 05 octombrie 2003
 - sărbătorit la 23 septembrie
5. Sf. Cuv. **Vasile de la Poiana Mărului**
 - canonizat la 05 octombrie 2003
 - sărbătorit la 25 aprilie
6. Sf. Cuv. **Gheorghe de la Cernica**
 - canonizat la 20 octombrie 2005
 - sărbătorit la 03 decembrie
7. Sf. Ierarh **Grigorie Dascălu**, Mitropolitul Țării Românești
 - canonizat în 21 mai 2006
 - sărbătorit la 22 iunie
8. Sf. Cuv. **Iachint de Vicina**
 - canonizat la 8 Iulie 2008
 - sărbătorit la 28 Octombrie
9. Sf. Cuv. **Dionisie Exiguul**
 - canonizat la 8 Iulie 2008
 - sărbătorit la 1 septembrie
10. Sf. Cuv. **Neagoe Basarab**
 - canonizat la 8 Iulie 2008;
 - sărbătorit la 26 Septembrie.

C. Ziua închinată Sfinților Români:

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin hotărârile nr. 292 și nr. 5336/1989, a dispus înscrierea în calendarul bisericesc a sfinților și martirilor români, precum și fixarea „Duminicii Tuturor Sfinților români” în duminica a II-a după Rusalii, începând cu anul 1990.

Notă: La fiecare temă s-a indicat un număr limitat de canoane, cele mai sugestive; însă pot fi cercetate și canoanele paralele și comentariile lor din edițiile indicate mai jos, la bibliografie.

Bibliografie pentru capitolul *Drept Canonic*:

- BOROIANU, dr. D. G., *Dreptul Bisericesc*, Tipografia-Editoare Dacia, Iași, 1899;
- DRON, pr. Constantin, *Canoanele. Text și interpretare*, vol. I. Canoanele apostolice, București, 1933 și vol. II. Canoanele sinoadelor ecumenice, București, 1935;
- FLOCA, arhid. prof. dr. Ioan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Sibiu, 1991;
- Idem, *Drept canonic ortodox, legislație și administrație bisericească*, vol. I și II, București 1990;
- MILAȘ, ep. Nicodim, *Dreptul bisericesc oriental*, București, 1915;
- Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prin hotărârea nr. 4768/2007 luată în ședința de lucru din 28 nov. 2007, recunoscut prin HG 53/16 ian. 2008, publicată în M.Of. nr. 50/22 ian 2008;
- ȘAGUNA, mitropolit Andrei - Baron de, *Compendiu de Drept Canonic*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1868;
- Idem, *Enhiridion, adecă carte manual de canoane ale unei, sântei, sobornicești și apostolești Biserici cu comentarii*, Sibiu, 1871;
- ȘESAN, Dr. Valerian, *Curs de Drept Bisericesc Universal*, Ed. II, Editura Grossu Neculai și Văcăreanu Vasile, Cernăuți, 1936-1937.